ПОЛИТИКИН
# ЗАБАВНИК
20. 5. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН
БРОЈ 1638

НАЈВИША ГРАЂЕВИНА НА СВЕТУ:
## КАНАДСКИ ТВ ТОРАЊ

# Веровали или не!

## ТРАНСПОРТ РАЊЕНИКА

У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ КОЗАЦИ СУ ОБАВЉАЛИ НА НОСИЛИМА КОЈА СУ БИЛА ПРИВЕЗАНА ЗА ДВА КОЊА. НАЧИЊЕНА ОД БАМБУСА, ОВА НОСИЛА СУ УБЛАЖАВАЛА ПОТРЕСЕ ПРИ КРЕТАЊУ ПО НЕРАВНОМ ТЕРЕНУ.

## КАМИЧАК ИЗ ЛЕДЕНОГ ДОБА

С ПТИЦОМ КОЈУ ЈЕ ПРИРОДА ИЗГРАВИРАЛА, ПРОНАШАО ЈЕ ВИЉЕМ ЕЛВЕЛ ИЗ ИЛИНОИСА (САД).

## КАХИР БИЛАХ

КОЈИ ЈЕ ДВА ПУТА БИРАН ЗА БАГДАДСКОГ КАЛИФА (ПОГЛАВАРА ДРЖАВЕ), ОСЛЕПЉЕН ЈЕ И БАЧЕН У ТАМНИЦУ ПОШТО ЈЕ СВРГНУТ С ПРЕСТОЛА 934. ОСЛОБОЂЕН ЈЕ КАД ЈЕ ЊЕГОВ СИНОВАЦ СТУПИО НА ПРЕСТО, АЛИ ЈЕ ПОСЛЕДЊИХ ШЕСНАЕСТ ГОДИНА СВОГ ЖИВОТА ПРОВЕО НА УЛИЦАМА БАГДАДА ЖИВЕЋИ ОД МИЛОСТИЊЕ.

## У СТАРОМ РИМУ

ПЕДЕСЕТ ОДСТО СТАНОВНИШТВА ЖИВЕЛО ЈЕ САМО ДО СВОЈЕ ДВАДЕСЕТ ДРУГЕ ГОДИНЕ.

## ВАШ

КОЈА НАПАДА ПТИЦЕ ПЕВАЧИЦЕ ИМА МАЛЕ АЛИ СНАЖНЕ КАНЏЕ КОЈИМА СЕ ПРИЉУБИ ЗА ПЕРЈЕ И ЊИМЕ ХРАНИ.



# ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● према једном најновијем открићу, мозак канаринца се у топлим данима увећава. Лети је, кажу истраживачи, далеко већи него у другим годишњим добима.

● ● ● у Риму се рестаурира највеће платно на свету – чувено Тинторетово дело „Рај" које је уметник урадио у позним годинама. Величина му је 7 x 24 метра.

● ● ● извесна старица из Италије хитно је превезена у болницу где су јој лекари једва спасли живот. Она данима није ништа окусила и мало је недостајало па да умре од глади. Када је медицинско особље отишло по њу, неко је случајно отворио ормар из кога је покуљало злато, папирни и ковани новац у вредности од двеста педесет милиона динара.

● ● ● ко сања лакше учи и памти, тврде лекари из медицинског центра у Мајамију (САД). Мозак ће нам у току дана боље радити ако ноћу и сањамо, а не само спавамо.

● ● ● нијао-муко име је робота мачке који је пустио у продају највећи произвођач играчака у Јапану „Намко". Опремљен је микропроцесором из генерације првих компјутера и у стању је да мјаукањем пожели добродошлицу домаћину који се враћа кући, да шапом упали светло или телевизор.

● ● ● један амерички хемичар остварио је једињење на бази амонијака које са неким другим супстанцама чини експлозив далеко јачи од традиционалног тринитротолуола, а зове се „ик".

● ● ● мало позната италијанска глумица Елза Мерлини умрла је пре извесног времена у Риму и оставила тестамент по коме двадесет милиона лира (милион динара) оставља у наслеђе својим псима Пинкију, Тому и Тати.

● ● ● да би се бавили својим омиљеним хобијем, Американци за све што се склапа по принципу „уради сам" троше годишње триста педесет милијарди динара, а то је за половину више од годишњег прихода који остварује позната фабрика аутомобила „Фиат".

● ● ● истраживачки тим са универзитета у Бирмингему (Велика Британија) утврдио је да је држање мачке у стану боље од сваког лека и у одређеним околностима гарантује дубоку старост. Кажу да онај ко чува мачку има већи осећај одговорности и воли шетње.

● ● ● на дну Карипског мора, близу Кајманских острва, изграђен је хотел коме су дали име „Жилово боравиште" – у част познатог писца Жила Верна. Пројектант и власник хотела је Јан Коблик, иначе океанограф и ловац на подводна блага који тврди да ће подводни хотели ускоро постати мода. „Жилово боравиште" има сву могућу удобност и везу са површином, а уз то је и савршено обезбеђен. Дневни пансион кошта петнаест хиљада динара.

## МОЗАК, ПАМЋЕЊЕ И ЗНАЊЕ ЈЕЗИКА

# ЛЕВА ЈЕ ОДГОВОРНА

**И У УЧЕЊУ ЈЕЗИКА ПОСТОЈИ ВРЕМЕ ЖЕТВЕ И ВРЕМЕ СЕТВЕ. ПОТРЕБНО ЈЕ САМО НА ВРЕМЕ ПОЧЕТИ ДОК СЕ УЛОГЕ ПОЛУЛОПТИ НЕ УТВРДЕ.**

У тренутку рођења мозак новорођенчета има око 340 грама, а мозак детета од три-четири године већ је тежак од 1200 до 1350 грама. Орган нашег разума, сазнања, памћења и емоција достигне до тада 90 процената своје коначне тежине док истовремено тежина дететовог тела једва да износи 20 процената тежине одраслог човека. У току следећих девет година тежина мозга повећа се за највише 150–200 грама. А после исто толико година (око 21. године) повећање тежине мозга износи свега 50 грама.

Мозак се, значи, највише развија у прве две-три године живота. У том узрасту код деце се одвија основно стицање језичког фонда. Кад дете има годину дана тај фонд је веома мали, крајем друге године он већ износи две три стотине речи, а крајем треће – око хиљаду. Све ово односи се на матерњи језик. А може ли дете да од најранијег узраста истовремено учи и друге језике?

### Веза није чврста

Понекад је малишанима потребно свега неколико месеци да би почели да се споразумевају на језику стране земље у коју су дошли с родитељима. Научници готово свих земаља посматрали су децу која живе у вишенационалним срединама и закључили да се у таквим условима у мозгу детета лако формира својеврстан механизам „пребацивања" који изазива информацију баш на том језику који му је у датом тренутку потребан. Тај механизам увек ради аутоматски и, као по правилу, без грешке. И више од тога: такве се говорне навике и у будућности, чак и кад се други језик не употребљава, чувају у систему памћења и чекају своје време.

Као што знамо, мозак се састоји од два дела – леве и десне полулопте. Те две полулопте повезане су јаким нервним везама преко којих се размењују информације које некад у већој мери стижу у леву, а некад у десну полулопту. Код новорођенчета посебне функције сваке полулопте још нису потпуно развијене и, што је још важније, између њих не постоји тако чврста веза као код одраслих.

Полулопте су у почетку практички истоветне и између себе расподељују функције касније – у узрасту од шест до девет година. Центар говора до тада углавном завршава своје формирање у левој полулопти док десна у области говора почиње да игра помоћну улогу.

У првој декади живота центар за говор отворен је за примање нових речи, и то свеједно којих – из матерњег или страног језика. Занимљиво је да се у том узрасту лакше савладава и музичка писменост. Према томе, учење језика даје најбоље резултате у ранијем узрасту, када улоге полулопти нашег мозга још нису утврђене. Када се тај процес заврши, мозак прелази на други режим рада који је више стваралачки. Наступа време „сазревања усева".

А шта ако поље не буде на време засејано? У литератури је описано неколико случајева деце коју су одгајиле животиње: неки од тих случајева сматрају се потпуно истинитим. Када су такви људи доспевали у људско друштво, било је немогућно научити их да се слободно служе језиком.

Јасно је да никад ниједном детету није било неопходно да научи десет или двадесет језика. Сви полиглоти који су, јасно је, изузетак од правила, учили су језике свесно, као већ одрасле особе. Велики чешки педагог Јан Амос Комански знао је 15 језика и њима се слободно служио. Мађар Шандор Чом говорио је 18 језика. С времена на време у разним земљама појави се чланак о некоме ко говори више од десет језика. Ипак, за рекордера по броју научених језика сматра се кардинал Мецофанти. Међу историчарима постоје о њему различита мишљења, али он сам је 1839. године записао: „Знам педесет језика и још болоњски" Седам година касније он већ говори 78 језика и неколико дијалеката.

Без обзира на то што међу најпознатијим полиглотима у историји не постоји ниједна жена, њихова способност да савладају језике већа је него код мушкараца. Већ од првих година живота код девојчица је боље развијена лева мождана полулопта која је „одговорна" за функције говора, док је код дечака развијенија десна полулопта помоћу које они успешно решавају конкретно – стваралачке задатке.

Та разлика огледа се и у избору занимања. Математичари су, на пример, с малим изузецима, све сами мушкарци. Музичари и сликари такође су углавном мушкарци. Али, кад су у питању језици, жене су у већини. Њиховом успешном савлађивању страног језика доприноси већа осећајност, добро развијена способност подражавања, већа жеља за контактима, слабије осећање неугодности и мањи страх да ће у изражавању својих мисли бити погрешно схваћене. То и објашњава чињеницу да су већина предавача страних језика и преводилаца – жене.

### Невидљиви идиот

Сва знања стечена у детињству по правилу су најсолиднија и најтрајнија. Познато је много примера када су људи пред смрт говорили само матерњи језик заборавивши све остале. Занимљиво је да су многи од њих, изгледало је, потпуно заборавили свој први научени језик: током 50 и више година нису њиме говорили и нису га слушали.

У научној литератури не једном је забележено да су превелик умор, грозничаво стање или наркоза допринели привременом заборављању научених језика. Истовремено је забележено да се са оправком у сећање враћало оно што се некад научило. Последњих година врше се покушаји да се конструишу што боље машине за превођење с једног језика на други. Можда ће, у будућности, ближој или даљој, „машински превод" и да заузме неко своје завидно место, али за сада само човек може да осети и зна све таности, нијансе и лепоте језика. Само он је способан да, на пример, енглеску изреку **„out of sight, out of mind"** преведе правилно, рецимо, на наш језик изреком: „Далеко од очију, далеко од срца".

Електронска машина превешће буквално први део енглеске изреке као „изван видног поља", а други као „изван ума". Обратно, пак, превод, тог превода с нашег језика на енглески звучао би као анегдота. Наиме, машина би сад „изван видног поља, изван ума" превела на енглески као **„Invisible idiot"** – „невидљиви идиот".

Наш мозак боље ради.

*Владимир КОНОВАЛОВ, доктор медицинских наука*

НАЈВИШЕ ГРАЂЕВИНЕ НА СВЕТУ (1)

КАНАДСКИ ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ТОРАЊ

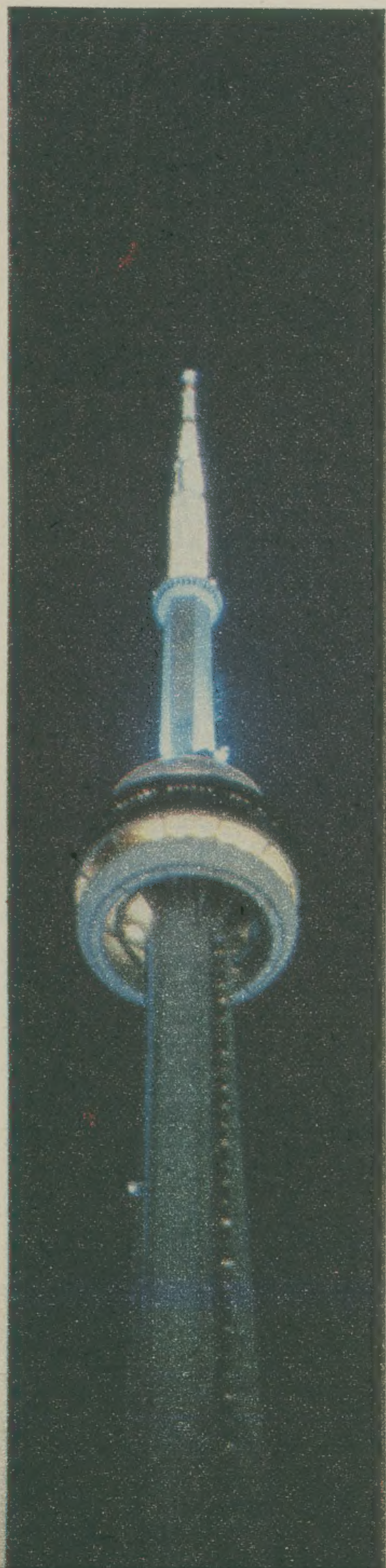

*Ове четрдесетоспратнице с леве стране торња изгледају кво прави патуљци у односу на витког џина од бетона и челика.*

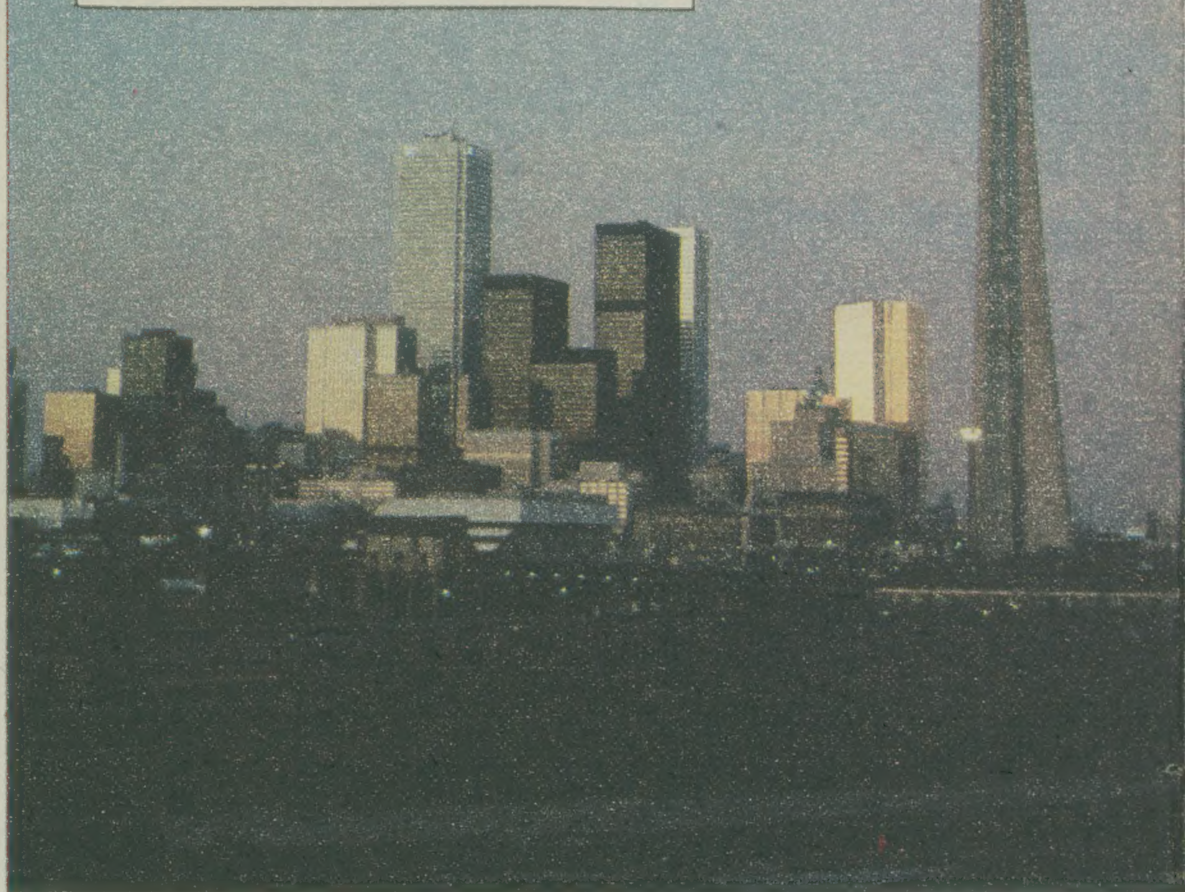

**ЊУЈОРШКИ ЕМПАЈЕР СТЕЈТ БИЛДИНГ ПУНИХ ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА БИО ЈЕ НАЈВИША ГРАЂЕВИНА КОЈУ ЈЕ ЧОВЕК ИКАД ПОДИГАО. А ОНДА, ЗА САМО ЧЕТИРИ ГОДИНЕ, ЧЕТИРИ ЗДАЊА ОТИШЛА СУ ЈОШ ВИШЕ УВИС, ТОРАЊ У ТОРОНТУ ИЗНАД СВИХ.**

Кад је група пројектаната понудила инвеститорима свој пројект за будући Канадски национални тв-торањ, ови су сумњичаво одмахивали главом, сматрајући да је то немогуће остварити. Ипак, превладали су они који су веровали да треба покушати. И нису се преварили: после сасмо четрдесет месеци 1537 радника успело је да цртеж претвори у стварност, заправо у највишу грађевину коју је човек икад саградио.

Лична карта Канадског националног торња у Торонту изгледа, отприлике, овако. Торањ чија је основна намена одржавање комуникација, односно пријем и слање радио и тв-програма заједно са горњим врхом антене висок је тачно 553,33 метра, а коштао је 57 милиона долара. Цена уграђеног намештаја била је негде око 6 милиона долара. За ову највишу грађевину на свету свакако није без важности ни податак да је она, по свом решењу, једна од најбезбеднијих конструкција на свету.

Ово, без сумње, ремек-дело архитектуре Канађани су одмах претворили и у значајан туристички објект. Саграђен 1975. Канадски национални торња је већ следеће године, 26. јуна, отворен за посетиоце, њих милион осамсто хиљада у просеку, забележила је статистика, сва-

# ПОРУКА ЗА 1. ОКТОБАР 2076.

*Без обзира што у сезони на Канадском торњу ради 550 радника гужве пред лифтовима су велике – често се чека и по неколико часова да би се стигло на врх.*

*Телевизијски торањ смештен је у самом центру Торонта који лежи на обали великог језера Онтарио.*

*На 342 метра изнад земље налази се тераса ограђена решеткама предвиђена за туристе: поглед на пословни центар града.*

ке године посети највишу грађевину на свету. На услузи им, поред осталог, стоји огроман персонал – 325 стално запослених, у сезони се та бројка пење на 550 радника – од кога педесет посто зна по два светска језика. А за ресторан који се окреће на 351 метру резервације се могу извршити чак на дванаест језика.

За бројну публику постоје и три посебна платоа: најнижи се налази на 342 метра, следећи је, већ смо рекли, ресторан са посебним платоом – 351 метар а највиши, називају га и васионским, смештен је на висини од 447 метара. До прве платформе гости могу користити четири лифта, а до друге и треће један, њихова брзина износи шест метара у секунду. Међутим, једном годишње, обично у јесен на лифтовима пише „не раде" и гости се тада на врх пењу уз 1760 степеника, тада цео приход од улазница иде у добротворне сврхе. За оне који ће некад кренути у посету Канадском националном торњу није наодмет ни податак да се пушење на забрањеним местима кажњава са – 1000 долара.

У склопу торња налази се низ пратећих објеката: ту су бројни ресторани, сале са електронским аутоматима за забаву, диско-клубови, продавнице сувенира... Чувена фабрика сатова „Булова" на торњу је поставила електронски уређај помоћу кога се у сваком тренутку могу сазнати метеоролошке прилике у било ком крају света. У самом торњу, усталом то му је и основна намена, инсталирани су релеји за УХФ и ВХФ телевизију, те ФМ радио и микро-таласе.

Пошто је торањ највиша грађевина на свету, његови власници потрудили су се да још штошта тога буде нај, нај. Рецимо, седамнаестогодишњи Патрик Бали је, рекламирајући једну фабрику за производњу јаја, ушао у већ легендарну „Гинисову књигу рекорда". Његов задатак је био да у специјалну мрежу са врха торња баца свежа јаја, бројала су се само она која су остала читава. Први човек који се спустио са врха торња, још пре него што је он званично отворен, био је радник Бил Јустес, познат по надимку Слатки Вилијем, међутим, на циљу га нису чекале нимало слађуњаве вести – због свог „подвига" отпуштен је са посла.

Са Канадског националног торња човек се спустио и падобраном. Реч је о холивудском каскадеру Дару Робинсону који се два пута спустио са прве платформе. Седамнаестогодишњи Дејвид Смарт и тридесетогодишњи Џералд Бантинг покушали су, без дозволе, да се попну на врх торња, али их је на пола пута зауставила полиција и примерно казнила.

Људи задужени да брину о пропаганди највеће грађевине на свету с поносом истичу да се овде играо и шах на „највишем нивоу". Наиме, бивши светски првак Борис Спаски је одиграо симултанку на првој платформи – на 342 метра висине. А само минут пре званичног отварања торња, венчала се кћи Џона Војта, помоћника директора за изградњу торња. Првог октобра 1976. у зид прве платформе уграђена је специјална временска капсула са поруком канадском премијеру Пјеру Тридоу. Шта у њој пише, знатижељници ће сазнати тек 1. октобра 2076. године. Невоља је у томе што не постоји могућност да данас шездесетогодишњи Тридо сазна садржај поруке.

Текст и фотографије:

*Миломир КОСТИЋ*

НА НАШЕМ НЕБУ

# ГАЛЕБ ПОБЕГАО ЗВУКУ

Пред контролним торњем на аеродрому у Батајници гужва, неуобичајена и за време и за место. Да није нека несрећа, пресекао се пуковник Никола Лекић, командант ловачке дивизије, који је тог јутра због неодложних послова у Команди ваздухопловства касније стигао на аеродром. Готово трчећи дошао је до контролног торња и одахнуо: на срећу, никаква несрећа није била у питању, разлог гужви био је један страни инструктор-пилот. Странци су пре два месеца стигли са ескадрилом модерних млазних ловаца „сејбр" и њихов задатак био је да наше пилоте упуте у тајне ове тада врло модерне летеће машине.

– О, ево и господина пуковника! – обратио се странац Николи Лекићу. – Вашим пилотима смо малопре демонстрирали пробијање звучног зида. Хоћете ли да и Вама то покажемо? – упитао је с нескривеном надменошћу.

Пуковник Лекић је осетио на себи погледе својих пилота. „Да не бих експлодирао и госту рекао нешто што не доликује домаћину, у себи сам избројао до десет", сећа се данас већ генерал-пуковник у пензији Никола Лекић. „Успео сам да се прилично мирно захвалим понуди тог странца, али ме је неки ђаво, онај наш проклети инат, натерао да му кажем да ћу ја, југословенски пилот, њима, странцима, демонстрирати пробијање звучног зида!"

### То је немогуће!

Чим је то рекао, Никола Лекић је схватио да је претерао, али назад се није могло.

– Али, господине пуковниче, ви знате да је нашем пилоту за пробијање звучног зида потребно готово 100 часова налета, наравно, уз претходну неопходну теоретску припрему. Колико ја знам досад нисте ни сели у овај авион?! – са приметном дозом супериорности одвратио је странац.

– Ништа за то, мени су потребна само три лета и сат и по до два налета да побегнем звуку – мирно је одговорио некадашњи борац Прве пролетерске бригаде и најбољи у класи првих питомаца Војне ваздухопловне академије, пилот кога су на свим нашим аеродромима знали под надимком Галеб.

– То је немогуће! – одвратио је сад већ запрепашћени странац.

Пуковник Никола Лекић се без речи окренуо и отишао. Више се плашио реакције свог претпостављеног кад овај буде сазнао шта је наумио, него оног што га је чекало у „сејбру Ф-86". На срећу, генерал је имао разумевања за реаговање и обећање пуковника Лекића: углед југословенских пилота био је у питању, а, што је по свој прилици превагнуло да му да зелено светло, веровао је у летачке способности команданта ловачке дивизије које је толико пута пре тога показао.

Тог поподнева Никола Лекић није отишао кући, до дубоко у ноћ, уз помоћ инжењера и механичара, испитивао је себи дотад непознату летелицу. Предратни дипломирани правник који је после рата постао један од наших најбољих пилота-ловаца врло брзо је, како данас каже, ушао у тајне „сејбра Ф-86" и већ сутрадан ујутро је његова летелица зарулала пистом. Пуковник Лекић је први пут узлетео на „сејбру Ф-86". Није се обазирао на протесте инструктора који га је пратио на другом авиону, знао је да пре одсудног лета мора да у ваздуху испита нову летелицу, да овлада њом.

Наредног дана Галеб се још једном, поново у пратњи инструктора, винуо изнад Батајнице. Већ у првом обрушавању знао је да је „сејбр Ф-86" његов, послушно је извршавао све команде пилота. Радио-везом саопштио је свом пратиоцу да ће сутрадан покушати да пробије звучну баријеру. Узалудна су била његова уверавања да још мало сачека, да бар испуни квоту од тридесетак часова налета.

**– ГОСПОДИНЕ ПУКОВНИЧЕ, НЕ ИГРАЈТЕ СЕ ГЛАВОМ, ПА ВИ ДОСАД НИСТЕ НИ СЕЛИ У ОВАЈ АВИОН! – ОБРАТИО СЕ СТРАНИ ИНСТРУКТОР ПИЛОТУ НИКОЛИ ЛЕКИЋУ. КОМАНДАНТ ЛОВАЧКЕ ДИВИЗИЈЕ ЈЕ САМО ОДМАХНУО РУКОМ, ДАО ЈЕ РЕЧ И ПОВРАТКА ВИШЕ НЕМА: МОРА ПРОБИТИ ЗВУЧНУ БАРИЈЕРУ!**

### Авион је спреман

Тридесет први јул 1956. Сунчано и ведро, дан као поручен за небеске јахаче. У дому Лекића нико није знао шта Никола смера, пилот своју тајну ником од ближњих није поверио, није желео да их оптерећује. И тог јутра је уз поздрав „до ручка" отишао од куће.

На батајничком аеродрому само на изглед уобичајена атмосфера, али се и код пилота и механичара осећало узбуђење: данас ће њихов командант покушати да учини оно што код нас још нико никад није – покушаће да побегне звуку.

У 10 часова пуковник Никола Лекић, одевен у „анти-ге" одело (специјалан летачки комбинезон који се на великим висинама аутоматски пуни компримираним ваздухом да би стегао крвне судове), са маском за кисеоник и белим шлемом прилази „сејбру Ф-86". Механичари му подносе рапорт о стању мотора и целокупне летелице: авион је спреман! Поново му тог јутра прилази инструктор – пилот канадске фабрике која је испоручила авионе.

– Господине пуковниче, још једном вас молим да одложите пробијање звучне баријере – глас му је готово промукао од узбуђења. – Потребно вам је много више часова летења. Тек сте два пута летели на овом авиону.

– Пре три дана сам вам обећао да ћу ја вама да демонстрирам пробијање звучног зида. И то ћу данас да вам покажем, југословенски пилоти могу и оно што ви мислите да је немогуће...

### Кабина не држи притисак

Неколико тренутака касније млазни ловац витких линија уз громогласну грмљавину мотора одлепио се од дугачке беле писте. За Галебом је полетео и инструктор у свом апарату, такав је био договор. Ускоро су се обе летелице изгубиле из вида. На аеродрому мук, у ваздуху лебди само једно неизговорено питање: да ли ће успети?

Пуковник Никола Лекић Галеб сигурном руком усмерљује металну птицу према Сунцу. Висиномер показује 40 хиљада стопа. Земља са те висине изгледа величанствено. Још две хиљаде стопа, и онда... Са петнаест километара висине авион треба да се стрмоглави према земљи и у једном тренутку пробије зид звука: да савлада отпоре и уђе у сферу топлотних опасности. Галеб сасвим добро зна да

*Све је спремно за неравно прваи двобој са брзином звука – пуковник Никола Лекић пред узлетање на „сејбру Ф-86"*

му је време ограничено – када се са 15 хиљада метара под пуним гасом спусти ка земљи, остаје му само 40 секунди. Ако до висине од 7 хиљада метара не оствари циљ, летелица ће се распасти...

– Крећем! – радио-везом до инструктора и контролног торња на аеродрому допро је миран глас пуковника Лекића.

Галеб у луку на леђа окреће летелицу и нагло се под углом од 90о обрушава. Грмљавина мотора, чини се пилоту, допире до васионе, а његов циљ је да побегне управо том звуку. Казаљка на брзиномеру већ је на броју од 0,3 маха (јединица од 1 маха означава брзину звука), прелази 0,5... 0,7... Авион подрхтава, земља се стреловито приближава, али пуковник нема времена за фантастичан пејзаж. Игла на брзиномеру прелази бројку од 0,7 маха. Још мало и... Галеб одједном осећа да губи дах, чини му се да ће му плућа експлодирати, низ лице му се слива нешто топло. Крв! Попуцали су капилари!

Кабина не држи притисак, пропушта – једва успева да прозбори у микрофон.

– Силазите одмах! Налазите се у зони смрти! Глас вам не звучи нормално – једва разабире речи са радио-контролног торња.

Иако на ивици свести, пуковник Никола Лекић је последњом снагом гурнуо командну палицу мотора напред и после извесног времена, уз лаку вртоглавицу, приземио летелицу. Овог пута није успео јер је, сасвим неочекивано, попустила херметичност кабине и притисак у летелици почео је нагло да расте. Покушај да узме чист кисеоник из боце није успео јер је и то било недовољно.

## Обрушавање

Још честито није ни изишао из летелице, а већ је наредио механичарима да припреме други авион. Ови су се запрепашћено згледали, али нису имали куд. Странац овог пута није ни покушао да југословенског пилота одврати од намере.

То је, међутим, покушао дежурни лекар на аеродрому Миран Шлајмер. Пошто је у кабини дошло до декомпресије, млади ваздухопловни лекар-пилот пришао је свом команданту и службено му саопштио да по медицинским индикацијама не би смео да полети (а камоли да покуша да пробије звучни зид) јер се излаже животној опасности. Лекић је само одмахнуо руком.

У 11 часова пистом батајничког аеродрома заурлао је и зарулао „сејбр Ф-86" и у њему поново Галеб. Овог пута морам да успем, морам, понављао је пилот видећи поново инструктора поред себе. И нехотице се лецнуо сетивши се да су многи асови авијације страдали у покушају да пробију звучни зид, слушао је да су због изузетно снажног отпора ваздуха металне конструкције неких авиона биле згњечене као да су од воска.

Пуковник Никола Лекић нагло је одагнао такве мисли видећи под собом као на длану и Алпе и Карпате, Јадран и танке и дуге вијугаве линије Саве и Дунава, цела Југославија личила је на рељеф какав је гледао из школске клупе. Био је то непоновљив осећај: он види све а њега нико. Поглед му се за тренутак задржао на крилима летелице – ивице су биле у леду јер је температура изван кабине на тој висини износила минус 55°Ц. А кад је ушао у авион, температура на земљи била је на 26 подеоку, наравно, изнад нуле.

На висини од 15 хиљада метара Галеб је поново на леђа преврнуо своју летелицу и, у вертикали, обрушио се према земљи под пуним гасом. За „сејбром Ф-86" вукли су се бели трагови. Пилот је у грчу, до даске је повукао полугу гаса, не скида поглед са брзиномера, сав се претворио у казаљку која је већ на бројци од 0,5 маха, прелази 0,7... Пилоту се чини да ужасно споро клизи према 0,9. Болови у грудима су све неподношљивији, притисак нагло расте, чини му се да му се лице искривљује, а очи шире. Земља се страховитом брзином приближава. Ево је, казаљка је стигла до 0,9 маха. Авион подрхтава, тресе се, тешко га контролише...

## Експлозија касни

Пуковник Никола Лекић улаже надљудске напоре да савлада авион, чини му се да ће му сваког тренутка „побећи". Одједном, уместо грмљавине мотора и ужасног подрхтавања летелице, пилот је чуо само неко шуштање. Звука више није било. Побегао му је. Казаљка на брзиномеру треперила је на бројци 1 мах. Занос кратко траје јер грдосију од 8 тона треба „извући" из обрушавања.

Због великог убрзања пилот осећа да му је глава тешка, а у тим тренуцима и рефлекси постају спорији. Међутим, Никола Лекић, маниром ваздухопловног аса, успева да извуче авион и радио-везом упита контролни торањ:

– Јесте ли чули експлозију?

Одговор га је следио:

– Не, ништа!

Иако врло уморан и исцрпљен, пилот још једном подиже авион на 15 хиљада метара и поново се суновраћује према земљи. Узалуд инструктор урла у микрофон да не чини то што је наумио. Галеб се поново сав претворио у казаљку брзиномера која је већ на 0,7 маха. У том тренутку кроз крчање у слушалицама до пилота допиру речи са земље:

– Експлозија! Експлозијааа! Чули смо је, друже команданте! Честитамо!

Али, „сејбр Ф-86" са Николом Лекићем наставио је обрушавање и пилот је кроз неколико секунди поново био у свету тишине, поново је умакао звуку.

На земљи, кад је слетео, овације, чврсти стисци руке. Први му је пришао, пошто је атерирао пре њега, странац инструктор и за ревер му прикачио своју златну значку ловца уз речи:

– То ми је најдраже. Добио сам га кад сам пробио звучни зид. Поклањам је вама, вашој храбрости.

А разлог због чега у првом тренутку на торњу нису чули експлозију сасвим је разумљив: звук није могао тако брзо да стигне на земљу, престигли су га радио-таласи, авион је летео брже од њега.

За историју југословенског ратног ваздухопловства остаје забелешка дежурног официра контроле летења на аеродрому у Батајници који је тог дана у свој дневник записао:

„У 11.30 пуковник-пилот Никола Лекић, комадант ловачке дивизије, пробио је звучну баријеру летећи на авиону „сејбр Ф-86", а брзина коју је постигао износи 1250 km. Висина с које се ловац устремио на звучну баријеру износила је 15000 m, температура на земљи плус 26 степени, горе минус 55. Обрушавање под углом од 90 степени, с пуном снагом мотора. Експлозија се чула у 11.30 часова. Последице: на аеродрому и oближњим местима попуцала су стакла на прозорима...

* * *

Недељу дана касније, 8. августа, Никола Лекић је поново летео брже од звука. Месец дана касније из Канаде из фабрике која производи ловце, стигле су златна значка и захвалница за летење брже од звука на „Canadian Sebre" и диплома којом је Лекић учлањен у „Much buster s club", клуб пилота који су летели брже од звука.

До пре пет година, кад је отишао у пензију, генерал-пуковник Никола Лекић – носилац Споменице 1941, заменик команданта Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране – летео је готово свакодневно, на свим авионима нашег ратног ваздухопловства. Данас живи у Београду као пензионер и мало-мало а поглед му одлута у висине.

***Петар МИЛАТОВИЋ***

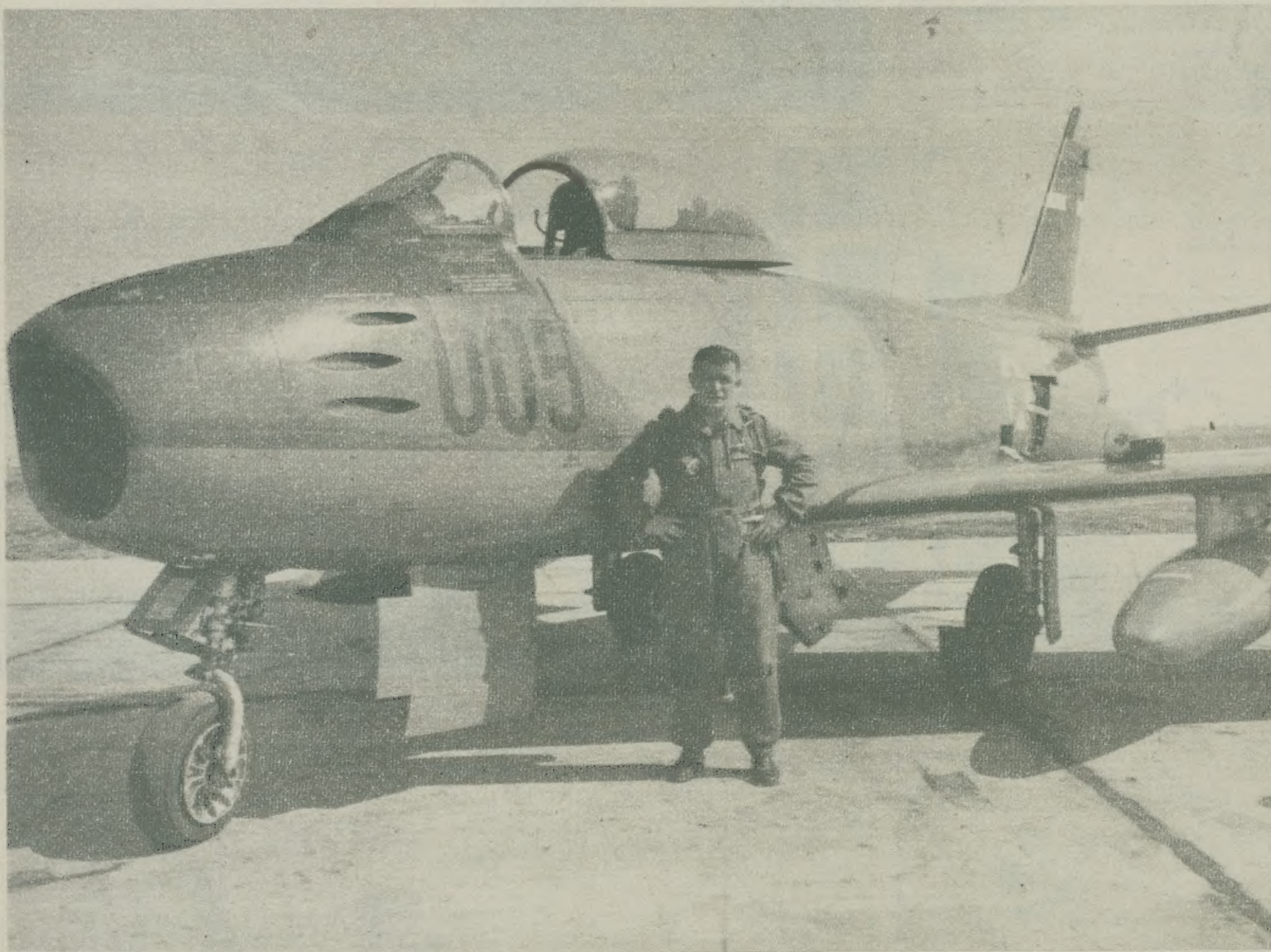

***Фотографија за историју нашег ратног ваздухопловства: пилот и ловац непосредно после подвига 31. јула 1956. године***

Walt Disney

# ПАЈА ПАТАК

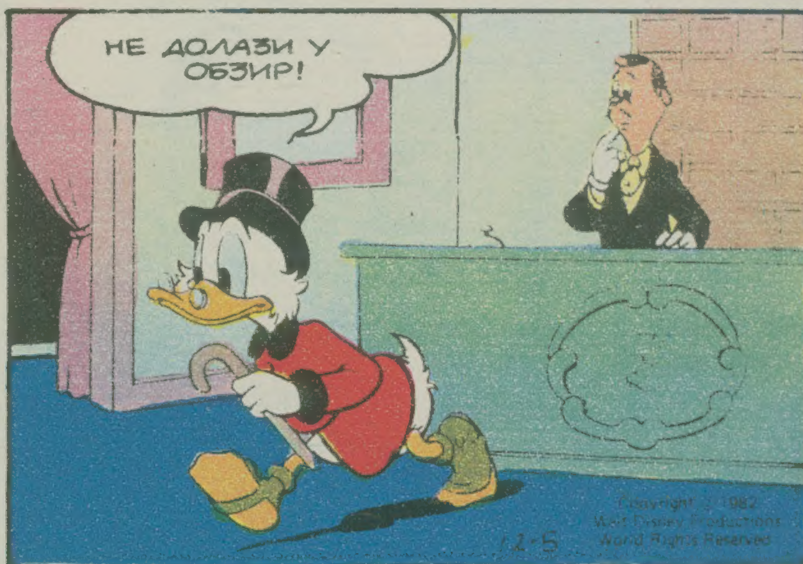

# ЖИВ ЗАКОПАН

**ЛЕЖЕЋИ У САНДУКУ МЕТАР ИСПОД ЗЕМЉЕ, КИДНАПОВАНИ МЛАДИЋ ЈЕ ЈОШ САМО МОГАО ДА ОЧЕКУЈЕ ДА ЋЕ ГА СМРТ СПАСТИ МУКА. ЧИТАВА АРМИЈА МРАВА ПРЕКРИЛА МУ ЈЕ ТЕЛО, ШТИПАЛА ГА И УЈЕДАЛА...**

Одисеја двадесет једногодишњег Мајкла Бокама, сина богатог бизнисмена из Хјустона, почела је једне септембарске ноћи прошле године када су два човека провалила у његов ауто-караван, у близини Санта Феа, и пиштољима га натерали да крене с њима. Довели су га до једног аутомобила где је затекао друге две особе – мушкарца и жену. Завезали су му мараму преко очију и одвезли га стотинак километара даље, до једног напуштеног нафтоносног поља. Било је очигледно да су отмичари све добро испланирали.

Док су двојица бандита држали Мајклу руке иза леђа, а трећи прислонио пиштољ на чело, жена му је скинула повез. Мајкл је са ужасом схватио да се налази испред тек ископане рупе, налик на раку, а поред ње је стајао на брзу руку склепан дрвени сандук.

Мајкл је узалуд почео да се отима и запомаже, у близини није било никог. Да би га ипак ућуткала, жена га је снажно млатнула песницом посред лица. Несрећни младић се убрзо нашао жив закопан. Ваздух му је долазио кроз танку пластичну цев. На груди су му ставили прљаву боцу с водом. Од хране ни трага, али она му у том тренутку није ни падала на ум.

– Био је то сандук ужаса – причао је касније Мајкл. – Нисам могао ни да се покренем, а камоли да покушам да се избавим из пакла у коме сам се нашао. Убрзо ме је снашло нешто још страшније – нањушили су ме мрави и почели да миле по мени. Сваки пут кад сам покушао да се померим, одрао бих кожу с руку и лица. Крварио сам и то је мраве, изгледа, још више привлачило. Милели су ми по глави, штипали за очи и уста, грицкали ране око ноктију и на подлактицама. Јели су ме живог. Тада сам највише на свету желео да – умрем.

*Мајкл Бокам и место где је био жив закопан.*

Другог дана боравка под земљом Мајкл је знао где се налази сваки ексер и како изгледа сваки угао сандука јер је све то по ко зна колико пута опипао руком. Открио је да су даске изнад његове главе слабије спојене, па је покушао да их раздвоји. Умало због тога није настрадао – горње даске су попустиле и сигурно би му пале на главу да се у сандуку није налазила једна дашчица којом је успео да их задржи. Киднапери су је ту сигурно случајно заборавили. Даске су га толико притискале да му се чинило да ће га сваког тренутка угушити под теретом земље. Да би попио мало воде из флаше на грудима, морао је да истрпи паклене муке.

– За само један гутљај – сећа се Мајкл – утрошио сам више од два часа. Могао сам једино да покрећем главу лево-десно и да се с муком служим једном руком. Морао сам да искренем флашу и тако сам више од пола боце просуо.

Трећег дана више није имао ни кап воде. Звучи готово невероватно, али најмање га је бринуло то што нема хране.

– Похађао сам часове каратеа и научио како да бар седам дана преживим без јела. То је био део тренинга.

Користећи се слободном руком, Мајкл је најзад успео да одвали даску и њоме, према површини, направи отвор и то тако што је пажљиво разгртао земљу која је притискала сандук лево и десно. Киднапери су два пута долазили да виде да ли је жив. Чуо их је како разговарају и панично страховао да ће му макар и случајно затрпати отвор. Међутим, одозго су биле наслагане старе аутомобилске гуме и мали отвор који је Мајкл направио, да би му долазио свеж ваздух, отмичари нису могли да виде.

У међувремену на површини одвијала се друга драма. Његов отац Бенџамин Бокам, власник једне фирме за производњу електричних уређаја, добио је неколико захтева за исплату откупнине и није оклевао. О свему је одмах обавестио полицију у Санта Феу, а ови представништво Федералног истражног бироа.

Међутим, киднапери су нањушили замку и сваки пут када би Бокам у заказано време и на одређено место дошао да им преда новац, нису се појављивали. На тај су начин успели да заварају траг агентима који су пратили читаву ситуацију. Службеници Федералног истражног бироа нашли су се на муци. На основу онога што су знали, Мајкл је већ морао да буде мртав. На крају су од свега дигли руке и све препустили локалној полицији.

Игром случаја, један полицајац из патролних кола угледао је у шуми паркиран аутомобил и осетивши нешто сумњиво, успео да му се прикраде. Одмах је схватио да су то била кола која су припадала отмичарима. У њима је седео возач, а на седишту покрај њега стајао је пиштољ. Кад му је полицајац наредио да изађе с подигнутим рукама, завирио је још једном у кола и на задњем седишту открио сумњиву цедуљицу – уцењивачко писмо.

После двочасовног испитивања, возач је признао да је Мајкл жив и пристао да покаже место где је младић био закопан. За трен ока разбацали су гуме и откопали земљу. Био је ужасан призор. Мајклове руке и лице били су крвави и прекривени мравима. Младић их је само посматрао, није имао снаге да се огласи.

– Мислио сам да тај тренутак жив нећу дочекати. Тек када су ме извукли на површину, вриштао сам и плакао од среће.

* * *

Тим Конели, двадесет деветогодишњи Тексашанин који је својевремено био запослен у продавници Мајкловог оца, смислио је читав план отмице. За ортаке је узео два младића и девојку из Санта Феа које је полиција већ раније имала прилике да упозна.

*С. И.*

*Грозоморни улаз на васионском броду: глумац у костиму туђинца у филму „Осми путник".*

*Лет на крилима маште: Супермен над Њујорком, сцена остварена уз помоћ филмских трикова.*

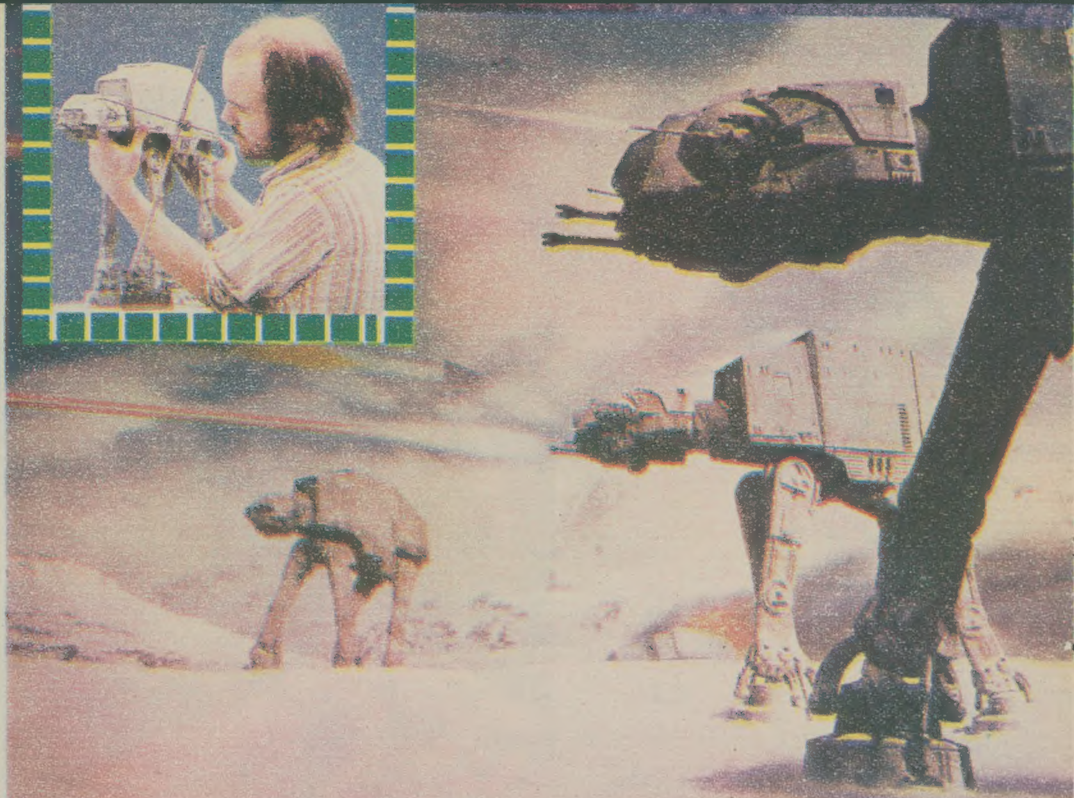

*Ефектна примена система стоп-моушн: ноге на моделима џиновских ратних снегохотки студиозно су померане за сваки кадар посебно („Империја узвраћа ударац").*

## СПЕЦИЈАЛНИ ЕФЕКТИ НА ФИЛМУ

# ЧАРОБЊАЦИ ИЛУЗИЈА

**ИЗВАНРЕДНИ МОДЕЛИ, УВЕРЉИВЕ МАСКЕ, СПЕЦИЈАЛНЕ КАМЕРЕ, КОМПЈУТЕРСКО УПРАВЉАЊЕ СНИМАЊЕМ, МАЈСТОРСКО ЦРТАЊЕ АМБИЈЕНТА И САВРШЕНО МОНТИРАЊЕ ФИЛМСКИХ ТРАКА СТВАРАЈУ ДАНАС ИЛУЗИЈЕ БЕЗ ПРЕМЦА У ИСТОРИЈИ КИНЕМАТОГРАФИЈЕ.**

На листу најгледанијих (и најкомерцијалнијих) филмова свих времена попело се последњих година и неколико научнофантастичних дела, која своју популарност у великој мери дугују читавом систему оптичких и електронских ефеката. Специјални ефекти, наследници некадашњих, често наивних, филмских трикова довели су до крајњих граница осећај реалности што га гледалац доживљава пред великим екраном. Маштовити креатори специјалних ефеката створили су читав арсенал оруђа и поступака који призоре чине толико убедљивим да готово и не помишљамо да нису снимљени „на лицу места".

У „Ратовима звезда", на пример, употреба великог броја камера којима се управљало помоћу компјутера револуционисала је технологија васионских реквизита. Суптилна електронска дорада комбинована са оптичким ефектима произвела је застрашујуће халуцинације у „Измењеним стањима". Компјутеризовани систем „прекривача" Дизнијеве компаније ослободио је филмску технику мукотрпне израде и неуверљивог дејства уцртавања статичког амбијента у филму „Црна рупа". Невероватна изражајност симпатичне механичко-електронске лутке начињене од лаких метала, фибергласа и сунђерасте гуме, са чак 87 тачака кретања, створила је од Ванземаљца најпопуларнију филмску јуначину прошле године.

### Конјунктурна васиона

Гледајући ове филмове знамо да су посреди трикови, али то себи не признајемо. Док чаролија траје, она влада, како каже један од мајстора филмских илузија, „оном вољном обуставом неверице која чини основу сваког поетског веровања". За то веровање заслужно је неколико мањих група графичких дизајнера, моделара, инжењера електронике и других стручњака – „чаробњака специјалних ефеката" окупљених у неколико мањих компанија – чије су услуге данас веома тражене и одлично плаћене.

Нарочито се истичу компаније „Индустрија светлости и магије" и „Меџикем" које су сарађивале и у телевизијској серији „Космос". Захваљујући вештини њихових стручњака, њиховом осећању за динамику и педантност у сваком детаљу, „Ратови звезда", на пример, у које је уложено 11 милиона долара, донели су приход од преко пола милијарде долара. Васиона је брзо постала конјунктурна па продуценти нису оклевали да је искористе. Радња многих радо гледаних филмова који су потом снимљени смештена је у међузвездани амбијент или бар има везу са космосом: „Осми путник", „Метеор", „Звездане стазе", „Флаш Гордон", „Империја узвраћа ударац", „Свемирска крстарица Галактика", „Црна рупа", „Ванземаљац"...

Израда уверљивих модела летелица, грађевина и возила представља саставни део нове индустрије филмских трикова. Макете обилују детаљима и делују веома животно. Утисак различито осветљених прозора, рецимо, добија се уз помоћ оптичких влакана. За филм „Осми путник" направљени су од дрвета и пластике релативно мали модели тегљача „Ностромa" и рафинерије коју вуче. Најмања макета тегљача, дугачка свега 30 сантиметара, коришћена је за снимке проласка „Ностромa" у даљини, док су за снимање изблиза и за сцену спуштања на планету употребљавани знатно већи модели. Макета рафинерије била је велика око три метра. Па ипак, летелице у филму делују импресивно, као да је „Ностромо" дугачак 240 метара, а рафинерија чак три километра.

### Чудовиште од стиропене

„Звезда" филма „Осми путник" застрашујуће ванземаљско чудовиште, направљена је на основу облика и грађе стварних живих организама, пре свега према скелету човека, змије и носорога. Савитљиви костим чудовишта сачињен је од правих костију, стиропена, пластицина и ребрастих цеви, према мери глумца високог 207 центиметара. Глава је обликована од фибергласа а направљена је и засебна, за снимање изблиза коју покрећу комликовани хидраулични уређаји. Могла је да шкргуће зубима, плази језик, смеје се.

Прављење модела, чудовишта и суперхероја, само је први корак у старва-

Прва механичко-електронска филмска звезда: симпатични И-ТИ тужно прати одлазак васионског брода („Ванземаљац").

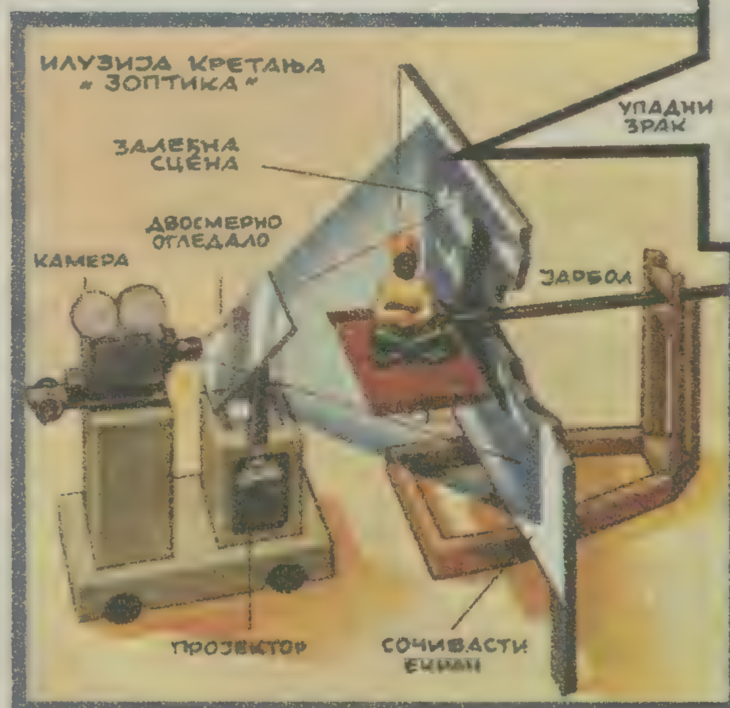


Убедљивост „предње пројекције": глумац на „летећем ћилиму" придржава покретни јарбол, а залеђна сцена је добијена пројектовањем на сочивасти екран (у углу је приказан ефекат „мачјег ока")

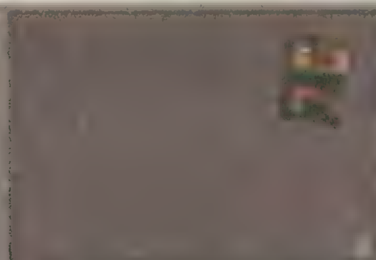
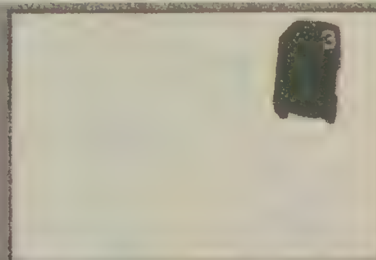

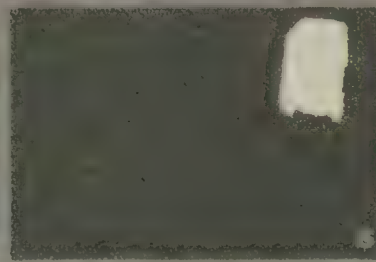

Техника „плавог екрана" на делу: 1. залеђне сцене Лондона снимају се из ваздуха, 2. модел аутобуса снима се пред плавим екраном, 3. на чистом филму прави се силуетна маска, 4. сцена се преноси на нови филм, а маска ствара „рупу", 5. прави се негатив маске за завршно уштампавање, 6. снимак аутобуса уноси се у неекспонирану „рупу" у кадру.

њу научнофантастичног филма. Да би се ликови уклопили у одговарајући амбијент, у студију се праве „композитне слике", при чему се акција која се збива у предњем плану снима спрам екрана са залеђеном сценом. На почетку коришћења овог ефекта акција је снимана кроз стаклени екран са нацртаним залеђем („стражња пројекција"), због чега слика акције није била довољно јасна према осветљености сцене.

Због тога се убрзо прешло на снимање акције испред непрозирног екрана на који се пројектује слика сцене („предња пројекција"), при чему јасноћа слике не слаби. Испред камере стоји двосмерно огледало под углом од 45 степени, са којег се слика сцене пројектоване одоздо одражава на екран, а камера снима кроз огледало и акцију и сцену. Површина екрана састоји се од мајушних стаклених куглица изванредних рефлективних особина, које „као мачје око" одражавају упадне зраке право на огледало и кроз њега на сочиво камере. Захваљујући томе, снимци су потпуно сјајни и оштри. Однедавно се користи материја названа „скочлајт" која има исте особине као површина од стаклених куглица, а производи се у виду боје која се једноставно премаже преко екрана.

### Лет према камери

Овим поступком, на пример, сниман је лет Супермена у истоименом филму. На екран од скочлајта пројектовани су снимци града начињени из хеликоптера, док је глумац „летео" у предњем плану, на јарболу који пролази кроз екран и налази се изван видног поља камере. Овакав начин снимања лета много је погоднији него да је Супермен висио на жицама које би се неизбежно виделе на снимку као танке црне линије, а у исто време битно би ограничавале покрете глумца. Супермена при том придржава пластични калуп на крају покретљивог јарбола камуфлиран одећом. Покретан хидрауликом, јарбол може брзо да се помера, нагиње, ротира.

Код овог поступка, постоји ипак, и један ограничавајући чинилац: глумац је увек једнако удаљен од екрана. Приликом снимања „Супермена" због тога је примењена потпуно нова техника „Зоптика", названа тако према свом проналазачу Зорану Перишићу, нашем земљаку. У камери за снимање и пројектору сцене налазе се два идентична сочива за зумирање. Када камера зумира глумца, он постаје већи, као да се приближава, док се обрнутим зумирањем сцена смањује, како се на филму не би и она повећала.

### Плави екран

За специјалне ефекте доста се користи и оптички штампач, где је пројектор усмерен директно према сочиву камере за снимање. Он може да користи слајдове од 35 милиметара или филмове „супер", од 8, 16, 35 и 70 милиметара. Чак и када се у сочиво камере пројектује статични снимак на слајду, приближавањем или удаљавањем камере од пројектора и променом угла добија се реалистичка, променљива позадина.

„Покретне маске" су још сложенији, али и уверљивији поступак који омогућује да се у оптичком штампачу (а не у камери) спајају филмски снимци акције са било којом жељеном позадином. При том се на филм у штампачу прво преноси снимљена акција, а затим се, од почетка, преноси и снимљени амбијент. Преклапање снимака спречава се, у сваком кадру, одговарајућим покретним маскама између пројектованих слика и филма на који се оне преносе.

Стварање покретних маски обавља се у самом оптичком штампачу. Акција се, наиме, снима пред великим плавим екраном (отуда и други назив поступка – „плави екран"). Потом се, селекцијом боја, на празном филму прави маска са црним силуетама ликова и предмета која се преноси на траку са снимљеном позадином и на њој стварају одговарајуће „рупе". Негативом маске издваја се акција са другог филма и затим уклапа на основни филм.

Кад акција представља кретање неког модела (ванземаљског бића или васионског брода, на пример), снимање специјалних ефеката постаје сложеније. Раније је коришћен поступка „заустављање-кретање", „стоп-моушн" у ком је сваки од 24 кадра у секунди сниман посебно. За свако ново „окидање" камера се тада помери према потреби. На тај начин, међутим, готово је немогуће добити равномерно и убедљиво кретање на филму, па су мајстори илузија развили нови поступак снимања модела уз помоћ компјутера. Минијатурна космичка летелица, на пример, веша се на најлонске конце окачене за сложени систем полуга и мотора. У току снимања оне „лете" покретане моторима система по путањама о којима брине програм забележен у компјутеру. Код друге варијанте овог поступка не помера се летелица него камера али је исход исти. Свако ко је гледао „Ратове звезда" могао је да се увери у готово невероватну убедљивост сцена у којима се јуре и сукобљавају летелице Империје и побуњеника.

Колико су специјални

ефекти обимни, сложени и скупи може да се илуструје управо једном сценом из „Ратова звезда". У овом филму има чак 35 различитих специјалних ефеката, на којима је, са 900 макета, радило 75 стручњака и утрошено 14.000 засебних комада филма. Мада сцена о којој је реч траје свега осам секунди, снимана је неколико дана, уз пожртвован рад сликара кулиса, твораца макета, филмских сниматеља, програмера компјутера и извесног броја других стручњака.

### Борба ласерским мачевима

У поменутој секвенци сноп за привлачење увлачи васионску крстарицу „Хиљадугодишњи соко" у отвор за пристајање на империјалној вештачкој творевини званој „Звезда смрти", великој попут неке планете. Сцена делује као да је снимана са палубе отвора. У позадини се виде два ласерска топа, која непрекидно прате „Сокола" за време увлачења. Испред њих су два војника јуришних трупа, у космичким оделима, од којих један показује на крстарицу. На левој страни виде се звезде. „Соко" је, разуме се, модел, пречника 120 центиметара, као и топови дугачки 38 центиметара. Видљива конструкција педесетоспратног отвора за пристајање заправо је мала кулиса висока само 76 центиметара. Звезде су, међутим, праве.

Свих педесет елемената сцене снимљено је и изванредно синхронизовано поступком „плавог екрана". Истом техником у овом филму снимана је и борба ласерским мачевима између Дарта Вејдера и Обија-Ван Кенобија. Мачеви су били премазани високорефлективним материјалом који је послужио као водич стручњацима за анимацију да касније на другом филму исцртају кадрове са блештавим ласерским зрацима уместо тупих сечива и потом „предњом пројекцијом" комплетирају сцену борбе. У наследнику „Ратова звезда", филму „Империја узвраћа ударац", међутим, ради веће уверљивости сцене борбе између Дарта Вејдера и Лука Скајвокера, код другог филма су употребљавани мали ласери који су руком померани за сваки кадар посебно. Маневри борбе су прави – глумац Марк Хамил се неколико месеци припремао учећи мачевалачку борилачку вештину кендо – али су, као што видимо, ласерски мачеви дело мајстора специјалних ефеката.

У већини нових научнофантастичних филмова специјални ефекти се користе да би дочарали футуристички или ванземаљски свет. Ефекти у Спилберговом „Ванземаљцу", имају међутим, превасходни задатак да нам осликају један карактер – да савршено уверљиво дочарају једно заплашено, добродушно и паметно биће са другог света. Док је Чубака из „Ратова звезда" био крупан, длакав, лепо мумлао и имао савршено људске очи, грозоморни туђинац из „Осмог путника" није их ни имао, симпатични И-ти је, захваљујући микроелектроници, стекао очи које се покрећу и трепћу, а зенице се шире. Добио је покретљив језик, врат који се издужује и одражава дисање и гутање, груди које пулсирају и у којима куца велико срце, покретљиве руке, прсте који показују, хватају...

### Право мерило успеха

Само на лицу И-тија налазило се десет тачака кретања, са гомилом сложених механичких, хидрауличних и електронских компонената којима су са растојања од двадесетак метара управљала четири оператера. Још осморица бринула су о преостале 83 тачке кретања у телу лутке. На тело Ванземаљца, три померљиве главе, опрему за рад, материјал и упраљачке уређаје утрошено је милион долара (читав филм је коштао десет милиона), али се инвестиција многоструко исплатила: захваљујући у великој мери невероватној животности лутке, филм ће до краја ове године донети приход од близу милијарду долара.

Маштовити креатори специјалних ефеката почињу данас да се окрећу новим темама, сматрајући да васиона постаје помало досадна. Будућност, кажу они, припада пре фантазији него научној фантастици, а гледаоци ће ускоро пожелети приче са лакшом садржином – „како би могли да побегну од проблема, а не да се са њима стално суочавају". Упркос томе, мајстори специјалних ефеката непрекидно трагају за новим могућностима да ови трикови постану још уверљивији – да се повећа утисак филмског доживљаја, да се он приближи стварности. Циљ свих ових ефеката, једноставних или сложених, јесте да нас преваре и наведу да поверујемо у нешто што се заправо не догађа, у нешто што и не може да се догоди.

За ове чаробњаке илузија јачина тог веровања право је мерило њиховог успеха.

*Есад ЈАКУПОВИЋ*



КРОМПИР ЗА ЖИВОТ

# ОКРЕНУЋУ

*Рајко Игњатић, данас пуковник у пензији: – Да није било оног мог знанца са пијаце данас вам ово вероватно не бих причао*

**НИ КАДА МУ ЈЕ КОТАРСКИ ПРЕДСТОЈНИК ПРЕСУДИО, РАЈКО ИГЊАТИЋ НИЈЕ ПОВЕРОВАО ДА ЈЕ У ЖИВОТНОЈ ОПАСНОСТИ. И ДАЉЕ ЈЕ МИСЛИО ДА СЕ РАДИ О ВЕЛИКОЈ ЗАБУНИ.**

Среда, 14. мај 1941. године. Јутро је освануло ведро, само је благ ветар долазио с истока. Двадесетогодишњи Рајко Игњатић се на бициклу упутио из свог села Штрбаца у Прњавор удаљен око десетак километара. Ишао је да купи ципеле и неке намирнице за кућу.

Без проблема је савладао узбрдицу и попео се на брежуљак Бабовац на периферији варошице. Ту је намеравао да застане да се мало одмори и тек се онда спустио у варош. Међутим, пре него што је стигао да сиђе с бицикла потпуно ненадано, иза једне липе, појавио се наоружан човек обучен у униформу коју Рајко дотад никад није видео. Није био ни војник, ни жандар а ни полицајац. Изненађеног младића зауставио је повиком:

– Стој! Сјаши! Куд си навалио?

Још у недоумици ко би то могао да буде, Рајко Игњатић је послушао наредбу и стао наспрам човека у униформи држећи једном руком бицикл.

– Куд си се запутио? – наставио је овај оштрим тоном.

– У чаршију – Рајко се трудио да сачува присебност, тон незнанца нимало му се није допадао.

– Шта ћеш тамо

– Имам посла – младић је одговорио преко воље, није волео да се нэко меша у његове приватне ствари.

– Одакле си? – наоружани човек није одустајао.

– Како се зовеш?

Младић је опет одговорио – ћутањем. Наоружани човек је тргао аутомат и оштро наредио:

– Говори, магарче, или ћу те убити!

– Рајко Игњатић – младић је кратко одговорио.

– Значи, Србин си – опсовао је. – Узми котач и настави даље док те нисам убио!

Ту је Рајку сасвим прекипело. Не схватајући озбиљност ситуације бесно му је рекао да ће због овог из истих стопа отићи у срез да се жали среском начелнику. Таман кад је хтео да седне поново на бицикл, наоружани човек му га је истргао и смејући му се у лице рекао:

– Пре свега, то више није срез већ котар и нема више среског начелника. Он је сада котарски предстојник. И знај, твоја глава не вреди ни пет пара. Све вас треба побити! – шчепао је бицикл и одгурнуо га у страну, затим се окренуо и отишао.

### Води га!

Дрхтећи од беса Рајко је једва дочекао да стигне до згради среза. Био је уверен да се то наоружани човек са њим грубо нашалио и да ће га среска власт узети у заштиту. Ни тренутка није сумњао да ће човек бити кажњен. Уосталом, ту је био и проглас о проглашењу тзв Независне Државе Хрватске од 10. априла. Нова држава, писало је, гарантовала је мир, ред и крух свокоме и више слободе и већу заштиту за сваког грађанина. Рајко је био убеђен да ће и њега узети у заштиту, до тада се, колико је он знао, у његовом крају никоме ништа није догодило.

Кад је дошао пред среску зграду, попео се на први спрат. Табла на којој је писало – котарско предстојништво није га збунила ни поколебала. Чак ни када је на вратима уместо средски начелник угледао натпис – котарски предстојник ништа није посумњао, још мање се уплашио. Покуцао је на врата и ушао.

У удобној тапацираној столици угледао је човека у грађанском оделу. На његов поздрав „Добар дан, господине начелниче", овај се мало подигао са столице, испружио десну руку увис и рекао:

– Спремни!

– Господине начлениче... – таман је заустио Рајко кад га је овај грубо прекинуо да он није никакав начелник већ предстојник. Не обративши пажњу на ово, младић је узбуђено наставио да прича шта му се догодило на Бабовцу. Нагласио је да је то био човек у њему непознатој униформи.

– То је усташа, чувар НДХ и поглавника, верни син хрватског народа – све ово изговорио је предстојник течно, мирно и са поносом.

# СЕ А ТИ БЕЖИ!

Када је он наставио да га испитује, Рајко се тек тада збунио. Све то што му се догађало личило је на неки кошмар. Сваког тренутка очекивао је да се човек пред њим насмеје и каже да је све то шала, да су решили да се мало са њим поиграју. На жалост, ни говора о тако нечем, котарски предстојник постојао је све црвенији у лицу а речи које је упућивао збуњеном младићу све оштрије.

– Ваљда не мислиш да ћемо једног усташу казнити због тебе?! – бесно је притиснуо сигурно звоно.

Врата су се нагло отворила и у канцеларију је ушао човек с испуженом руком увис и истим поздравом.

– Води овог пса, свежи га и гурни у онај аборт (клозет)! Нек се угуши у измету!

– На извршење, спремни! – као да је једва дочекао.

**Шта радиш овде?**

Ухватио га је и гурнуо према вратима. Пошли су ходником дугим око 15 метара који се савијао надесно и водио у приземље. Рајко је био увређен али миран. Није се плашио. И даље је веровао да је посреди нека велика забуна.

На завијатку су сусрели голобрадог, хромог човека у истој униформи као што је имао онај што га је на Бабовцу пресрео и човек који га је сада вукао низ ходник. Само, овај је био ненаоружан. Сетио се да је то исти човек кога је често виђао на прњаворској пијаци кад је продавао поврће и воће са свог имања. Знао је добро да је сиромах па му је неколико пута дао кромпира, да му се нађе. Ненаоружани човек га је очигледно препознао, видео му је то по очима, али ништа није рекао. Само је упитао усташу куда га води.

– Котарски предстојник је наредио да га удавим у клозету. Придржи га добро док ја не одем да донесем штрик да га свежемо да нам не умакне! – рекао му је и брзим ходом се удаљио.

– Шта радиш овде? Шта тражиш? – готово молећиво је изговорио Рајков знанац са пијаце. – Да ли си свестан у каквој си опасности?

Младић као да се тек сада освестио. Постало му је јасно да му је живот у питању. Побледео је и почео да се тресе од страха.

– Ја ћу се окренути и нећу приметити да си умакао – наставио је голобради усташа. – Бежи док је време! Бежи!

Рајко није чекао да му двапут каже – потрчао је колико га ноге носе.

Кући је стигао сасвим исцрпљен. Укућанима није смео ништа да каже, а и да је испричао шта му се све догодило, знао је да би му тешко поверовали. Само је нешто неодређено испричао о томе како су му украли бицикл.

Тек кад су убрзо после тога наступили дани страха, хапшења, депортовања, Рајко Игњатић је могао да им повери да је требало да постане прва жртва тзв. НДХ у том крају.

Рајко Игњатић је 1941. године купио три пушке и сандук муниције, све то је „отишло у устанак". Био је политички радник и активиста у позадини, од 15. јула 1943. до 8. августа 1944. био је секретар Општинског комитета партије у општини. Данас је пуковник у пензији.

А шта је било с усташом који му је спасао живот? Рајко је чуо да је погинуо сд залуталог метка.

***Весна СОФРЕНОВИЋ***

*Занимљива имена*

## ЧОВЕК ИЗ НОЈМАНОВЕ ДОЛИНЕ

Јоахим Нојман живео је само тридесет година, од 1650. до 1680. За праисторијске људе није знао. Да му је неко и причао о њима, тешко да би поверовао, пошто је као професор теологије био убеђен да људи потичу од Адама и Еве. Па ипак, најпознатија врста прачовека и данас у науци носи име по њему.

Како је то могуће упитаћете ви. И ко је икад чуо за „Нојмановог човека"?

Па, не зове се баш Нојманов, него... Али почнимо причу из почетка.

Хуманизам и ренесанса поново су открили културу старог века, па је међу ученим људима целе Европе завладало одушевљење за грчки и латински језик. У германским земљама, од петнаестог века па надаље, био је обичај да се и имена и презимена „преводе" на грчки или латински облик. Тако се један од главних Лутерових сарадника прозвао Меланхтон, што је заправо грчки превод његовог правог презимена Шварцерд (прво на грчком, а друго на немачком значи „црна земља"). Астроном Јоханес Милер, из 15. века, и данас је познатији под латинским именом Региомонтанус, према називу свог родног града Кенигсберга („краљевски брег"). Еразмо Ротердамски, писац чувене „Похвале лудости", звао се у ствари на холандском Герт Гертс; верујући да то име потиче од глагола gereп, жудети (мада данас језикословци кажу да му је порекло сасвим друкчије), превео га је грчким **ерасмос, „жељени, вољени"** (од истог корена као и речи **ерос** и **еротика).**

Као да више није било Немаца, Данаца, Холанђана, Швеђана: сви су се „маскирали" у Грке и Латине. Краузе је постајао Крузијус, Пленингер – Плинијус, Толхопф – Теофилус, Јенс – Јанус, Зенке – Сенека... Многобројна немачка презимена са завршетком **ман** (човек) превођена су грчким сложеницама са „андер" (од **анер, андрос** – човек). Гросман („велики човек") постајао је Мегандер (гр. **мегас,** велики), Холцман („древни човек") – Ксиландер (**ксилон,** дрво), Голдман („златни човек") – Хризандер (**хрисос,** злато), па је тако и презиме Нојман („нови човек") претварано у Неандер, од грчког **неос,** нов.

Ни Јоахим Нојман, који је већ у двадесет четвртој години живота постао управитељ латинске школе у Диселдорфу, није могао бити изузетак: и њега су сви звали Неандер. У слободним часовима радо је одлазио да се шета подаље од града, у једну малу долину крај реке Дисел, окружену стрмим стенама. По њему је та дотле безимена увала прозвана Неандерова долина – Неандертал.

Остатак приче вероватно наслућујете. Средином прошлог века неко се сетио да у долини отвори каменолом, и 1856. су ту, у једној пећини, нађене кости прачовека – прво у низу открића на којима се заснива наше данашње знање о постанку људске врсте. Мада су исти такви остаци нађени касније у Белгији, Француској, код нас у Крапини и другде, овој врсти прачовека остао је назив **неандерталски човек** или **неандерталац.** Тако се, игром случаја, десило да „нови човек" Нојман позајми своје име једном заиста „старом човеку", нашем претку из леденог доба, о чијем постојању није имао ни појма.

## КРАВА У КОНЗЕРВИ

Једна крава из Нојенкирхена у СР Немачкој замало да изгуби главу. Остала је читава, али је доживела приличан шок – тачније, неколико шокова...

Дотична је прво из љубопитљивости увукла главу у једно буре. Онда је установила да одатле више не може да је извуче. Пошто из разумљивих разлога ама баш ништа није видела, крава је више пута налетала на електричну ограду којом је ограђен пашњак. Јадна животиња је сама себи дала неколико електро-шокова пре него што јој је стигла помоћ.

## ЈОГА ЗА ПСЕ

Добро је позната ствар да су јапански домови, у већини случајева, јако мали. Тај скучени простор изазива нервозу коју становници градова „лече" јогом. Кад могу људи, зашто не би и четвороножни љубимци?! Однедавно у Токију ради специјализована клиника у којој стручњаци обучавају псе и мачке јога вежбама. Један сат власници, углавном они са дубљим џепом, плаћају 30 хиљада старих динара. Интересовање је велико јер са клинике поручују да су резултати изванредни – љубимци су мање раздражљиви, њихово и физичко и ментално стање се побољшава. Шта би на све ове тортуре рекли сами пси и мачке, не зна се.

## ПАРОЛА ЈЕ – СНАЂИ СЕ

Клаус Милер је годинама покушавао да на плацу у близини Хамбурга, добије дозволу за изградњу куће. Власти су на све његове молбе одговарале негативно – на том земљишту није дозвољена градња. Кад је Милеру досадило да се бори с администрацијом, одлучио је да им доскочи. Ако већ не може кућу, направиће брод! Како? На плацу је направио мало вештачко језеро и у воду поринуо брод који је опремио за становање.

## КО СУ НАЈГОРИ ВОЗАЧИ?

Недавно је британски недељник „Викенд" донео податке које је изнела интернационална организација за сузбијање несрећа на друмовима. У компјутер ове организације убачени су подаци за возаче 50 светских земаља да би се добио одговор: ко су најлошији возачи. По статистикама Италијани су, на пример, најбржи, Парижани најнестрпљивији и лакомислени, Мексиканци најнемарнији, Белгијанци ће тешко помоћи возачу у невољи, док су Индијанци потпуно незаинтересовани за исправност свог возила. Американце највише погађају возачи који не поштују правила на путу. Швајцарци возе најспорије, док Холанђани направе више грешака у паркирању него било која друга нација. Грци су међу нејнеодговорнијим возачима али, за дивно чудо, процентуално не праве више саобраћајних удеса од других.

За Британце компјутер је рекао да спадају међу најбоље возаче на свету. Мада и на њиховим друмовима гину људи важно је да се, и поред удвостученог саобраћаја, број смртности већ 20 година није променио. У Америци се стање побољшало нарочито од 1969. године која је била за њих и најкобнија – на друмовима је погинуло 56400 људи. Тада су уведени строжи прописи, нарочито у погледу ограничења брзине. Ипак, највећа смртност бележи се у аустралијској држави Квинсленд – најновији подаци говоре да је у току једне године у тој држави изгубило живот 3713 људи. То значи да на сваких 100 хиљада људи „долази" 26 настрадалих у саобраћајним несрећама.

По статистикама најопасније је бити пешак у Пољској, чак двапут горе него у другим земљама. Египат држи други рекорд – у овој земљи највише људи страда у једном возилу. Тако је пре осам година у аутобусу погинуло 127 људи.

Без обзира на чињеницу што су Британци најбољи возачи они имају других проблема – у тој земљи долази до несрећа због магле више него било где. Вожња по магли у Енглеској се популарно зове „лудило на ауто-путу". И обука почиње да се прилагођава овим временским условима. Будући возачи неће моћи да изађу на полагање ако претходно нису имали и одређен број часова по магли. Наша земља се не спомиње ни по великом броју несрећа ни по лошим возачима. Истиче се само као пример где је обука веома строга, да постоји обавезних 30 часова који се обично продуже на 55, да укључује прву помоћ и да се на полагање излази са комисијом.

По статистикама ове интернационалне организације жене се убрајају у сигурније возаче од мушкараца, али и даље се у неким земљама према њима мушкарци односе неколегијално. Тако је забележено да је у Мадриду једног типичног радног дана 20 посто несрећа, изазваних у „шпиц" времену, уследило због тога што мушкарци нису хтели да дају предност женама онда када су били обавезни.

## КАКО ДОСКОЧИТИ ДУЖНИЦИМА

Два даласка адвоката Исак Дон и Џо Грегори имали су проблема како да наплате рачуне од својих клијената. Кад ови ни после неколико позива нису долазили у њихову канцеларију Исак и Дон су се досетили. У даласким дневним новинама дали су вест следеће садржине: „Моле се цењени клијенти да контактирају адвокате због веома важног саопштења". Мислећи да се ради о неком непланираном наследству дужници су дошли у канцеларију. То „веома важно саопштење" је у ствари била клопка – Исак и Џо су коначно могли да им лично уруче позиве за суд који их је теретио због неплаћених рачуна.

## ЖИВОТИЊЕ ЗА ШПИЈУНАЖУ

У САД је до јавности недавно стигла магловита и скраћена верзија једног документа агенције ЦИА о могућностима коришћења животиња у војне сврхе. Према извештају, најбољу способност обучавања показали су морски лав (Zalophus californianus) и лучка фока (Phoca vitulina). Између осталог, ове паметне животиње приказале су своје способности да распакују излетничку корпу, прогнозирају догађаје који се понављају два пута седмично или запамте одређене географске локације.

Морски лавови који се користе у војном пројекту „Брзо проналажење" у Калифорнији, на пример, успевају да пронађу противподморничке пројектиле или мине. У једном пројекту, четири морска лава тешка између 40 и 80 килограма – Синбад, Бук, Пепе и Цици – играју озбиљну улогу у процењивању антиподморничке одбране. Они се специјалним бродом пребацују до обала Виргиније, Хаваја или Јужне Калифорније. При том се чувају у кавезима, у којима се прскају водом и хладе ваздухом.

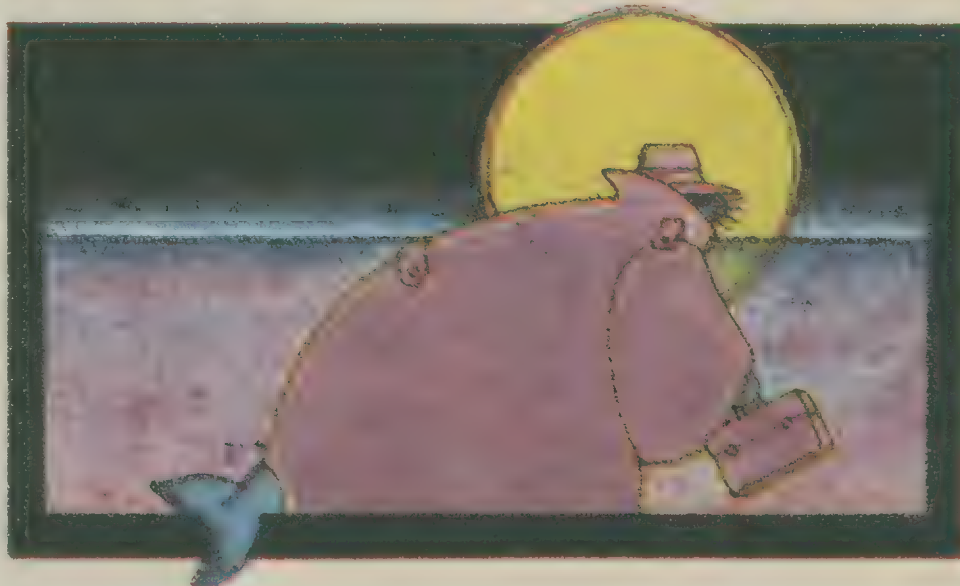

На одређеним местима стрелци на циљеве у дубини мора испаљују противподморничке пројектиле без пуњења. Затим морнари у гуменом чамцу преносе једног морског лава до места на којем је пројектил уронио у воду пошто му се у уста стави хватаљка за коју је везан канап, лав зарања у воду да би нашао пројектил. До циља га води специјална „звиждаљка" на трупу пројектила. Кад стигне на циљ, морски лав закачи хватаљку за ручицу на једном уређају пројектила. Морнари потом, уз помоћ канапа, извлаче апарат на површину.

Овакве уређаје, с деликатним подацима о особинама пројектила, раније су извлачили рониоци – што је било компликовано и скупо. „Звиждаљке" и морски лавови много су јефтинији, а и веома ефикасни. Животиње су, наиме, успевале да у 40 покушаја готово сваки пут пронађу уређај.

Разуме се, морски лавови, који су рођени у заробљеништву, морали су да прођу обуку. Између осталог, требало је да науче да прате извор сигнала од девет херца, нечујног за људско ухо. Као награду за успех у свакој фази добијали су укусну рибу. На крају обуке награду су добијали тек када задатак изврше у потпуности.

Морнарички стручњаци планирају нове задатке за морске лавове и лучке фоке, нарочито проналажење разних подморских објеката, туђих и властитих. Животиње-шпијуни треба, између осталог, да откривају нуклеарно оружје под водом.

Овакви огледи сведоче да су морски сисари способни да служе човеку, на жалост – када је реч о војним истраживањима – и против човека.

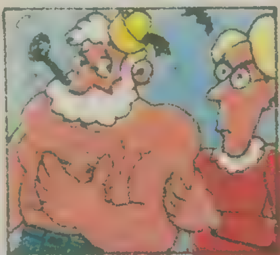

## РАЗВОД ЗБОГ ЈЕДНОГ СЛОВА

Морнар Ролф Крамер је недавно поднео тужбу суду у којој од једног мајстора тетовирања тражи одштету од 57 милиона (старих динара). Због грешке коју је овај направио несрећни Ролф је морао да се разведе. О чему је реч?

Крамер је отишао да му се на грудима истетовира име његове супруге Catrine. Мајстор је погрешио и уместо Catrina, истетовирао Katrina. Кад је то видела, Крамерова супруга је одмах затражила развод, Katrina је било име некадашње Ролфове девојке.

## ФЕН КАО ПРОПЕЛЕР

Франсоа Трауниг опкладио се са својим пријатељима да ће успети да обиђе круг око Женевског језера на ролшуама а да при томе не направи ниједан покрет ногом. Сви су му се насмејали у лице и рекли да је то апсолутно немогуће. А Франсоа се досетио – око врата је завезао фен на батерије који му је послужио као пропелер. Не померајући ноге Франсоа је стојећи на ролшуама заиста обишао круг око језера брзином од тридесетак километара на сат. И добио опкладу.

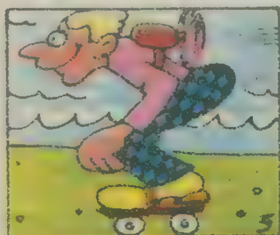

## ЉУБАВ ИЗ КАНТЕ ЗА СМЕЋЕ

Дора Шеперд наручила је нову канту за смеће. Уговореног дана канту је камионом довезао возач из оближње робне куће. Приметио је да је тежа него што би се очекивало, али на то није обратио пажњу. Дора је платила и камион је отишао даље. Када је отворила канту само што се није онесвестила. Из ње је провирио Клив Дан (тако јој се касније представио), иначе разносач у робној кући. Узбуђеној Дори објаснио је да је желео да се нашали са возачем камиона па се због тога сакрио унутра. Пошто се поклопац заглавио, није успео да изађе. Да све буде још занимљивије, између Доре и Дана планула је љубав на први поглед и они су се убрзо венчали. Сада живе у срећном браку у Даласу, у америчкој држави Тексас.

УЧИТЕЉ ЈЕ ДА ТЕ УЧИ И ДА ТЕ ВОЛИ

# КОМЕ РОБОТ НАМИГУЈЕ

**ЈОВАН ЖИВКОВИЋ ЈЕ САМ НАПРАВИО НЕОБИЧНУ РАЧУНАЉКУ И ПРЕКО СТОТИНУ ДРУГИХ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА. ЊЕГОВИ УЧЕНИЦИ МЕЊАЈУ СВОЈЕ РАДОВЕ ЗА КЊИГЕ, А СВАКО ТАКМИЧЕЊЕ КОЈЕ ОН ОРГАНИЗУЈЕ ДОНОСИ ИМ НЕОПИСИВО УЗБУЂЕЊЕ. ЈЕР, НАГРАДЕ СУ МАКЕТЕ СТАРИХ ЈЕДРЕЊАКА КОЈЕ ТАКОЂЕ САМ ИЗРАЂУЈЕ.**

Кад се једног мартовског поподнева ове године Марија Ивановић, ученица другог разреда Основне школе „Иво Андрић" у Београду, вратила кући носећи макету једрењака иза кога се једва видела, укућани на челу са татом Славишом и неколико случајних гостију за тренутак су занемели од изненађења а затим готово истовремено похитали да јој честитају.

Насмејана девојчица стајала је неко време као да позира а онда спустила брод на сто и из џепа извадила похвалницу: освојила је прву награду на одељенском такмичењу из математике.

– Недељу дана није ми давала да предахнем – чуо се поносит глас мама Весне. – Морала сам стално да јој задајем задатке и контролишем је. И сад сам се презнојавала заједно са њом. Требало је само да видите ту децу, свако од њих живело је за тај тренутак...

### И пораз и победа

Захваљући учитељу Јовану то никада није обично такмичење. И овог пута ангажовао је, осим деце, и родитеље. Деца су се окупила у учионици и после краћег „загревања", кад углавном рецитују или певају, изабрала између родитеља „жири" који ће их оцењивати а затим прионула на посао. У ствари, родитељи у комисији добијају шаблон израђених задатака, обележавају тачне одговоре и на крају сабиру поене. Онда се све исписује на табли, од имена до оцене. За 15, 14 или 13 тачних задатака добија се петица, за 12, 11 или 10 – четворка, и тако даље. Наравно, побеђује онај ко има највише тачних одговора. А награда – зна се: за најбољег највећи брод, за друго и треће место – мањи и најмањи. Осталима бомбоне, од новца добијеног за друштвено-користан рад као што је, на пример, сакупљање хартије.

Овде ретко има суза и очајања. Свима је лепо. Задовољни су и победници и побеђени, родитељи и деца која као да знају да ће им њихов учитељ омогућити да пре или касније свако од њих доживи победничку радост. Како?

– Објашњење је веома једноставо – каже Јован Живковић. – Најбољи из сваког претходног такмичења имају право да учествују у следећем, али нису у конкуренцији за награду. Осим тога, организујем различита такмичења како би најбољи у неким другим областима могли да дођу до изражаја. За четири године, колико их ја водим, свако дете доживи да буде и победник и поражени. При том, оно што им причињава радост никад не заборављају. А то је такође мој циљ.

### Није баук

Ђаци прваци и они мало старији са овим учитељем и занимљивим педагогом коме заслуге признаје и Завод за унапређење васпитања и образовања града – предложен је за педагошког саветника – никад се не досађују. Они се, буквално, играју и уче.

Ако се учи азбука, ту је и светлосно-звучни пано, дело учитеља Живковића, на којем су слике повезане са одговарајућим словима (сваки погодак награђује се треперењем сијалице и звоњавом која се допада малишанима). Да би првацима одмах показао да математика није баук, направио је рачунаљку за све четири рачунске радње, и то у виду робота са антенама и светлећим очима које намигују сваком успелом математичару!

Познавање својих обавеза у саобраћају прваци, између осталог, проверавају и на макети-раскрсници на чијим се семафорима смењују права светла. То је такође дело њиховог учитеља. За 35 година, колико ради у просвети, начинио је он, без икакве накнаде, преко стотину наставних средстава и утрошио безброј радних часова. Стално израђује сувенире за потребе школе, организује одељенска фото-снимања и приход поклања пионирској организацији. Често обилази домове ученика и, ако је потребно, саветује родитеље како да помогну ђацима.

Кад дође време за паузу, ако не играју игру „Ко је данас најсрећнији", кад само погађају број који је учитељ замислио, или не-

## ПОКУШАЈТЕ И ВИ

Све до своје двадесет треће године Јован Живковић, како сам каже, није знао ни ексер да укуца. А онда се са једним мајстором из околине Ниша, где је рођен, кладио да ће направити „прик" који се неће разликовати од његовог. Радио је читаве школске године и успео. Направио је чак и бољи. Тако се заинтересовао за дрво и наставио да га обрађује на разне начине. Ово што видите је дело његових руку – његов најомиљенији хоби преко којег се нашао међу осморицом најбољих моделара ове врсте у земљи.

Једну слупану хладњачу купљену на отпаду сместио је у двориште и претворио у радионицу где проводи највећи део слободног времена. У њој се налази све што му је потребно за један овакав посао: тракаста тестера коју је сам направио, машина за хобловање, разне врсте турпија, рам за резбарење,маказе, жица, шмиргла, боја, лак, лепак... Ту је и пирограф

којим црта шаре на дрвету. Користи само мекано дрво као што су липа, топола или врба.

Најчешће прави макете бродова, али ако устреба, као својевремено кад је по наруџбини правио једрењак за председника Тита, ради по шеми и прецизно до у најситније детаље. Такви бродови коштају и по неколико милиона динара, па их колекционари најчешће тестаментом остављају у наслеђе. Његове једрењаке имају угледне личности на свим континентима.

Скицу било ког модела можете да наручите код Издавачко-техничког завода у Пули (Београђани могу да је купе у Ваздухопловном савезу). Добија се цртеж и сав материјал.

– Немојте да вас чуди што на једрењаке стављам југословенску заставу – објашњава Јован. – Сетите се само како је цар Душан имао у плану освајање Цариграда и како су се Которани, на челу са Николом Бућом, ангажовали да му припреме галије... Значи, имали смо их. Иначе, за овај хоби потребно је стрпљење и упорност, више него знање. Покушајте, уверите се.

*За освојено прво место – највећи једрењак. Марија Ивановић са трофејем.*

*Овако изгледа сваки сусрет учитеља са децом из одељења.*

што слично, ученици добијају микрофон и ко хоће може да стане иза телевизора и изведе свој „програм". Али, то није увек само шала. Јованови ђаци изводили су више пута свој програм на правом радију и једном на телевизији. За последњу школску представу „Снежана и седам патуљака" сам је израдио маске.

### Порука

Деца су посебно озбиљна и марљива кад се баве друштвено-корисним радом – сакупљају хартију, мењају своје макете планинских кућа за књиге које затим поклањају школској библиотеци, праве лампе за продају, састављају радове за дечје новине, сакупљају стари новац, значке, марке...

Где год да крену, не заборављају свог учитеља. Сваког јутра на његову адресу стиже гомила писама и разгледница. Пишу му и они који већ имају своју децу. Један од њих, кад из Америке где сада живи, дође у Југославију, прво сврати да види учитеља па тек онда иде – родитељима! Кад је пре четири године Јован сломио ногу и три месеца није могао да држи наставу, малишани су свакодневно опседали његову кућу.

Ево шта је учитељ једном доживео: на раскрсници код Аутокоманде, возећи се аутомобилом, дао је мигавац да скреће удесно али се убрзо предомислио и наставио право. Тамо га је дочекао милиционер и затражио исправе.

– Ако не мислите да Вам одузмем дозволу, морате десет пута да напишете: „Кад дам мигавац, морам да скренем!" – рекао му је овај сасвим озбиљно.

*Жири родитеља сумира резултате.*

Док је Јован у чуду питао какав је то милиционар и шта у ствари хоће од њега, младић је отворио врата и пружио му руку:

– Учитељу, зар ме не познајете!?

– Па то си ти, Милане! Ух, што сад не могу да те натерам да ми сто пута напишеш таблицу множења!

Учитељ Јован Живковић је међу првима у главном граду применио разноврсне видове слободних активности. За ово, као и за резултате постигнуте у производно-техничком стваралаштву и уопште за свој рад, више пута је похваљиван и награђива, како на општинским тако и на савезним смотрама. Прву диплому „Бирчанска пионирска чета" добило је његово одељење, школа у којој ради предложила га за доделу Доситејеве награде. Тренутно ради на новој универзалној рачунаљци за основце која би требало да донесе преокрет у наставном методу. Његова порука: „Није довољно само носити дневник".

**Диего Варагић**

# ДОКТОР У ЏЕПУ

Кажу да се у њега може веровати и више него у лекарску дијагнозу јер је то најбољи контролор који се може замислити – поуздан и изузетно прецизан. Дали су му име „коуч" („coach"– енглески тренер), а представља, у ствари, један мини-компјутер погодан за ношење који моментално обезбеђује податке о броју срчаних откуцаја у минуту, границе до којих је могуће оптеретити срце, брзину покрета, утрошак калорија и сл.

Овај апарат величине кутије за цигарете ради на батерију која је дугог века, има само неколико дугмади и поље на коме се појављују бројке као на дигитрону. Кад се у њега убаце подаци који се односе на пол, године, висину, тежину и средњу дужину корака при трчању, број срчаних откуцаја при мировању, мини-компјутер све ово памти и даље све ради сам. Изузетно је погодан за спортисте јер две електроде причвршћене у близини срца омогућавају да апарат врши поређење запамћених података са стањем срца под напором. Ако је замор претеран, чује се звучни сигнал као препорука да се прекине са трчањем или радом. А то значи исто што и трчати под сталном контролом лекара, објашњава Лујза Силвестри, медицински стручњак истраживачког центра у Мајамију (САД). Ако спортиста жели да неку раздаљину претрчи за тачно одређено време, „коуч" ће му непрекидно саветовати брзину кретања. И овог пута, наравно, звучним сигналом. Осим тога, „коуч" може да израчуна пређено растојање, број корака, средњу брзину кретања и утрошено време у часовима, минутима и секундама. И још нешто, можда најзначајније, мали електронски мозак мери време које је неопходно да би срце повратило нормалан ритам рада. Једине спортске активности за које „коуч" није прилагођен су пливање (вода оштећује његов механизам) и оштри спортови као што је бокс, јер му потреси сметају. Најпогоднији је за бициклисте.

*Једна девојка тренира трчање уз „коуч" који је изузетно прецизан контролор.*

Последњих година, тврде неки спортски лекари, откако је трчање ушло у моду, повећан је број жртава џогинга. Осим инфаркта, који представља највећи ризик и најчешћу опасност, лекари су открили и друге мање или више опасне појаве које прате овај спорт. Зато „коуч" нарочито помаже онима који практикују џогинг да би контролисали напор коме се излажу и како организам све то подноси. Примењује се веома једноставно – најбоље је апарат прикачити на каиш од панталона или у џеп. Стручњаци истраживачког центра у Мајамију испробали су овај уређај на преко хиљаду атлетичара и закључили да је готово беспрекоран. Једина „мана" му је цена – кошта преко 15000 динара.

# ФЛАШ ГОРДОН:

## ИНВАЗИЈА ЗА МРАВОЉУДЕ

# ФАНТОМ: ТРАЖЕ СЕ

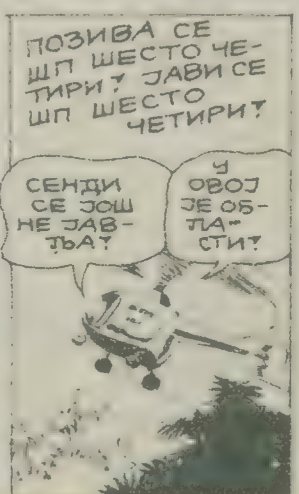

КРЕЋЕМО, ЛЕПОТАНЕ!

ОКЕЈ, ОКЕЈ!
НИСИ СМЕО ТО ДА УЧИНИШ!

МИ У ЏУНГЛИ УБИЈАМО САМО КАД МОРАМО!
ХЕЈ!

У ШУМУ, БРЗО!
ПОЗАБАВИЋУ СЕ ТОБОМ КАСНИЈЕ!

ТО ЈЕ СЕНДИ!
БРЗО СЕ СПУСТИ! МОЖДА ЋЕМО УХВАТИТИ ОНЕ БАНДИТЕ!

СЕНДИ СЕ НЕ МРДА!
МИСЛИШ ЛИ ДА ЈЕ...

СРЕДИМО И ТЕ ПАЈКАНЕ У ХЕЛИКОПТЕРУ!
!

ХЕЈ! НЕ МИСЛИШ ВАЉДА ДА ПОУБИЈАШ ЧИТАВУ ШУМСКУ ПАТРОЛУ!
ТИ БАШ НЕМАШ СМИСЛА ЗА ЗАБАВУ!

ЈОШ ДИШЕ!
ААА!

ИМАШ СРЕЋЕ! РАНА НИЈЕ ОПАСНА!
ТИ ОВО НАЗИВАШ СРЕЋОМ!

ЈЕСИ ЛИ ВИДЕО КО ЈЕ ПУЦАО?
НЕ! АЛ' МОЖДА СУ ТИПОВИ ЗА КОЈИМА ТРАГАМО!
FALK & BARRY 6/7

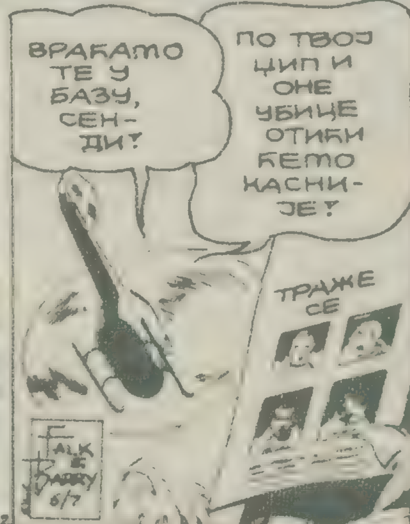
ВРАЋАМО ТЕ У БАЗУ, СЕНДИ!
ПО ТВОЈ ЏИП И ОНЕ УБИЦЕ ОТИЋИ ЋЕМО КАСНИЈЕ!
ТРАЖЕ СЕ

ОСТАВИЛИ СУ ЏИП! ЗДИПИЋЕМО ГА!
И КУДА ЋЕМО СЊИМ?

НИСУ УЗЕЛИ КЉУЧ!
ПРЕТПОСТАВЉАЈУ ДА НИКО НИЈЕ ТОЛ'КО ЛУД ДА УКРАДЕ ПАТРОЛНА КОЛА!

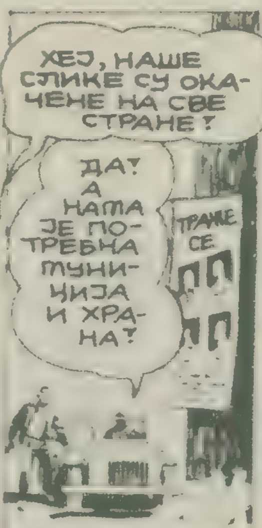
ХЕЈ, НАШЕ СЛИКЕ СУ ОКАЧЕНЕ НА СВЕ СТРАНЕ!
ДА! А НАМА ЈЕ ПОТРЕБНА МУНИЦИЈА И ХРАНА!
ТРАЖЕ СЕ

ТРАЖЕ СЕ
ЛЕПОТАНЕ, НЕМАМО ПАРА!
ШТА ЋЕ НАМ, ТИКВАНЕ!

ДАЈ НАМ НАМИРНИЦЕ, МУНИЦИЈУ И ДУВАН!
О, ДА!
ОНИ НИСУ ИЗ ШУМСКЕ ПАТРОЛЕ...
ШУМСКА ПАТРОЛА

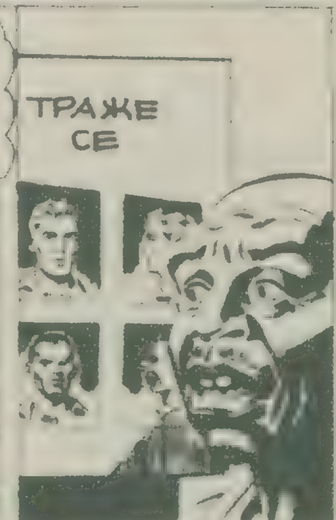
ТРАЖЕ СЕ

ОВО СВЕ КОШТА...
НЕ ГОВОРИ ГЛУПОСТИ, ВЕЋ СВЕ ТО УТОВАРИ У НАШ ЏИП!

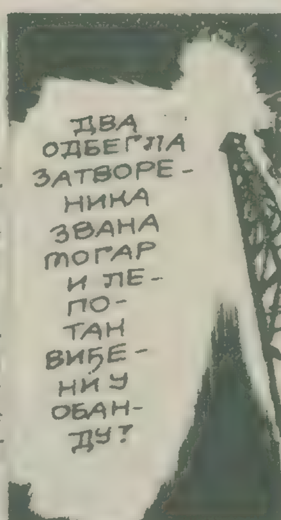
ДВА ОДБЕГЛА ЗАТВОРЕНИКА ЗВАНА МОГАР И ЛЕПОТАН ВИЂЕНИ У ОБАНДУ!

ДВА ОДБЕГЛА ЗАТВОРЕНИКА ЗВАНА МОГАР И ЛЕПОТАН ВИЂЕНИ У ОБАНДУ!
УГАСИ ТАЈ РАДИО!
!

ХОЋУ СВОЈ НОВАЦ!
МНОГО ПРИЧАШ МАТОРИ!

А ДУБОКО У ЏУНГЛИ...
...ВИЂЕНИ У ОБАНДУ! УПОЗОРАВАЈУ СЕ СВИ СТАНОВНИЦИ...

ВИ СТЕ ОДБЕГЛИ РОБИЈАШИ!
БАШ СИ МУДАР!

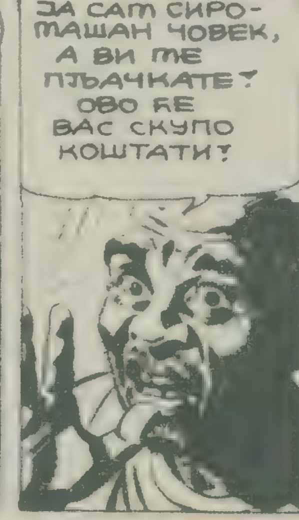
ЈА САМ СИРОМАШАН ЧОВЕК, А ВИ МЕ ПЉАЧКАТЕ! ОВО ЋЕ ВАС СКУПО КОШТАТИ!

Е, САД СИ ПРЕТЕРАО!

КАКО СИ МОГАО ОВО ДА УЧИНИШ?

САД ЋЕ ЧИТАВА ШУМСКА ПАТРОЛА КРЕНУТИ ЗА НАМА!
ОНА НАМ ЈЕ ВЕЋ ЗА ПЕТАМА!

ШТА ТИ ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ПУЦАШ У ОНОГ БАКАЛИНА?
ЗАБАВЕ РАДИ!

!
СХВАТАШ ЛИ?
FALK & BARRY 6/13

КУДА ВОДИ ОВАЈ ПУТ, МОГАРЕ?
ДО ЈЕДНОГ КАЊОНА!

ИСТОВАРИ НАШЕ СТВАРИ!

ШТО ПРЕСИПАШ БЕНЗИН?
ДА БИХ ГА ЗАПАЛИО!

ЗАШТО?
НЕ ПОСТАВЉАЈ ГЛУПА ПИТАЊА!

ТАКО!
?

ЗБОГОМ!
?

ТРАС!

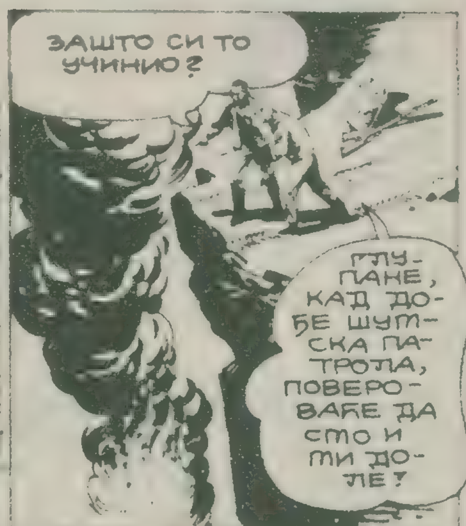
ЗАШТО СИ ТО УЧИНИО?
ГЛУПАНЕ, КАД ДОЂЕ ШУМСКА ПАТРОЛА, ПОВЕРОВАЋЕ ДА СТО И ТИ ДОЛЕ!

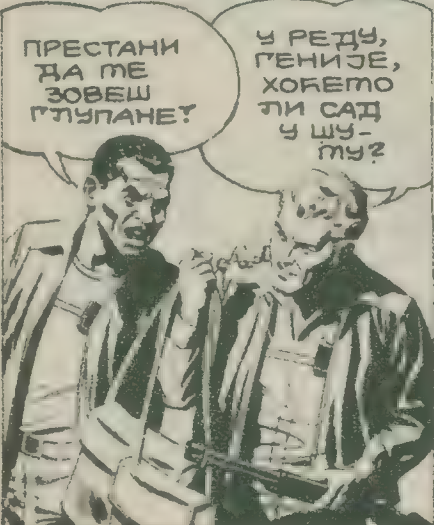
ПРЕСТАНИ ДА МЕ ЗОВЕШ ГЛУПАНЕ!
У РЕДУ, ГЕНИЈЕ, ХОЋЕМО ЛИ САД У ШУМУ?

ДРУГОГ ПУТА НЕМА!
ХЕЈ!
FALK & BARRY 6/16

ЗАШТО СИ ЈЕ УБИО КАД НЕ МОЖЕМО ДА ЈЕ НОСИМО?
ЗАБАВЕ РАДИ!

... И ПРОВЕРИТЕ ДА ЛИ СУ ТО ОНИ ЗА КОЈИМА СЕ ТРАГА!
ДА, ПУКОВНИЧЕ!
ПУКОВНИК ВИКС, Ш.П.

БУДИТЕ ОПРЕЗНИ!
СВАКАКО!
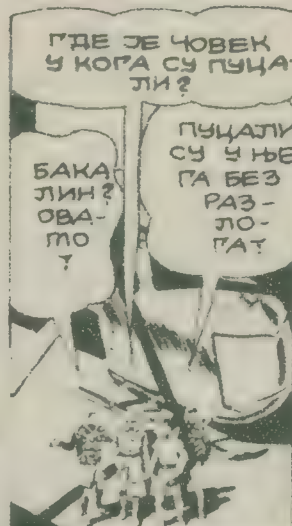
ГДЕ ЈЕ ЧОВЕК У КОГА СУ ПУЦАЛИ?
БАКАЛИН? ОВАМО!
ПУЦАЛИ СУ У ЊЕГА БЕЗ РАЗЛОГА!
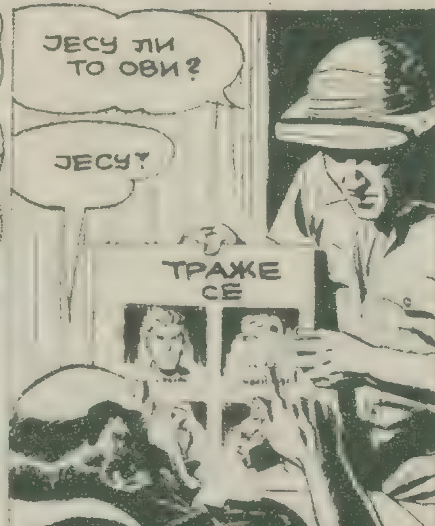
ЈЕСУ ЛИ ТО ОВИ?
ЈЕСУ!
ТРАЖЕ СЕ

УХВАТИТЕ ТЕ ХУЉЕ!
УЧИНИЋЕМО СВЕ ШТО МОЖЕМО!
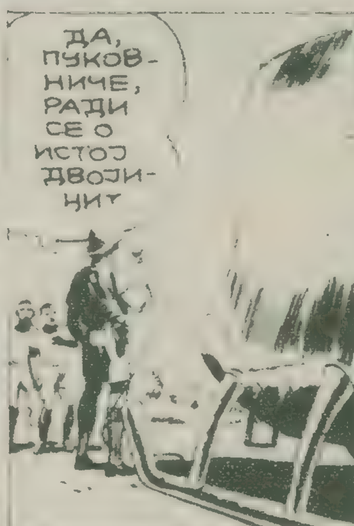
ДА, ПУКОВНИЧЕ, РАДИ СЕ О ИСТОЈ ДВОЈИЦИ!
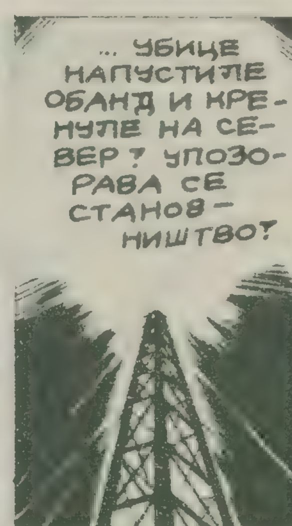
... УБИЦЕ НАПУСТИЛЕ ОБАНД И КРЕНУЛЕ НА СЕВЕР! УПОЗОРАВА СЕ СТАНОВНИШТВО!

УБИЦЕ НАПУСТИЛЕ ОБАНД ...
КРЕНУЋУ И ЈА У ПОТЕРУ!

ХЛАДНОКРВНЕ УБИЦЕ!
ЗНАМО! ПОКУШАЋЕМО ДА ИХ УХВАТИМО!
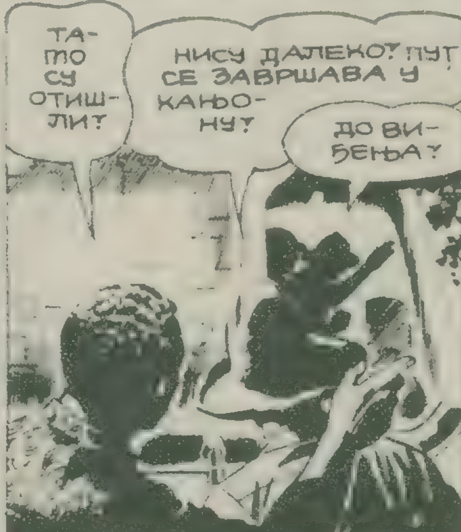
ТАМО СУ ОТИШЛИ!
НИСУ ДАЛЕКО! ПУТ СЕ ЗАВРШАВА У КАЊОНУ!
ДО ВИЂЕЊА!
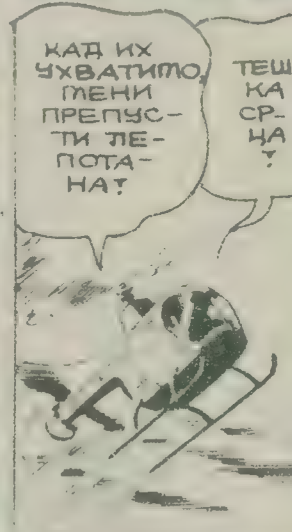
КАД ИХ УХВАТИМО, МЕНИ ПРЕПУСТИ ЛЕПОТАНА!
ТЕШКА СРЂА!
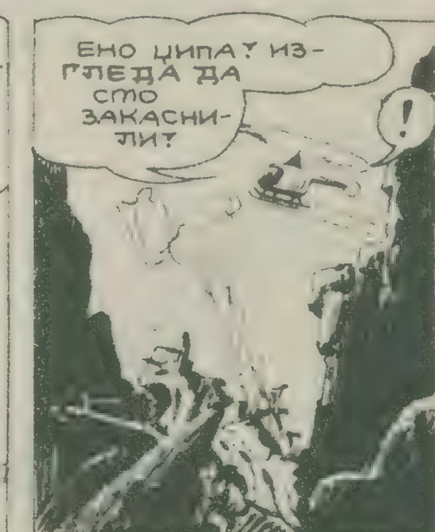
ЕНО ЏИПА! ИЗГЛЕДА ДА СМО ЗАКАСНИЛИ!
!

ИЗГОРЕО ЈЕ!
ВЕРОВАТНО СУ ВОЗИЛИ БРЗО, А НЕ ЗНАЈУ ПУТ!

... ВЕРУЈЕМО ДА СУ ЛЕПОТАН И МОГАР МРТВИ!

ЏИП ИЗГОРЕО У КАЊОНУ! ШУМСКА ПАТРОЛА ВЕРУЈЕ ДА СУ УБИЦЕ МРТВЕ!

... ДА СУ УБИЦЕ МРТВЕ!
ХЕЈ! ПА ТО СМО МИ!

ШУМСКА ПАТРОЛА ЈАВЉА ДА СУ УБИ-ЦЕ МРТ-ВЕ!
ЈЕСУ ЛИ СИГУРНИ?
ПО СВЕ-МУ СУДЕ-ЋИ, ДА!

... ДА СУ УБИ-ЦЕ МРТВЕ!
!

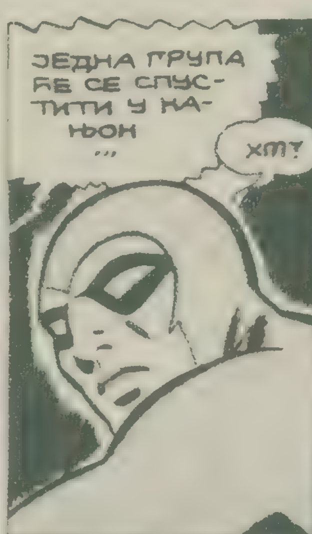
ЈЕДНА ГРУПА ЋЕ СЕ СПУС-ТИТИ У КА-ЊОН ...
ХМ!

... ДА БИ ИДЕНТИФИ-КОВАЛА ТЕЛА УБИЦА!
ХО, ХО, ХО! ЈОШ ЋЕМО ПРИ-СУСТВОВА-ТИ СОПС-ТВЕНОЈ САХРА-НИ!
А КАД УТВРДЕ ДА НАС ТАМО НЕ-МА?

ТО НИКАД НЕЋЕ МО-ЋИ! ЕКСПЛОЗИЈА ЈЕ МОГЛА ДА НАС РАЗ-НЕСЕ У КОМАДИ-ЋЕ!
FALK & BARRY 6/23

ВИДИ, МАЧКА!
!

ГЛЕ-ДАЈ КАКО ЋУ ДА ПО-ГОДИМ ПА-ПА-ГА-ЈА!
ЗАР БАШ МОРАШ ДА УБИ-ЈЕШ СВЕ ШТО СЕ КРЕ-ЋЕ?

Е, МНО-ГО СИ ДО-СА-ДАН!
НЕ ЖЕЛИМ ВИШЕ ДА ИМАМ ПОСЛА С ЊИМ...

МОГАРЕ, КАКВО ЈЕ ТО МЕСТО КУДА МЕ ВО-ДИШ?
ЗА СТАР-ЦЕ!
FALK & BARRY 6/24

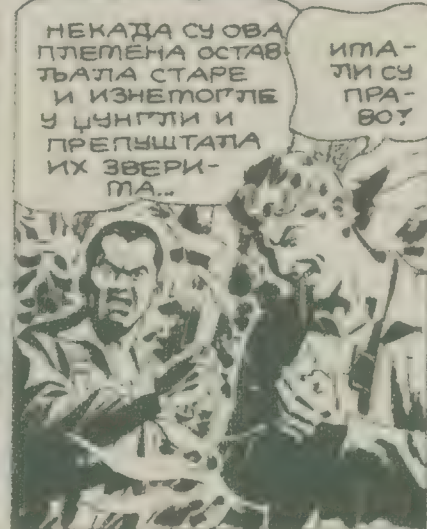
НЕКАДА СУ ОВА ПЛЕМЕНА ОСТАВ-ЉАЛА СТАРЕ И ИЗНЕМОГЛЕ У ЏУНГЛИ И ПРЕПУШТАЛА ИХ ЗВЕРИ-МА...
ИМА-ЛИ СУ ПРА-ВО!

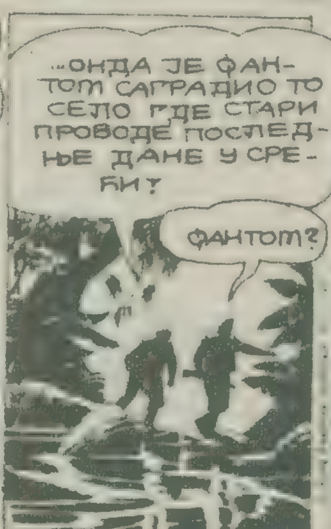
...ОНДА ЈЕ ФАН-ТОМ САГРАДИО ТО СЕЛО ГДЕ СТАРИ ПРОВОДЕ ПОСЛЕД-ЊЕ ДАНЕ У СРЕ-ЋИ!
ФАНТОМ?

НЕ ВЕРУ-ЈЕШ, ВАЉ-ДА, ДА ОН ПОСТО-ЈИ?
ВЕРУЈЕМ! А ЗА ТЕ-БЕ ЈЕ БО-ЉЕ ДА НИКАД НЕ НАЛЕ-ТИШ НА ЊЕ-ГА!

КОЛИКО ЈОШ ИМАМО ДО ТОГ СЕЛА?
ЈОШ ЈЕДНУ НОЋ И ДАН!

ПРЕЗИРЕМ ОВУ ШУМУ И ОВОГ ДОМОРО-ЦА... ЧИМ БУДЕМ НА СИГУРНОМ, ОТАРАСИ-ЋУ ГА СЕ...

ЧИМ МИ СЕ УКА-ЖЕ ПРИЛИКА, ОСЛО-БОДИЋУ СЕ ОВОГ УБИЦЕ...

ЧОВЕК ОВДЕ НЕ БИ ИЗДРЖАО САМ!
НА-РАВНО ДА НЕ БИ!
FALK & BARRY 6/25

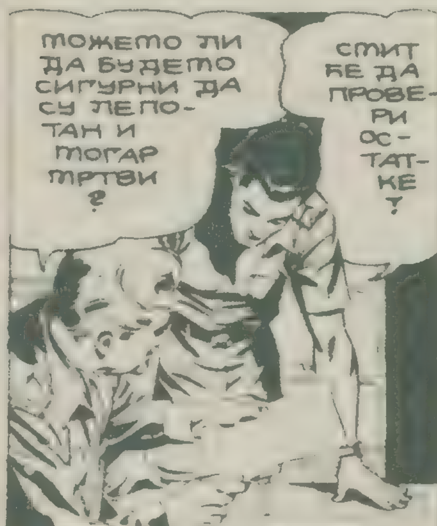
МОЖЕМО ЛИ ДА БУДЕМО СИГУРНИ ДА СУ ЛЕПОТАН И МОГАР МРТВИ?
СМИТ ЋЕ ДА ПРОВЕРИ ОСТАТКЕ!

ЕНО ОЛУПИНЕ!
НЕМОГУЋЕ ДА ЈЕ НЕКО ПРЕЖИВЕО!
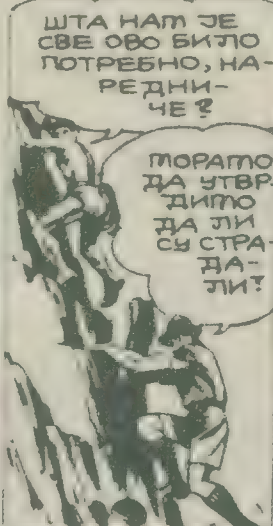
ШТА НАМ ЈЕ СВЕ ОВО БИЛО ПОТРЕБНО, НАРЕДНИЧЕ?
МОРАМО ДА УТВРДИМО ДА ЛИ СУ СТРАДАЛИ!

ПА, ТО ЈЕ ЈАСНО К'О ДАН!
ИПАК МОРАМО ДА ПРОВЕРИМО!
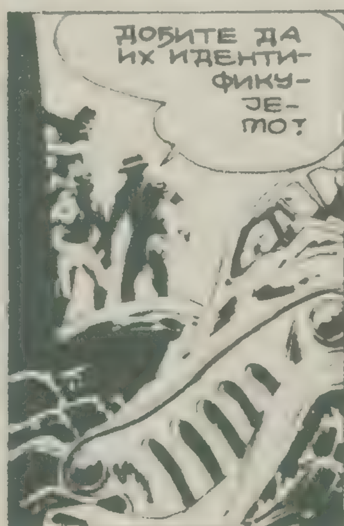
ДОБИТЕ ДА ИХ ИДЕНТИФИКУЈЕМО!

МОРА ДА СУ ОВДЕ!

!
!

АЛИ, НИСУ!

МОЖДА СУ ИСПАЛИ ДОК ЈЕ ЏИП ПАДАО! ПРЕТРАЖИТЕ СВАКИ ЖБУН!

АКО СУ МРТВИ, ЗАШТО ОВОЛИКО ТРАГАМО?
НИКАД СЕ НЕ ЗНА!

ЗА ТО ВРЕМЕ...
КОЛИКО ЈОШ ИМАМО ДА ПЕШАЧИМО?
ЈОШ ЈЕДАН ДАН!

САД СМО ВАН ЗАКОНА! НИКО НАМ НИШТА НЕ МОЖЕ!
ТО ТИ МИСЛИШ!

ЗАР НИСИ РЕК'О ДА СМО ОВДЕ БЕЗБЕДНИ?
ДА, АЛИ...

... ОВО ЈЕ ФАНТОМОВ ЗНАК, А ТО ЗНАЧИ ДА ЈЕ ШУМА ПОД ЊЕГОВОМ ЗАШТИТОМ!
ОН И НАС ШТИТИ?!

НИ СЛУЧАЈНО! ФАНТОМ КАЖЊАВА СВАКО ЗЛОДЕЛО!
ХЕЈ! ТИ СЕ ИСПРЕПАДАШ ЧИМ СЕ ПОМЕНЕ ЊЕГОВО ИМЕ!

А ЕВО ШТО ЈА МИСЛИМ О ЊЕМУ!
НЕ!

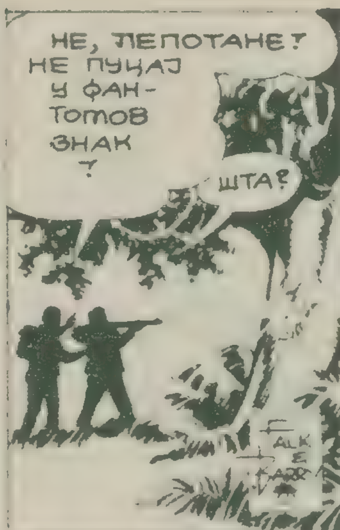
НЕ, ЛЕПОТАНЕ! НЕ ПУЦАЈ У ФАНТОМОВ ЗНАК!
ШТА?
FALK E BARRY

?
БАНГ!
БАНГ!

ОВА ДВОЈИЦА СУ ТИ ПОЗНАТИ...

ПА, ДА... ТО СУ ОНИ...
ТРАЖЕ СЕ

КО ЈЕ ОВАЈ?
ТРГОВАЦ ЕД! ЛЕПОТАНЕ, ОСТАВИ ГА НА МИРУ!

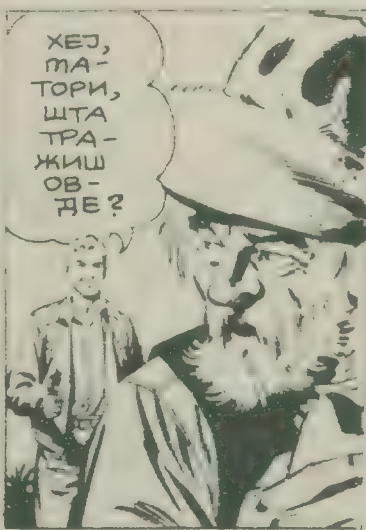
ХЕЈ, МАТОРИ, ШТА ТРАЖИШ ОВДЕ?

ЈА САМ ТРГОВАЦ!
ШТА ТО КРИЈЕШ?
ТРАЖЕ СЕ
FALK E BARRY 7-2

ДАЈ ДА ВИДИМ!
НЕ ДАМ!
FALK E BARRY 7/4

ОХ!
НЕ ТРПИМ НЕПОСЛУШНОСТ!
ЛЕПОТАНЕ!

ОВО СИ, ЗНАЧИ, ХТЕО ДА САКРИЈЕШ ОД НАС! ПА, НЕ ЧУДИ МЕ...
МММ... А НЕКАДА САМ БИО НАЈБРЖИ РЕВОЛВЕРАШ ОВДЕ...

ИСПАЛИО БИХ МЕТАК ДОК ТРЕПНЕШ...

ТО ЈЕ, ОЧИГЛЕДНО, ДАВНО ПРОШЛО ВРЕМЕ, СТАРИ!

МАГАРЦИ ЋЕ НАМ ДОБРО ДОЋИ!
FALK & BARRY

НОВЧАНИК ТИ ВИШЕ НЕЋЕ БИТИ ПОТРЕБАН, СТАРИ!

ШТА ЋЕМО С ЊИМ?
СТАРИ ТИ СЕ СВИЂА? НЕЋУ ДА ГА УБИЈЕМ!

'АЈДЕ, ИДЕМО!

ШТА ОНО РЕЧЕ – ДА ЋЕ НАМ ДОНЕТИ НЕСРЕЋУ ПУЦАЊ У ФАНТОМОВ ЗНАК?
А ВИДИШ ДА СМО СЕ ДОМОГЛИ МАГАРАЦА ДА ТЕГЛЕ УМЕСТО НАС!
ЈА ТО И ДАЉЕ ТВРДИМ!

ГДЕ ЈЕ ТО СЕЛО СТАРАЦА?
ДАН ХОДА ОДАВДЕ!
FALK & BARRY

ЛЕШИНАРИ...

ИМА ЛИ КАКВИХ ВЕСТИ, СМИТЕ?
СВЕ СМО ПРЕТРАЖИЛИ!
НИ ТРАГА ОД ЊИХ!

НИСМО НАИШЛИ НИ НА КАКАВ ТРАГ! ВЕРУЈЕМ ДА СУ УСПЕЛИ ДА ПОБЕГНУ!

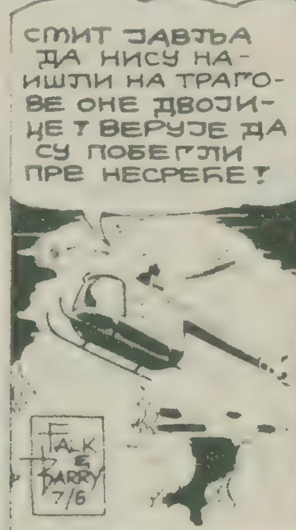
СМИТ ЈАВЉА ДА НИСУ НАИШЛИ НА ТРАГОВЕ ОНЕ ДВОЈИЦЕ! ВЕРУЈЕ ДА СУ ПОБЕГЛИ ПРЕ НЕСРЕЋЕ!
FALK & BARRY

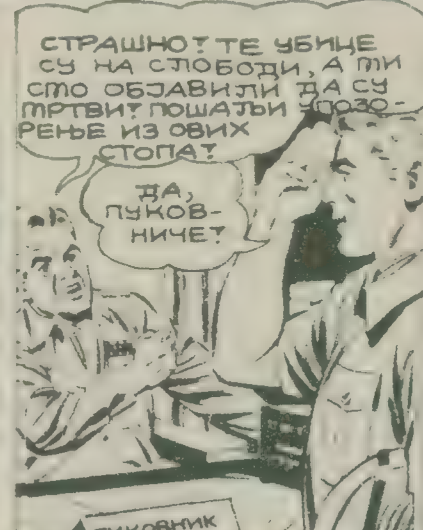
СТРАШНО! ТЕ УБИЦЕ СУ НА СЛОБОДИ, А МИ СМО ОБЈАВИЛИ ДА СУ МРТВИ! ПОШАЉИ УПОЗОРЕЊЕ ИЗ ОВИХ СТОПА!
ДА, ПУКОВНИЧЕ!
ПУКОВНИК ВИКС

УБИЦЕ ЛЕПОТАН И МОГАР СУ ЖИВИ!
... СУ ЖИВИ! КРИЈУ СЕ ЗАПАДНО ОД ОБАНДА!
FALK & BARRY

МОГАРЕ, УКЉУЧИ РАДИО! СЛУША МИ СЕ МУЗИКА!

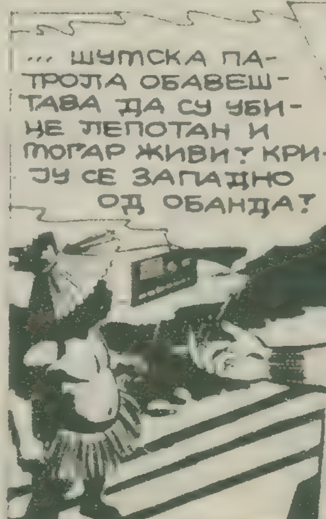
... ШУМСКА ПАТРОЛА ОБАВЕШТАВА ДА СУ УБИЦЕ ЛЕПОТАН И МОГАР ЖИВИ! КРИЈУ СЕ ЗАПАДНО ОД ОБАНДА!

А ДУБОКО У ЏУНГЛИ, У ФАНТОМОВОЈ ПЕЋИНИ...
ЖИВИ СУ!?

ПОНАВЉАМ! УБИЦЕ ЛЕПОТАН И МОГАР СУ ЖИВИ!
ОБАНД ЈЕ ИЗВАН КОНТРОЛЕ ШУМСКЕ ПАТРОЛЕ!

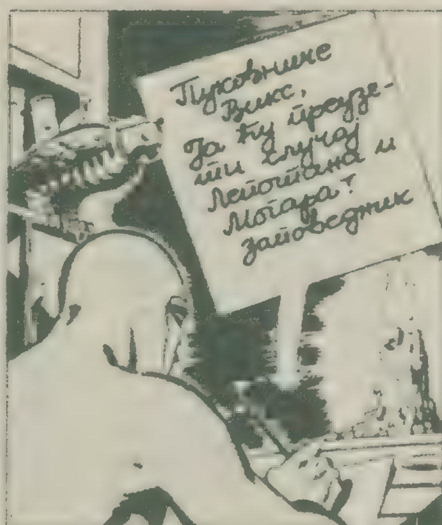
Пуковниче Викс, Да ћу предати случај Лепотана и Могара! Заповедник

ОВО ЈЕ ВЕОМА ВАЖНО, СОКОЛЕ! НЕ ЗАСТАЈКУЈ УЗ ПУТ!

И СОКО ЈЕ ПОЛЕТЕО...

ТАМО ЈЕ МОРЕ! ТО ЗНАЧИ ДА СУ КРЕНУЛИ У СУПРОТНОМ ПРАВЦУ!

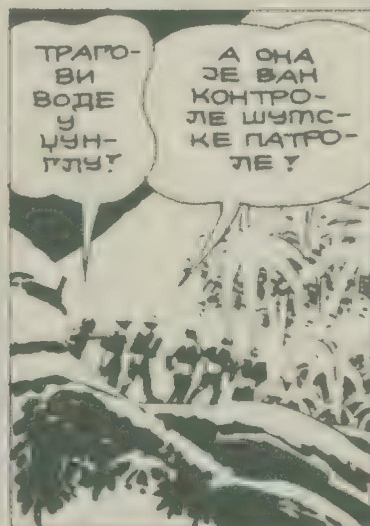
ТРАГОВИ ВОДЕ У ЏУНГЛУ!
А ОНА ЈЕ ВАН КОНТРОЛЕ ШУМСКЕ ПАТРОЛЕ!

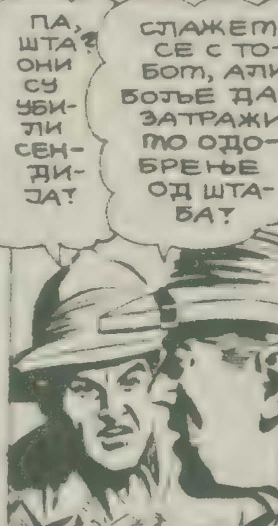
ПА, ШТА? ОНИ СУ УБИЛИ СЕНДИЈА!
СЛАЖЕМ СЕ С ТОБОМ, АЛИ БОЉЕ ДА ЗАТРАЖИМО ОДОБРЕЊЕ ОД ШТАБА!

... ПРЕТПОСТАВЉА СЕ ДА СУ УБИЦЕ КРЕНУЛЕ ЗАПАДНО ОД ОБАНДА!

ХЕЈ! ОТКРИЛИ СУ ДА НИСМО СТРАДАЛИ У ОНОЈ ОЛУПИНИ! ЗНАО САМ ДА ЋЕ СЕ ТО ДОГОДИТИ!

... ПОТРАГА ЗА ЊИМА СЕ НАСТАВЉА!
А РЕК'О СИ ДА ЋЕ ПОВЕРОВАТИ ДА СМО МРТВИ!
ТИ БОЉУ ИДЕЈУ НИСИ ИМАО!

КРАЈ МАЛЕ КОЛИБЕ НА КРАЈУ ЏУНГЛЕ...
СОКО!

ПОРУКА ОД ФАНТОМА!
ЗА ПУКОВНИКА ВИКСА!

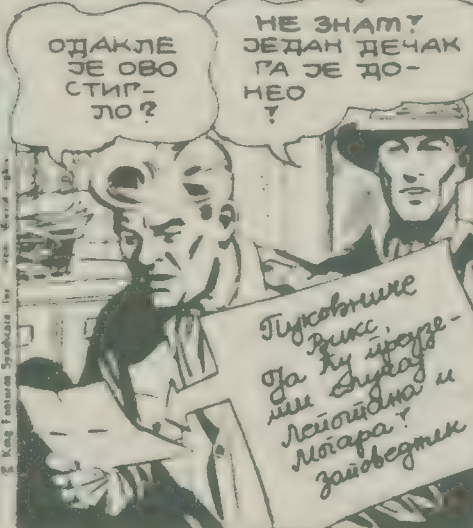
ОДАКЛЕ ЈЕ ОВО СТИГЛО?
НЕ ЗНАМ! ЈЕДАН ДЕЧАК ГА ЈЕ ДОНЕО!
Пуковниче Викс, Да ћу предати случај Лепотана и Могара! Заповедник

ТИ И ТВОЈЕ ГЛУПЕ ИДЕЈЕ! САД СИ НАМ НАТОВАРИО НА ВРАТ ШУМСКУ ПАТРОЛУ!
ПА, ШТА!

ВРАТИТЕ СЕ СВИ У ШТАБ!
РАЗУМЕМ, ПУКОВНИЧЕ!

АЛИ, ЗАШТО?
ТАКО ЈЕ НАРЕДИО ЗАПОВЕДНИК!

ВРАТИТЕ СЕ СВИ У ШТАБ!
ХЕЈ! ВИШЕ НАС НЕ ПРОГОНЕ!

ДА СЕ КРЕЋЕМО САМО НОЋУ? ТИ СИ ПОЛУДЕО! ЗАШТО САДА КАД НАС НИКО НЕ ЈУРИ!

АЛИ, ФАНТОМОВ ЗНАК...

ЗАПАДНО ОД ОБАНДА! ТО ЈЕ КАО ДА ТРАЖИМ ИГЛУ У ПЛАСТУ СЕНА! ДЕТОНЕ, ШТА СИ ПРОНАШАО?

МРТВУ АНТИЛОПУ! ПОГОЂЕНА ЈЕ ИЗ ПИШТОЉА!

МАЛО ДОМОРОДАЦА ИМА ТО ОРУЖЈЕ! А НИКО ОВДЕ НЕ БИ УБИО ЖИВОТИЊУ И ОСТАВИО ЈЕ!

ХЕЈ! УБИЈЕНО МЛАДУНЧЕ ЛЕОПАРДА!

ЕВО И МРТВОГ ПАПАГАЈА! НЕКО УБИЈА ЗАБАВЕ РАДИ! ДА ЛИ МЕ ОВИ ТРАГОВИ ВОДЕ КА УБИЦАМА?
ЗАР МОРАШ ДА УБИЈЕШ СВЕ ШТО СЕ КРЕЋЕ?
УМУКНИ!

НОЋУ У ЏУНГЛИ СВИ СПАВАЈУ. БУДНЕ СУ САМО ГРАБЉИВИЦЕ...

АЛИ, ТЕ НОЋИ НИ ФАНТОМ НИЈЕ СПАВАО...
БОЉЕ ДА САЧЕКАМ ЗОРУ! БОЈИМ СЕ ДА НЕ ИЗГУБИМ ТРАГ!
FALK & BARRY 7/18

ДАЛЕКО ОД ФАНТОМА ЈЕДАН ОД БАНДИТА ЈЕ БДИО...
МОРАМ ДА ПОБЕГНЕМ ОД ОВОГ ЛУДОГ УБИЦЕ...

ПУЦАО ЈЕ У ФАНТОМОВ ЗНАК... ТО ЋЕ НАМ ДОНЕТИ НЕСРЕЋУ...

НЕ, НЕ... НЕЋУ ВИШЕ НИ ДАН ДА ОСТАНЕМ С ЊИМ...

МОГ'О БИХ ДА ГА УБИЈЕМ ДОК СПАВА, АЛ'...
...НИСАМ ЈА ОН...

КУД СИ КРЕНУО, ТОГАРЕ?
ОХ!

ДА НИСИ ПОКУШАО ДА ОДЕШ ОД МЕНЕ! БЕЗ ТЕБЕ САМ ИЗГУБЉЕН У ОВОЈ ЏУНГЛИ!

КРЕЋЕМО ИЗ ОВИХ СТОПА!
ЗАР ЋЕМО НОЋУ ДА ПУТУЈЕМО?

НЕЋУ ДА РАЗМИШЉАМ ДА Л' ЋЕШ ДА МЕ ОСТАВИШ ОВДЕ САМОГ!

ВЕЋ ЈЕ ПОЧЕЛО ДА СВИЋЕ, А ФАНТОМ ЈЕ И ДАЉЕ НАИЛАЗИО НА ТРАГОВЕ УБИЦА...
FALK & BARRY 7/2

ЗА ТО ВРЕМЕ ТРГОВАЦ ЕД ЈЕ ПОКУШАВАО ДА СЕ ОДБРАНИ ОД ЛЕШИНАРА...

НЕЋУ ВАМ ПРИУШТИТИ ТО ЗАДОВОЉСТВО ДА МЕ ПОЈЕДЕТЕ!

ОХ! ИПАК САМ СУВИШЕ СЛАБ...

ШТА ЈЕ ТО, ДЕМОНЕ? ЧОВЕК!
ДЕМОН ЈЕ НЕШТО НАЊУШИО...

ХВАЛА, ПРИЈАТЕЉУ! ЛЕШИНАРИ СУ СЕ УПРАВО СПРЕМАЛИ ДА ДОРУЧКУЈУ!
ВИ СТЕ ТРГОВАЦ ЕД? КО ВАС ЈЕ РАНИО?

ПОКУШАО САМ ДА ИМ КАЖЕМ... АЛ' ОНИ СУ ТАКО СВИРЕПИ... УУХ!
?

ОНЕСВЕСТИО СЕ! АКО МУ НЕ ИЗВАДИМ МЕТАК, УМРЕЋЕ!

ЏУНГЛА ЈЕ ПРЕПУНА ЛЕКОВИТИХ ТРАВА...
МОРАМ ОДМАХ ДА ГА ОПЕРИШЕМ!

ПОТРЕБАН МУ ЈЕ ПРАВИ ЛЕКАР...
FALK & BARRY 7/25

...АЛИ, У БЛИЗИНИ НЕМА НИЈЕДНОГ!

УХ... УХ!
ПРОБУДИТЕ СЕ! СПАВАТЕ ВЕЋ ЧИТАВ ДАН!

АЛИ, НЕ СМЕТЕ ДА УСТАНЕТЕ! УПРАВО САМ ВАМ ИЗВАДИО МЕТАК!
?!

ОДВЕШЋУ ВАС У ОБАНД ГДЕ ЋЕТЕ ДОБИТИ ОДГОВАРАЈУЋУ НЕГУ!

ПОШТО ЈЕ ПУЦАО У МЕНЕ, УКРАЛИ СУ МИ МАГАРЦЕ!
КО ЈЕ ПУЦАО У ВАС И КО ВАМ ЈЕ УКРАО ЖИВОТИЊЕ?

РЕЋИ ЋУ ВАМ, АЛ' ПРВО ВИ МЕНИ РЕЦИТЕ КАКО СТЕ МИ ИЗВАДИЛИ МЕТАК?
ОПЕРИСАО САМ ВАС! НЕ БИСТЕ НИ ДАН ИЗДРЖАЛИ С МЕТКОМ!

СПАСЛИ СТЕ МИ ЖИВОТ!
МОРАТЕ САД КОД ПРАВОГ ЛЕКАРА, ОВО ЈЕ ЏУНГЛА...
FALK & BARRY 7/27

ЈА САМ ТРГОВАЦ ЕД! ПОЗНАЈЕМ ЏУНГЛУ К'О СВОЈ ЏЕП И ЗАТО НЕ ТРЕБА ДА МИ ОБЈАШЊАВАТЕ!

ЕД СЕ СЕТИО ФАНТОМОВОГ ДОБРОГ ЗНАКА...
ЗНАМ КО СТЕ!

БАНДИТ ЗВАНИ ЛЕПОТАН ЈЕ ПУЦАО У МЕНЕ! С ЊИМ ЈЕ И НЕКИ МОГАР!
ТО САМ И МИСЛИО!

ЧУО САМ ИХ КАД СУ РЕКЛИ ДА ИДУ У СЕЛО СТАРАЦА!
МОРАМ ДА ПОЖУРИМ! ТИ СТАРЦИ СУ БЕСПОМОЋНИ!

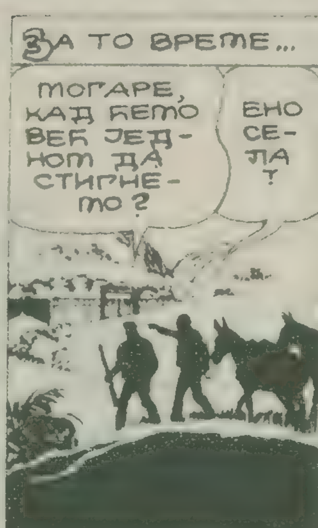
ЗА ТО ВРЕМЕ...
МОГАРЕ, КАД ЋЕМО ВЕЋ ЈЕДНОМ ДА СТИГНЕМО?
ЕНО СЕЛА!

!
?
?

У СТАРО ВРЕМЕ ПЛЕМЕНА СУ СВОЈЕ СТАРЕ ОСТАВЉАЛА У ЏУНГЛИ ДА УМРУ...
!

ПО ФАНТОМОВОМ УПУТСТВУ ПОДИГНУТО ЈЕ СЕЛО СТАРАЦА ГДЕ СУ САДА О ИЗНЕМОГЛИМА БРИНУЛИ ЧЛАНОВИ ПЛЕМЕНА...
FALK & BARRY 7/29
© King Features Syndicate, Inc.

ТУ СУ СТАРИ ЉУДИ ЖИВЕЛИ У МИРУ И ИЗОБИЉУ...
СТИГЛИ СМО НА РУЧАК!
?
?
А ОНДА СУ СЕ ПОЈАВИЛИ БАНДИТИ...

ДОБРО ДОШЛИ, НЕЗНАНЦИ! ЧИМЕ МОЖЕМО ДА ВАС ПОСЛУЖИМО?
ТОПЛОМ ВОДОМ, САПУНОМ, КЉОПОМ И КРЕВЕТОМ!

АЛ' САМО БРЗО!
!

ОВИ МАТОРЦИ НИШТА НЕ РАДЕ! МИ ЋЕМО ИМ ДОЋИ К'О ЗАБАВА! ЈОШ ЋЕ МИ СЕ ОВДЕ ДОПАСТИ!
FALK E BARRY 7/30

МОГАР ЈЕ ПРЕВОДИО ДОМОРОЦИМА...
ЈОШ ПИЛЕТИНЕ!
ОВАЈ ЧОРБУЉАК НЕЋУ ДА ЈЕДЕМ!

ПОЛАКО, ЛЕПОТАНЕ! ДАЋЕ ТИ СВЕ ШТО ИМАЈУ!

РЕЦИ МУ ДА МИ НЕ ДОЛАЗИ С ЛЕЂА!
ХОЋУТ СМИРИ СЕ!

РАДИТЕ ШТО ВАМ НАРЕДИ! ТАЈ УБИЈА ИЗ ЗАДОВОЉСТВА!
ЛИЧИ МИ НА БЕСНОГ ПСА!

ЗАР НЕ МОЖЕШ ДА ГА ОДВЕДЕШ ОДАВДЕ?
УЗЕО МИ ЈЕ ОРУЖЈЕ! НЕ МОГУ НА ЊЕГА ГОЛОРУК!

НАДАМ СЕ САМО ДА ЋЕ ОН СТИЋИ НА ВРЕМЕ!
FALK E BARRY 8/2

МОГАРЕ, ШТА ИМ ТО ТОЛИКО ПРИЧАШ?
ЖЕЛЕЛИ СУ ДА ЗНАЈУ КО СИ ТИ!

ОВДЕ СЕ СМРТНО ДОСАЂУЈЕМ! СМИСЛИ МИ НЕКУ ЗАБАВУ!
ОРГАНИЗУЈ ТРКУ НА ПЕТСТО МЕТАРА!

ТИ СИ ЛУД! ОВО СУ СТАРЦИ!
УЧИНИ К'О ШТО САМ ТИ РЕКАО!
FALK E BARRY 8/4

ИДИТЕ СВИ У СВОЈЕ КОЛИБЕ И НЕ ИЗЛАЗИТЕ!
??

НЕЋЕ ДА СЕ ТРКАЈУ! МОЖДА ТИ МОЖЕШ ДА ИХ НАТЕРАШ!

... И ДОБРО ГА ВЕЖИТЕ! ОДЛИЧНО ТЕ РАЗУМЕЈУ КАД УПЕРИМ У ЊИХ РЕВОЛВЕР!
YOU

ДОБРО ЈЕ! САД МОГУ МИРНО НА СПАВАЊЕ!

А ТИ, БОЉЕ НИШТА НЕ ПОКУШАВАЈ! ЛАКУ НОЋ И ЛЕПО...
...САЊАЈ!

КАСНО ТЕ НОЋИ...
?!
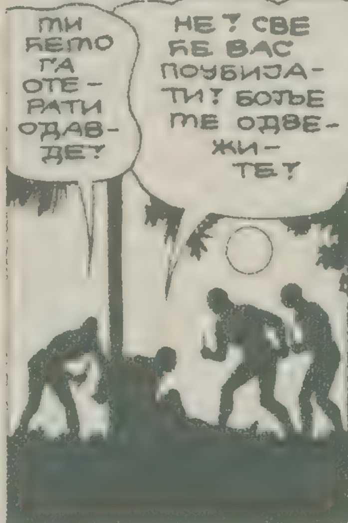
ТИ ЋЕМО ГА ОТЕРАТИ ОДАВДЕ!

НЕ! СВЕ ЋЕ ВАС ПОУБИЈАТИ! БОЉЕ ТЕ ОДВЕЖИТЕ!
ЗНАМ ГДЕ МОГУ ДА ДОБИЈЕМ ОРУЖЈЕ! ВРАТИЋУ СЕ И УНИШТИТИ ТОГ БЕСНОГ ПСА!
!?

КАКО ДА БУДЕМО СИГУРНИ ДА ЋЕШ СЕ ВРАТИТИ?
ДАЈЕМ ВАМ РЕЧ!
??
FALK & BARRY

БЛИЗУ САМ СЕЛА СТАРАЦА!

ОСЛОБОДИЋУ ВАС ТОГ ЧУДОВИШТА, ВЕРУЈТЕ МИ!

НЕ РАЗУМЕМ О ЧЕМУ ПРИЧАТЕ, АЛИ МОГУ ДА ПРЕТПОСТАВИМ!

НЕ!

САМ СИ ОВО ТРАЖИО, МОГАРЕ! ХЕЈ!

ДО ВРАГА! ОВАЈ МАТОРИ ГА ЈЕ ЗАШТИТИО СВОЈИМ ТЕЛОМ!

БЕЖИ, МОГАРЕ ... НАБАВИ ОРУЖЈЕ... И ОСЛОБОДИ НАС ОВОГ...

FALK & BARRY

МОГАРЕ, ВРАТИ СЕ! НЕЋУ САМ ДА ОСТАНЕМ ОВДЕ!

МОГАР ЈЕ ВЕЋ ГРАБИО ЏУНГЛОМ...

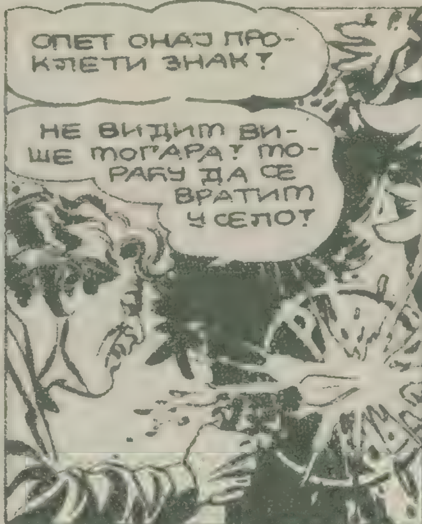
ОПЕТ ОНАЈ ПРОКЛЕТИ ЗНАК!
НЕ ВИДИМ ВИШЕ МОГАРА! МОРАЋУ ДА СЕ ВРАТИМ У СЕЛО!

МОРАМ ДА СПАВАМ! АЛ' НОЋИ СУ ОВДЕ ХЛАДНЕ! ХОЋУ ДА ЗАПАЛЕ ВАТРУ ИСПРЕД МОЈЕ КОЛИБЕ!
FALK & BARRY 8/10

ВАС ДВОЈЕ, ДОЂИТЕ!
?!

АКО НЕКО НЕШТО ПОКУША, ВИ ЋЕТЕ ДА ПЛАТИТЕ ГЛАВОМ!
ЈАСНО?!

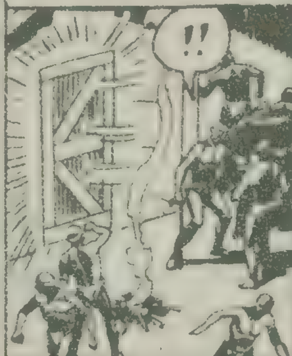
И АКО НЕ ГОВОРЕ ИСТИМ ЈЕЗИКОМ, ДОМОРОЦИМА ЈЕ БИЛО СВЕ ЈАСНО...
!!

КО ТО ПРАВИ ТОЛ'КУ БУКУ УСРЕД НОЋИ? ТО МОЖЕ ДА БУДЕ САМО ЧОВЕК...

И ЗАИСТА...

ФАНТОМОВ ЗНАК... МОЖДА ЈЕ ЛЕПОТАН У ПРАВУ ШТО НЕ ВЕРУЈЕ У ЊЕГА... НИЈЕ ПОМОГАО НИ ТРГОВЦУ ЕДУ, А НИ ОНИМ СТАРЦИМА...

СТАНИ, МОГАРЕ!
?!

МОГАРУ СЕ КРВ СЛЕДИЛА У ЖИЛАМА...
ФАНТОМ! ДУХ КОЈИ ХОДА!

ЛЕПОТАН ЈЕ У СЕЛУ СТАРАЦА! ЈА НИКОГ НИСАМ УБИО! МОРАО САМ ДА ПОБЕГНЕМ ОД ЊЕГА!
ШУМСКА ПАТРОЛА ТРАЖИ И ТЕБЕ И ЛЕПОТАНА! ВИДИМ ДА СИ НЕНАОРУЖАН...
FALK & BARRY 8/13

ЕВО ТИ ШИБИЦЕ И НОЖ! ТИ СИ ЧОВЕК ИЗ ЏУНГЛЕ И ЗНАЋЕШ ДА СЕ БРИНЕШ О СЕБИ!
ЧЕКАЈ МЕ КОД ТОГ ДРВЕТА!

ФАНТОМ ЈЕ НЕСТАО ИСТО ТАКО БРЗО КАО ШТО СЕ И ПОЈАВИО...
!
НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

# Dik Browne ХОГАР СТРАШНИ

Чудно од чуднијег:

## ОГЛАСИ КОЈИ ЖИВОТ ЗНАЧЕ

# ВЕЛИКИ МАЈМУНСКИ ПРОЦЕС

**МЛАДИ ПРОФЕСОР ПРИРОДНИХ НАУКА ЏОН СКОУПС ОДАЗВАО СЕ ПОЗИВУ ИЗ НОВИНА ДА НАМЕРНО ПРЕКРШИ ЗАКОН, БУДЕ УХАПШЕН И ИЗВЕДЕН ПРЕД СУД ГДЕ ЈЕ ИМАЛО ДА СЕ РЕШИ ДА ЛИ ЈЕ ЧОВЕКА СТВОРИО „ДОБРИ БОГ" ИЛИ ЈЕ ДАРВИН ИПАК БИО У ПРАВУ.**

Под снажним притиском тајне назадњачке терористичке организације Кју-Клукс Клана донет је у савезној америчкој држави Тенеси такозвани Батлеров закон којим се свако учење о постанку човека, осим Библијског, сматра погрешним и кажњивим. Америчко друштво за цивилна права из Њујорка устало је против такве бесмислице сматрајући да је закон неприхватљив јер ограничава академске слободе, а научна учења проглашава за криминал. Немајући другог начина Друштво је дало оглас у „Новостима" из Чатануге којим се тражио добровољац спреман да подели мегдан са државом. Јавио се само један и то двадесет четворогодишњи Џон Томас Скоупс, професор природних наука школе у Дејтону.

Он је пред сведоцима изјавио да ђацима предаје Дарвинову еволуцију, односно да човек није божије дело већ има заједничког претка са мајмунима. Скоупс је ухапшен и јула 1925. почело је суђење названо „Велики мајмунски процес" које недељама није силазило са првих страница свих новина света. Еволуцију и Скоупса бранио је најбољи амерички криминалистички адвокат Кларенс Дероу, а у име државе и Библије као тужилац појавио се бивши министар и три пута кандидат за председника САД Виљем Џенингс Брајан. Град Дејтон запоселе су новинари претворивши

га током готово две недеље у центар Земљине кугле. Суђење је трајало једанаест дана, извештачи су о њему написали преко два милиона речи, а у судници се одвијао невиђен каламбур. Скоупс је на крају проглашен кривим и кажњен са сто долара глобе, али су упркос томе тужилац Брајан и његови истомишљеници исмејани и изврнути руглу као последње затуцане будале и морална победа припала је Дарвину, Друштву за цивилна права и Скоупсу, који је себи обезбедио место у историји.

### Постао је чудовиште

Рођен је у Лондону и заведен у матичне књиге под именом Виљем Прат. Породица је желела да постане дипломата, он је хтео да буде глумац. Ипак је похађао чувени Кингз колеџ пре него што се преселио у Канаду и запослио као физички радник на једној фарми. Имао је двадесет три године када му се 1910. остварио животни сан. Ево његових речи:

„Једнога дана у старом издању листа „Билборд" прочитао сам оглас позоришног агента из оближњег града Ситла. Звао се Кели и тражио је глумца. Посетио сам га... Два месеца касније, док сам обарао стабла, поштар ми је уручио кратку поруку: „Дођите у Џин Расел Сток Компанију у Камлупсу, Британска Колумбија – Кели". Оставио сам секиру забодену у дрво."

Виљем Прат је тако започео глумачку каријеру и наденуо себи уметничко име Борис Карлоф.Нашао се и у Холивуду и постао чувен широм света у улози чудовишта Франкенштајна.

### Кланица код Гетизберга

Крајем јуна 1863. године, за време америчког грађанског рата, генерал Џеимз Петигру налазио се на челу јужњачких снага које су у дроњцима марширале Пенсилванијом. Војници су се тешко вукли већином босоноги или поцепане обуће. Генералу је уз пут сасвим случајно дошао до руке лист „Компајлер" из Гетизберга и у њему упадљив оглас радње с обућом која је рекламирала нове чизме по приступачним ценама. Петигру је сместа командовао налево круг према Гетизбергу, удаљеном око двадесет километара, да би конфисковао чизме и осталу обућу.

Док су ишли према граду, приметиле су их оружане снаге северњачке војске и кренуле да их зауставе. Три дана трајала је битка код Гетизберга, најкрвавија, највећа и најскупља у дотадашњој америчкој историји. Северњаци су добили битку, али је то била Пирова победа: имали су 3.070 мртвих, 14.497 рањених и 5.434 заробљених и несталих; њихови противници су имали 2.592 погинула, 12.706 рањених и 5.150 заробљених војника.

### Спасите ми мужа!

Драматичан оглас појавио се 2 маја 1962. године у листу „Егзаминер" из Сан Франциска:

„Не могу да дозволим да мој муж умре у гасној комори због злочина који није починио. Радићу бесплатно десет година као куварица, собарица или домаћица код било ког од водећих адвоката који би пристао да га брани и докаже да је невин".

Оглас је прочитао и Винсент Холинен, један од најбољих адвоката Сан Франциска, и одмах ступио у везу са Гледис Кид која га је дала. Њен муж Роберт Ли Кид био је оптужен за убиство старог продавца антиквитета и чекало га је суђење Кидови отисци прстију нађени су на окрвављеној скупоценој сабљи у радњи жртве и тешко га теретили. На бурном суђењу Холимен је успео да докаже да трговац није убијен сабљом, а да су се Кидови отисци и крваве мрље нашли на њој пошто се он уочи убиства у радњи играо сабљом и повредио прст „мачујући се" са једним пријатељем. Порота, је, после једанаест часова већања, донела одлуку да Кид није крив. Адвокат Холинен је одбио понуду Гледис Кид да му уместо хонорара служи десет гсдина.

### Тражи се политичар без искуства

На изборима 1946. за Представнички дом конгреса из 12. калифорнијског округа по шести пут је као кандидат демократске странке именован богати либерал Џери Ворис. Републиканци, немајући противкандидата, оформили су „Комитет Стотине" који је у двадесет шест разних листова објавио следеће:

„Тражи се кандидат за конгресмена без претходног политичког искуства да би оборио човека који је десет година представљао 12. калифорнијски округ. Може да конкурише сваки млађи становник овог округа, пожељно ратни ветеран, пристојног образовања."

На оглас је стигло осам пријава, али ниједна није задовољила. Бивши председник колеџа из града Витијера предложио је тада, као могућност, вредног младог адвоката, у рату морнаричког официра, Ричарда Никсона. Херман Пери,банкар из Витијера, пронашао је Никсона у Балтимору и,као прво, питао га да ли је републиканац. Никсон је одговорио да је на изборима 1944. гласао за Томаса Ђуија (републиканца кога је на тим изборима поразио Франклин Делано Рузвелт). Ово је било довољно. Никсон је позван у Витијер и гласовима „Комитета Стотине" 55 према 22 изабран за републиканског кандидата. Организована је невиђена кампања у којој је жутокљуни Никсон, уз помоћ републиканске „машине" просто самлео „непобедивог" Вуриса и тако ушао у политички живот САД. Око тридесет година касније принуђен је да због афере „Вотергејт" поднесе оставку на место председника Сједињених Америчких Држава.

### Малтешки соко

Двадесет двогодишњи несвршени матурант по имену Семјуел Дешил Хамет прочитао је у једним новинама у Балтимору 1916. године занимљив оглас на који као да је чекао целог живота. У међувремену се издржавао радећи као докер, чиновник у луци и пружни радник. Може се замислити његова срећа када је, одговоривши на оглас, добио вест да је примљен у чувену Пинкертонову националну полицијску агенцију. Чим је постао Пинкертонов приватни детектив, послат је у Сан Франциско, у то време политички најкорумпиранији град Сједињених Америчких Држава.

Хамет је имао бурну детективску каријеру, радио је на познатим случајевима и једном је одбио суму од пет хиљада долара која му је понуђена да организује убиство радничког агитатора у Монтани. После таквих искустава Хамет се посветио писању и постао зачетник такозване „тврде школе" детективског романа. Имао је тридесет једну годину када је објавио „Црвену жетву", а потом „Малтешког сокола" (према коме је снимљен филм с Хемфријем Богартом у главној улози), „Стаклени кључ", „Мршавог човека". Сем Спејд, јунак – детектив његовихромана, прочуо се широм Америке и света. Око 1938. године Хемет је постао члан Комунистичке партије САД због чега је, касније, одседео у затвору. Умро је 1961. од емфизема.

Припремила:

*Бојана ДОЖИЋ*

## МОЈ КУЋНИ ЉУБИМАЦ

# ДАЈТЕ МИ МОЈУ МАРУ!

У Сплитском зоолошком врту увијек је било животиња које су привлачиле пажњу посјетилаца,како љепотом тако и враголијама. Прије неколико година то је био пар јужноамеричких палига, врста модрочела амазонка. Мужјак Тореро и женка Мара готово се нису разликовали: обоје су имали прекрасно перје, знали су добро и разговијетно говорити и веома лијепо звиждукати неколико познатих мелодија од којих им је најмилија била позната пјесма „Марјане, Марјане". Ове лијепе и увијек живахне чигре биле су веома привржене једна другој, стално су се љубиле и једна другој чистиле перје.

Биле су љубимице читавог Сплита, највише особља Зоолошког врта од којих су многе знале и по имену. Ипак, највеселије су дочекивале пословођу Паву који им је често доносио воће и посластице. Чим би га угледале, Тореро би повикао: „Паво, дај грожжђа!" А Паво је увијек за своје љубимце имао понешто у својим дубоким џеповима.

Поред њиховог кавеза је пролазила једног јутра Мира Коландер,препараторка Природословног музеја који је у склопу ЗОО врта. Ишла је према својој лабораторији. Замишљена, није ни чула како јој птице довикују: „Добро јутро, добро јутро". Изнервиран чекањем одговора на изрецитовани поздрав, пристојни Тореро је викнуо: „Не знаш рећи добро јутро!" Збуњено је застала а онда схватила од кога долази ова примедба. „Хм, сад ће шака перја да ме учи пристојности", насмијала се и продужила према лабораторији али од тада није пропуштала да им узврати поздрав.

Приликом једне посјете Сплиту ЗОО врт је другу Титу поклонио Торера јер су знали колико он воли животиње. Тореро је тако доспео на Брионе. На Марјану је остала Мара. Али, на Брионима су одмах примијетили да с Тореом нешто није у реду – одбијао је храну и био неутешно тужан. Сви су покушавали да га одобровоље. Узалуд. Један дјечак је био најупорнији и најзад чуо како Тореро једва чујно понавља „Дајте ми моју Мару!" Пошто нико није знао шта му то значи, позвали су ЗОО врт у Сплиту и тада је све разјашњено: Тореро тугује за својом Маром. Није прошло дуго и Мара се нашла крај њега. Требало је видети ту срећу: љубили су се, звиждали „Марјане, Марјане", дозивали пролазнике и брбљали до бесвјести.

Док је једнога дана друг Тито шетао вртом, Тореро је повикао: „Друже, друже!" Тито се осврнуо да види ко га то зове.Кад је видио да је то Тореро, од срца се насмијао. Волио их је и често их обилазио. Тако су сплитске љубимице постале љубимци друга Тита

*Према казивању другарице Коландер,*
**Бранко ЖИЉАК,**
Х. Жнидаршића 17, Сплит

*Индијанац из Гвајане лови рибу. Његови многобројни саплеменици су без икаквих права. Будућност им је неизвесна*

# ПЛЕМЕНА НЕСТ

**ЖИВЕЋИ У НАЈЗАБИТИЈИМ МЕСТИМА ЖИЛАВО СЕ НОСЕ СА СУРОВОМ ПРИРОДОМ. ИПАК, ЈЕДНОЈ СТВАРИ НЕ МОГУ ДА СЕ ОДУПРУ – НАДИРАЊУ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ.**

Какве ли историјске неправде: племена,некад господари света, данас су жртве света а он узрок њиховог истребљења. По проценама научника остало им је мало година. Цивилизован човек, углавном белац, дођи ће им главе.

– Опљачкали су нам и оно мало што смо имали. Сада немамо ништа! – јадао се Наганде, поглавица племена Батонга из Зимбабвеа, једном европском новинару који је допро до њега.

У избегличким логорима у Сомалији одвајкада поносни номади равнодушно се вуку ограђеним простором чекајући порцију каше коју шаљу Уједињене нације. Дубоко у бразилској прашуми Индијанци не страхују од звери, већ дрхте при помену дечјих богиња. Болест их коси. Донела их је цивилизација, тачније градитељи ауто-пута који се све више пробија кроз њихову територију. У џунглама северозападне Колумбије Катна Индијанци оболевају од туберкулозе, раније нису знали ни за кијавицу. Дошљаци крче џунглу.Катне се грчевито држе свог рудника злата. Дошљаци су им и то узели. Прошле године су дошли и остали. Добили су од владе папире о власништву над рудником. Индијанци су се побунили.Ненавикнути на „тековине" цивилизованог света, петоро деце се угушило од сузавца којим се полиција послужила.

### Свете, учини нешто!

Цивилизован човек тешко схвата племенског. Све ређе га ословљава урођеником, погрдним именом наслеђеним од дедова колонизатора, али то домородачком племену није никаква утеха. У трагању за новим обрадивим површинама и извориштима рудног и минералног блага човек цивилизације не преза ни од чега. Он надире, а припадник племена се повлачи. Простор за повлачење све више се сужава. Дошло се дотле да племе готово нема више где да се сакрије. Нико неће да га заштити, чак ни влада земље у којој живи.

Припадници племена се веома, веома тешко прикључују „људској маси". Не желе у модеран свет. Плаше га се и радије пристају да умру. Живе ван политичког система и заборављени од националног закона. Они не знају шта је граница и чему служи. Економски развој, глад, епидемије и рат њихови су љути непријатељи. Познати француски антрополог Жан Патрик Разон куца на врата неколико светских установа и упозорава: „Ако се овако настави, племена ће нестати за двадесетак година. Остаће само неколико уз обалу реке Амазон. Свете, учини нешто!"

Разонов позив личи на вапај жедног у пустињи који нико не чује. Ранчери и дрвосече у бразилским савезним државама Мато Гросо и Рандониа освајају територију Индијанаца комад по комад и никако пре него што добију тапију од владине установе која претходно прогласи земљу „празном"! Ни њихови суседи Перуанци не чине другачије. територију на источним падинама Анда одувек насељену племенима Амнесха и Кампа прогласили су „отвореном" за насељавање око два милиона сељака. Сами сељаци и не би били велико зло, са њима племена најчешће нађу заједнички језик. Невоља су богаташи у потрази за рудним благом. На падинама Анда се отварају рудници, ничу градићи, точи пиће, преносе болести...

*Једино су одани себи. Живе скромно и тешко, али они други живот неће.*

Ако ово легализовано узимање индијанске земље и може да се правда економском потребом државе, упади наоружаних група, такозваних компесиноса, у поједине крајеве Сијера Неваде у Колумбији где живе племена Аруацо и Кагуи, права су отимачина земље. Под налетима њихових куршума Индијанци су падали као снопље.Ко је преживео метак, често је касније страдао од дечјих богиња. Данас легендарних Кагуи Индијанаца има једва око пет хиљада!

Ипак, главну реч у истребљењу племена воде светске мултинационалне компаније. У потрагу за рудним благом и изворима енергије улажу огромна средства. Филозофија капитала је сурова: припадник племена не сме да буде препрека – треба га уништити! Дошло се дотле да опстанак племена у Јужној Америци зависи од цене тропских производа на светској пијаци. Ако се ти производи добро продају, плантаже ће се ширити на рачун индијанске територије и обрнуто.

**Јесен Чејена**

Над главама неких афричких племена виси друкчији мач. Зове се глад и рат. Међуплеменски обрачуни и лутање наоружаних војски разних струја или свргнутих владара и режима, попут угандског диктатора Иди Амина, свакодневно гаси много живота. Етиопско-сомалијски окршај у пустињи Огаден покренуо је на стотине хиљада људи, претежно номада.

Зна се: за припадника племена најтежи је ударац промена природне средине. Научници тврде да је губитак постојбине за њих раван губитку личности. Нису далеко од истине. И данас се у уџбеницима историје у Сједињеним Америчким Државама казује о давном подвигу Индијанаца из племена Чејена који су с јесени утекли из резервата и превалили више од хиљаду километара да би се докопали краја у којем су поникли и претходно живели. На том исцрпљујућем путу десетковани су. Сачекивала их је војска, пресретали сточари, шибала киша и вејавица, исцрпљивала глад. Упорно су настављали даље.

*Деца пигмеја, сретна и задовољна. Пигмеји су прича за себе.*

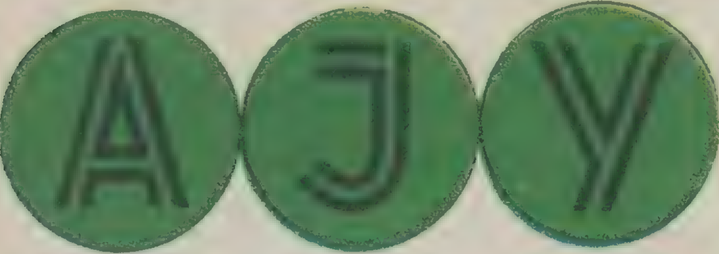


Међу малобројним племенима које цивилизација не може да „сломи" су пигмеји. Деца шуме, како називају ове људе малене растом, показују зачуђујућу жилавост. Иако непрестано долазе у додир са савременим човеком, у њиховом животу ништа се није променило већ стотинама година. Једноставно, пигмеји се прилагођују ономе што желе и одбацују оно што не воле. Чак време проводе по селима око шуме помажући сељацима, понекад размењујући одећу с њима. У најзабитијим деловима афричке џунгле сретани су пигмеји са мајицом. И не само то: на неким мајицама писало је „Харвард универзитет", на другима су се налазиле слике кунг-фу бораца!

Јужноамерички Индијанци немају прилагодљивост пигмеја. Не пружају ни организован отпор. Неколико друштава основаних у свету да их штите чине што могу. Могућности су им мале, а муке Индијанаца велике.

По свој прилици, племена ће нестати.

**М. ТОДОРОВИЋ**

*На Новој Гвинеји Индијанци покушавају да се прилагоде цивилизацији. Бицикл... Шта да раде с њим у џунгли?*

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

## КАМИЛИЦА ИЛИ ТИГРИЦА

**(Matricaria chamomilla L.), Asteraceae** (Compositae)

**Народна имена:** бела рада, бела саса, бели жабљак, бијели маргич ситни, блажена бела, боливач, бувија (бувља) трава, бухина (бухиња) трава, воњавке, гамелица, гамилица, гомилица, гомољица, горчак, жабија трава, жабља трава, жабљак, жабљи цвет, жабњак, здравић, здравиш, зимски коромачић, јармен, калумела, каменика, камилава, камил-теј, камилца, камиљица, камомила, камомиља, кокорњак, кокотњак, кокошињак, комомиља, комоника, лепа ката, липица, љутић, љутич, мала титрица, материчњак, матерник, матичњак, маторња трава, маторњак, мрвца, подрумиче, пољска горигузица, прстенак, прстењак, раман, раменак, рамина, рамојн, рамуника, рман, рмањ, родино цвеће, роднак, роман, романика, ромајн, ромуника, рум, румањ, смрва, теленак, тетрица, трава од бува, херманек, хрман, хрмен, царев цвет, царев цвијет

**Опис биљке**

Камилица је мала зељаста једногодишња биљка са голом усправном стабљиком од 20–50 цм висине, веома разгранатом, која носи двоструко перасто дељено лишће, чији су сегменти линеарни. Цветне главице налазе се терминално и имају конично и шупље цветиште. Листићи цветног омотача састоје се од већег броја дугуљастих, тупих, зелених и голих листића и покривају се као црепови на крову. Језичасти цветови на ободу цветне главице су женски и има их од 12 до 20. Они су беле боје, имају на врху три зупца и по четири нерва. У средишту главице налазе се бројни, жути, цевасти, на врху петозуби хермафродитни цветови. Пет прашника срасло је у цев, а тучак вири на врху својим троделним жигом. Цветови су својственог, јаког ароматичног мириса и ароматичног и нагорког укуса. Цвета од пролећа до јесени

**Налазишта**

Расте као коров на напуштеним местима, поред усева, на њивама, поред путева и железничких пруга и по насељима. Највише камилице код нас има на пространим слатинама у Банату – заслањеном непродуктивном земљишту, на коме не могу да успевају житарице и друго корисно биље Међутим, камилице има свуда у нашој земљи и она је веома позната биљка у нашем народу, што се види из бројних народних имена забележених од Истре до Македоније

**Сакупљање**

Цветне главице се беру у априлу и мају, зависи од године. Камилицу треба брати кад главичасте цвасти почну да се отварају, тј., када су бели цветови по ободу у хоризонталном положају. Код младих неотворених главица они стоје усправно, а код прецветалих су спуштени. Камилица се бере ручно, али у Банату, где је има много, постоје специјални чешљеви с корпама у које се за кратко време набере много цветова. У новије време, на плантажама где се гаји, камилицу беру комбајни израђени специјално за ту сврху. Мора се брати брзо јер је период њеног цветања кратак (око 20 дана). Брање се обавља по сувом и лепом времену. При сакупљању камилице треба пазити да се не помеша са сличним цветовима других биљака који су под прстима тврди, имају оштар и љут мирис или уопште не миришу. Права камилица се разликује од других што има шупље цветиште и због чега је главица мекана под прстима. Мирис праве камилице је благ и пријатан.

**Сушење**

Сакупљене цветне главице суше се брзо на древеним лесама у танком слоју на промаји, у хладу или, за домаће потребе, на папирима разастртим на столу или поду, на чистом и промајном месту

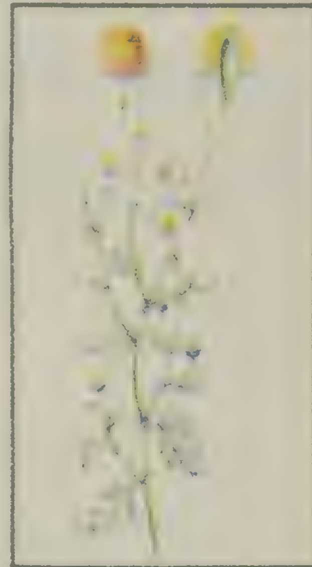

**Употреба**

Код запаљења коже и слузокоже, за испирање уста и грла, носа, очију, за запирање полних органа, против разних опекотина на кожи, екцема, успешно се користи инфуз од камилице. Познато је да се чај од камилице узима протие грчева и разних поремећаја у органима за варење, нарочито код мале деце. Чај од камилице служи у смешама с другим лековитим сировинама за инхалације дисајних органа, за разне облоге, купање, прање косе. На бази камилице и њених састојака постоји читав низ готових лековитих, хигијенских и козметичких препарата.

**Проф. др Момчило ГОРУНОВИЋ**

ПРВИ АЛБУМ НЕНАДА БАЈИЋА

# НЕНАДОВ АТАК НА БАТАК

Он тврди да је његово време управо наступило (и при том се извињава због претеривања) јер је његова девиза јасна, а намере искрене – ко не верује у себе самог, не може ни од других да очекују да то чине уместо њега. Ненад Бајић је млад (31. марта је напунио 25 година) и талентован Београђанин са дугим, али не и нарочито значајним музичким стажом иза себе: певао је у школском хору, свирао клавијатуре у разним београдским саставима локалних могућности, а онда снимио три незапажена сингла: први 1979. године са групом Jumbo Jet Musicum, други 1980. уз пратњу Collegium Musicum, док је трећи издат 1981. године, био инструментална џез-рок обрада Баха. Своје потенцијале наговестио је тек албумом „Атак на батак" који се у издању „Дискоса" недавно појавио у продавницама плоча. Иако омот асоцира на тренутно актуелни нови романтизам, од те атмосфере у укупно осам нумера није остало ама баш ништа: клавијатуриста и аранжер Слободан Марковић и музичари Јосип Бочек, Бојан Хрељац, Владимир Фурдуј и Миха Марковић створили су му звук који је ближи забавној него поп музици, али неколико занимљивих нумера говори да су Бајићеве могућности и амбиције далеко шире, да се не устеже од експериментисања и да ће се у својим следећим пројектима вероватно окренути мало чвршћем и стилски јаснијем звуку. Ако је судећи по заиста лепом омоту Милоша Кнежевића, Ненад веома полаже на визуелни део својих пројеката, па би најављени получасовни ТВ-шоу по сценарију Маје Волк а у режији Александра Мандића могао умногоме да допринесе стварању праве слике о његовим стварним квалитетима.

Контакт адреса. Ненад Бајић, Владетина 3, 11000 Београд

## ПЕСМА НЕДЕЉЕ

*ПУСТИ МЕ ДА САЊАМ*

*Музика: Зоран Радетић*
*Текст: Ненад Бајић*
*Извођач: Ненад Бајић*

*Ново јутро, нови дан*
*ново јутро буди ме из сна*
*хладан ваздух додирује ми лице*
*устајем полако уморан и бос.*

*Светлост дана, умире ноћ*
*призори из маште губе своју моћ*
*ноћ и дан као добро и зло*
*јутро ме спушта руком на тло.*

*Пусти ме да спавам*
*пусти ме да сањам*
*пусти ме да жмурим*
*новој ноћи журим ја.*
*Мрзим сунце, краде ми сан*
*илузије гасну када сване дан*
*звездано небо, далеки свет*
*у њеном оку отвара се цвет.*

*Пусти ме да спавам*
*пусти ме да сањам*
*пусти ме да жмурим*
*новој ноћи журим ја.*

## ДИСКОГРАФИЈА О ДИСКОГРАФИЈА

### POLICE

У данашњој постави, Енди Самерс (Andy Summers), гитара, Стинг (Sting), бас гитара и Стјуарт Коупленд (Stewart Copeland) бубњеви, група званично постоји од 18. августа 1977. године када је први пут наступила у клубу „Rebecca" у Бирмингему. На свом првом концерту у САД, свирали су пред само четири човека, али су имали среће да се међу њима нашао један прави, диск-џокеј локалне радио-станице, коме се песма „Roxanne" толико допала да је од групе узео десетак синглова с том нумером и разаслао својим пријатељима широм Америке. Од тада, Police знају само за успехе.

Све њихове плоче издаје дискографска кућа A&M Records. Прва два албума продата су у тиражима од преко два и по милиона примерака, трећи је отишао у преко три, а четврти чак у четири милиона копија. Нема сумње да сличан успех очекује и управо издати албум „Synchronicity".

„Outlandos d' Amour" (17 октобар 1977)
„Regatta de Blanc" (5. октобар 1978)
„Zenyatta Mondatta" (3. октобар 1980)
„Ghost In The Machine" (1. октобар 1981)
„Synchronicity" (7. мај 1983)

## НОВА ПЛОЧА

# ПОСЛЕДЊА GILLAN МАГИЈА

*Плоча „Magic" (Магија) групе Gillan, оригинално издата прошлог октобра, стицајем околности испала је последња плоча овог код нас веома популарног састава јер је вођа Јан Гилан (Ian Gillan) однедавно члан поставе Black Sabbath. Од десет композиција, девет је његово дело, уз асистенцију клавијатуристе Колина Таунса (Colin Towns), гитаристе Џеника Герса (Janick Gers) и басисте Џона Мек Која (John McCoy), док је једна, „Living For The City", узета из репертоара Стивија Вондера (Stevie Wonder). Плочу је издала продукција „Југотон".*

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

# КОЛИКО ЗНАТЕ О БИТЛСИМА?

1. Први сингл Битлса звао се:
   а) „Hey Jude"
   б) „Yesterday"
   в) „Love Me Do"
2. Како се звао први бубњар Битлса?
   а) Ален Вајт
   б) Ринго Стар
   в) Пит Бест
3. Ко је од четворице Битлса најстарији?
   а) Пол Макартни
   б) Ринго Стар
   в) Џорџ Харисон
4. Ко је најмлађи?
   а) Џорџ Харисон
   б) Џон Ленон
   в) Ринго Стар
5. Који је од ових филмова Битлса први снимљен?
   а) „Hard Day's Night"
   б) „Help!"
   в) „Yellow Submarine"
6. Како се звао менаџер који их је учинио славним?
   Бил Грем
   б) Брајен Епштајн
   в) Ален Клајн
7. Једна њихова песма снимљена је у преко 1200 верзија. Која?
   а) „Lucy" in The Sky With Diamonds"
   б) „Girl"
   в) „Yesterday"
8. Како се звао последњи студијски албум Битлса?
   а) „Segeant Pepper"
   б) „Revolver"
   в) „Let it Be"
9. Када је убијен Џон Ленон?
   а) 1980. године
   б) 1981. године
   в) 1982. године
10. Пол Макартни је прошле године издао албум:
    а) „Double Fantasy"
    б) „Photograph"
    в) „Ebony & Ivory"

ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1.в 2.в 3.б 4.а 5.а 6.б 7.в 8.в 9.а 10.а

ФОТО-ПРИЧА

# JOHN LENNON

Родио се 9. октобра 1940. године у Ливерпулу, живео са тетком Мими, упознао се са Полом Макартнијем (Paul Mc Cartney) у групи Quaryman, прославио се у Битлсима, својим песмама заслужио да постане један од најзначајнијих аутора популарне музике свих времена, онда се оженио екстравагантном Јапанком Јоко Оно (Yoko Ono), дуго се о њему ништа није знало сем да негде у Америци гаји краве, а када се одлучио на повратак, пресечен је револверским хицима једног психопате. Живео је свега четрдесет година.

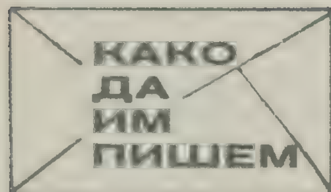


**DEPECHE MODE**
10. Hawksway
Basildon
Essex S 16 5JQ
ENGLAND

**OMID**
White Noice
8. Parkway
London NW 8
ENGLAND

**НЕМАЈУ ПОЈМА**

Причати о југословенским гитаристима је смешно.
**Влатко Стефановски**

*У име те љубим*

**ADAM ANT**

Право име му је Стјуарт Годард (Stewart Goddard) У једном интервјуу објаснио је зашто је узео име Ант (мрав):

– У почетку, када се тако звала моја група, то име је било као и свако друго које је случајно настало. Касније ме је мрав заинтересовао: минијатуран је, али јак и отпоран. Живи у великим групама, пуно ради и може да преживи велике тешкоће. Кажу да је и веома интелигентан...

**РОК ДАТУМ**

**20. мај 1972.**
На данашњи дан пре тачно једанаест година Марк Болан је предводећи групу Ти Рекс (T. Rex) по четврти пут заредом новом плочом стигао на прво место топ-листе. Овога пута хит је звао „Метални гуру" (Metal Guru) и на врху је остао (гле симболике) тачно четири недеље. Од тог тренутка каријера популарног певача и гитаристе, самим тим и групе Ти Рекс, пошла је низбрдо. Више ниједна плоча Марка Болана није досегла врх. Јунак тинејџера с почетка седамдесетих почео је да тоне у просек. Септембра 1977. када се спремао за дефинитивни повратак погинуо је у саобраћајној несрећи.

**КАКО САМ ПОЧЕО**

## ПЕЂА ЈОВАНОВИЋ
D'Boys

*Први пут сам јавно наступио на прослави годишњице моје школе „Вожд Карађорђе". Водитељ приредбе је направио пет лопти од новинске хартије и бацио их у публику. На бину су дошли они који су их ухватили. Ја сам нашао једну испод своје столице и дошао на позорницу, где је требало да се нас петоро срећника такмичи у трима стварима: ко ће први да надува балон да пукне, ко ће први да одговори на постављено питање и ко ће најлепше да отпева једну песму. У дувању балона нисам био баш успешан, али сам на питање „Шта недостаје једној новој чизми" једини дао тачан одговор: друга чизма. На крају сам отпевао у то време популарни „Пролећни цвет", побрао аплаузе и зарадио бомбоњеру. Имао сам страшну трему...*

# РОК ПОЈМОВНИК

**Галија**

Основана је почетком 1977. године у Нишу и до данас је снимила три албума: „Галија", „Друга пловидба" и „Ипак верујем у себе". Чланови групе су: Ненад Милосављевић (вокал, акустична гитара и усна хармоника), Предраг Милосављевић (вокал), Бранислав Радуловић (гитаре), Зоран Радосављевић (бас гитара), Драган Милорадовић (клавијатуре) и Љубомир Мишић (бубњеви).

**Marvin Gaye** (Марвин Геј)

После доста година неуспеха, велика соул звезда се суверено вратила на сцену синглом „Sexual Healing" и албумом „Midnight Love". Геј је рођен 2. априла 1939. године у Вашингтону, САД, а највећи хит је песма „What's Going On" из 1971. године

**Girlschool** (Герлскул)

Женски хеви-метал квартет, основан пре пет година у јужном Лондону. Пробиле су се албумом „Demolation" заједничком турнејом са групом Моторхеад, а садашњу поставу чине: Ким Меколиф (Kim McAuliffe), гитара и вокал, Кели Џонсон (Kelly Johnson), гитара и вокал, Дениз Дафорд (Denise Duford), бубњеви Гил Вестон (Gil Weston), бас гитара, на место оригиналне чланице Енид Вилијемс (Enid Williams). Актуелан албум: „Screaming Blue Murder".

**Peter Gabriel** (Питер Гебријел)

Рођен 13. маја 1950. године, био је од самог оснивања певач и визуелна атракција групе Genesis, али ју је 1975. напустио да би се посветио соло каријери. До сада је издао четири самостална албума, а сви се сасвим једноставно зову „Piter Gabriel".

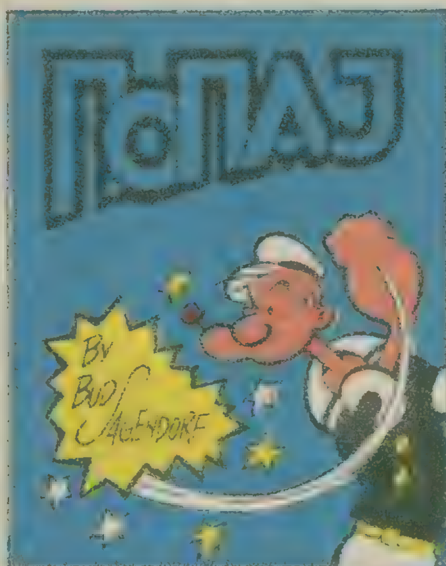
ПОПАЈ
By Bud Sagendorf

ООПС!
НЕШТО МИ РАСТЕ ИЗ ГЛАВЕ...

ЈЕ Л' ТО КОСИЦА?
НЕКА МЕ ОДУВА БУРА АКО НИЈЕ!

ОХ! ДА ЛИ СЕ ТО ОСТВАРУЈЕ МОЈ ЖИВОТНИ САН?
БИЋЕШ УСКОРО К'О БИТЛС!

ОВО ЈЕ НАЈ-СРЕЋНИЈИ ДАН МОГ ЖИВО-ТА!
И МОГ, КИЋО, И МОГ...

А КАКВЕ ЈЕ БОЈЕ?
Х'М... ТЕШКО ЈЕ РЕЋИ...

ЧУП

БУААА! ПА ТИ СИ ЈЕ ИШЧУ-ПАО!
ОПЕТ САМ ЋЕЛАВ!
?
ПА, ПИТ'О СИ ЗА БОЈУ!
?

КАКО СУ ПОЧИЊАЛИ

ДВАНАЕСТ ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

МАКС ЕВЕ

# МАМА ЈЕ ВОЛЕЛА ШАХ

Доктор Макс Еве рођен је 20. маја 1901. године у Ватерграфсмеру. Титулу шампиона освојио је 1935. године победивши са 15,5:14,5 Аљехина у мечу који је одржан у Холандији. Титулу је изгубио две године касније у реванш-мечу. Био је председник ФИДЕ (Светске шаховске организације). Умро је у Холандији 1981. године.

Године 1901. породица професора Корнелијуса, веома ауторитативног и енергичног човека, добила је принову. Дечак је на крштењу добио чудно име за једног Холанђанина – Махгиелис. Међутим његова мајка Елизабета одмах је темпераментно одлучила:

– Зваћемо га Макс!

Отац није имао ништа против. Уосталом, био је превише заузет да би размишљао и о таквим ситницама: после предавања у нижим разредима црквене школе давао је приватне часове виолине и клавира. Тако зарађени новац ускоро се показао недовољан. Шесторо деце се није могло исхранити, па је уважени професор потражио посао у грађанској школи где је плата била већа за целих 100 гулдена. Али, већа плата је повукла и већи фонд часова. Времена за давање приватних часова клавира је мање али је професор закључио да не може без њих. Поред туђе деце подучавао је и своју, посебно Макса јер се испоставило да има довољно слуха. Међутим, дечак није био нимало одушевљен очевим амбицијама: много више од музике свиђала му се лопта.

### Игра ватрених вранаца

Прелазак у грађанску школу утицао је на још једну навику професора Корнелијуса. Сада готово није имао времена да као раније одигра по коју партију шаха са својом женом. То задовољство могао је себи да приушти само једном недељно. Оставши без партнера неуморна Елизабета је дошла на идеју да шах игра са децом. Како је једино Макс показивао извесно интересовање за њену омиљену игру, решила је да покуша с њим. Оно на шта није много рачунала било је да ће њен четворогодишњи син можда одбити тако нешто а он је управо то и учинио.

– Али зашто, па зар ти не посматраш сваку партију коју одиграм са твојим оцем? – чудила се. – Била сам уверена да ћеш ми бити добар партнер а ти не знаш ни правила.

Макс је само постиђено оборио поглед. Он је заиста сатима посматрао игру својих родитеља али не због тога што га је занимао шах већ зато што су дрвене фигуре распламсавале његову машту. Посебно коњи: имао је утисак као да ватрени вранци јуре пропланцима док су их отац и мајка померали тамо-амо по табли. Његова мајка је ћутање протумачила погрешно: мислила је да се дечак у себи страшно једе па је, да би га утешила, рекла:

– Не мари ништа што не знаш, ја ћу ти већ све показати. Надам се да бар умеш да поређаш фигуре.

Показало се да Макс то уме.

**ЕЛИЗАБЕТА ЕВЕ БИЛА ЈЕ ПОМАЛО НЕОБИЧНА ЖЕНА: КАД БИ ЗАВРШИЛА ПОСЛОВЕ ПО КУЋИ ИМАЛА ЈЕ ОБИЧАЈ ДА СЕ ОДМАРА ЗА ШАХОВСКОМ ТАБЛОМ. САН ЈОЈ ЈЕ БИО ДА И СВОЈУ ДЕЦУ ЗАИНТЕРЕСУЈЕ ЗА ЊУ. АЛИ СУ ОНА ВИШЕ ВОЛЕЛА ФУДБАЛ И ЛУТКЕ.**

### Лед је кренуо

У почетку, није показивао неко нарочито интересовање за игру чија је правила необично брзо учио, чак толико брзо да је ускоро без по муке побеђивао и мајку и оца али је и даље показивао много веће интересовање за оно што је занимало његове вршњаке. Утолико пре што је имао још три брата и две сестре са којима је увек могао да се игра неке занимљиве дечје игре. Нимало одушевљени тиме, мајка и отац су чинили све да га „врате" шаху али им то није пошло за руком све док Макс није пошао у школу. Неколико дечака у разреду играло је шах, па се у сину професора Корнелијуса пробудио такмичарски дух.

– Лед је кренуо! – усхитила се његова мајка кад је сазнала да је победио све другове у разреду.

Ни радост његовог оца није била ништа мања:

– Најзад се оканио тог фудбала због којег сам стално морао да му носим ципеле код обућара.

Већ у другом разреду Макс је постао најбољи шахиста у школи.

Будући шампион није имао пуних десет година кад је један од најбољих пријатеља његовог оца предложио да га поведу у неки шаховски клуб и да се тамо, међу „правима" опроба. Избор је пао на кафе „Де Рајтер" у којем су се редовно организовали мали шаховски турнири. Али, још у самом разговору испоставило се да је за одлазак у кафе везан један тешко решив проблем. Наиме, уписнина за турнир износила је цео гулден, а скромни буџет породице Еве није могао да поднесе тај издатак.

### У пратњи оца

Решење је ипак пронађено: требало је најпре отићи у клуб „Ледоломац" у којем су се организовали турнири за младиће од 16 до 23 године. Пошто је већина њих ишла у школу, партије су се играле само суботом. Изгледало је да је читав проблем решен све док Макс није са оцем и његовим пријатељем први пут дошао у клуб. Угледавши десетогодишњака секретар клуба се успротивио да га прими.

– Али, господо, па млади Еве је још дете, истина високо и напредно за своје године, али ипак дете. Да бисмо га примили, морао би да има најмање 15 година.

У разговору који је уследио Корнелијус и његов пријатељ покушали су да некако убеде секретара да дечака ипак прими и изјавили да су спремни да на себе преузму одговорност за случај да се умеша полиција. Како се овај није дао убедити, умешао се и председник клуба и одлучио да направи изузетак с тим да Макс не игра као члан и да на партије долази искључиво у пратњи оца.

Већ на том турниру будући шампион је постигао тако велики успех да је Корнелијус решио да следеће године жртвује онај прекопотребни гулден и упише га код „Де Рајтера". Те следеће, 1911. године, дечак је на једном турниру добио све партије и убедљиво освојио прво место што је у приличној мери изненадило све осим његове мајке. Ова победа отворила му је врата за упис у градски шаховски клуб у Амстердаму 1912. године, где је постао најмлађи члан. Мада су сви о његовим квалитетима имали веома високо мишљење, ипак му није било дозвољено да игра симултанку са славним Маршалом који је тих дана био гост клуба. Али, зато је добио најбоље место за посматраче. Макс је просто гутао сваки потез нимало не жалећи што и сам не игра: већ тада могао је код њега сасвим јасно да се уочи смисао за објективност.

Није прошло много времена а Еве је победио у резервној групи националног првенства и у својој шеснаестој години зарадио читавих 25 гулдена. Докторирао је математику и никад није напустио место за катедром. У мечу са Аљехином освојио је титулу шампиона и све трошкове одлучио да сноси сам. Мада је шаху посвећивао готово све своје слободно време није желео да постане професионалац. До краја живота остао је прави правцати аматер и није претерано рећи да је вероватно био најскромнији и најреалнији шампион света у шаху.

*Б. М – М. Ђ.*

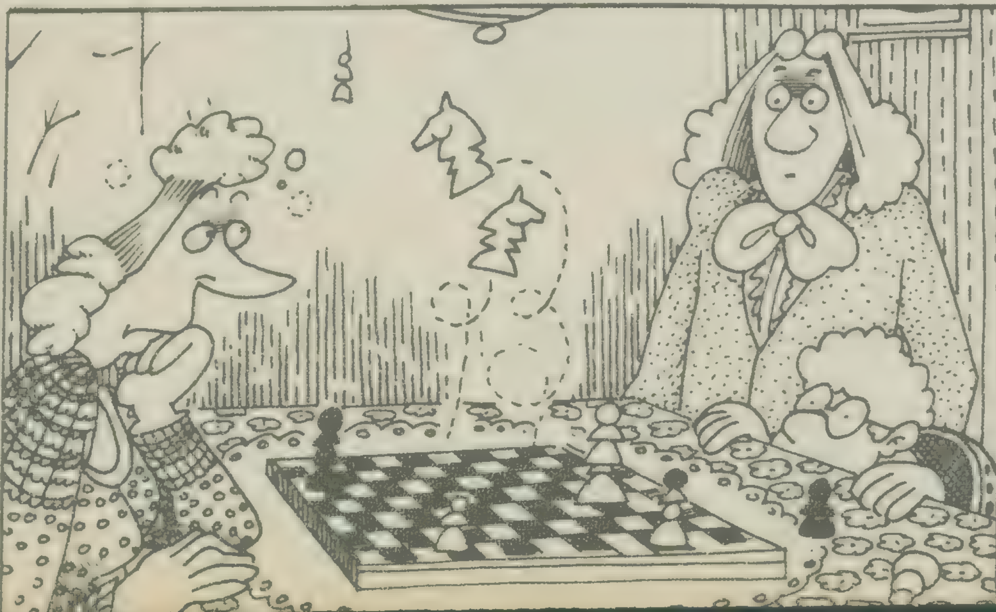

# ОБУЦИТЕ ЛЕПУ БРЕНУ

БЕЛА ХАЉИНА НА ФРОНЦЛЕ

СВИЛЕНА ХАЉИНА

ПРОСЕЦИТЕ ПО ЦРТИЦАМА И СИВИ ДЕО СТАВИТЕ ИЗА НОГЕ

БРЕНУ НАЛЕПИТЕ НА КАРТОН ПА ИСЕЦИТЕ

СВИЛЕНИ ШОРЦ ЗА ДИСКО

ЦРНА ХАЉИНА НА ФРОНЦЛЕ

ВЕЧЕРЊА ДУГАЧКА ХАЉИНА (ПРОСЕЦИТЕ ПО ЦРТИЦАМА НА СУКЊИ И ТУ ПРОВУЦИТЕ БРЕНИНЕ НОГЕ

ХАЉИНА НА КАРНЕРЕ

ПЕРО ЗА КОСУ (НА СКИЦИ ГЛАВЕ ЈЕ НАЗНАЧЕНО ИЗМЕЂУ КОЈИХ ТАЧАКА ПО ТРАЦИ ТРЕБА ЗАСЕЋИ ЖИЛЕТОМ И ТУ УТАКНУТИ ПЕРО НАЛЕПЉЕНО НА МЕКШИ КАРТОН).

СУКЊИЦА ОД СВИЛЕ ШТО ЈОЈ КУПИО МИЛЕ

# ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

## Скот Сандерс

# ЧАС АНАТОМИЈЕ

Када сам стигао до анатомске библиотеке, све кости су већ биле раздељене. Свуда, чак и у ходницима и у бифеу, студенти су седели згурени над древним кутијама, састављали руке и стопала и цртали шеме у бележницама. Отромбољени костури заузимали су половину столица, а још их је лежало по великим столовима као дрво које плови низ реку. Пошто је и мене сутрадан чекао испит из тог предмета, замолио сам службеницу да јој једном погледа није ли случајно у магацину заостала нека кутија са костима.

– Па,рекла сам вам да су све раздељене – одвратила је она избуљивши се у мене испод своје огромне црне косе као дивља животиња.

Колико ли ју је већ студената вечерас мољакало за кости?

Ипак, био сам упоран.

– Зар немате неких оштећених костура? Или неправилних?

Не зарезујући мој осмех одмерила ме је својим бесним погледом од главе до пете као да оцењује колика ће јој кутија бити потребна за моје кости кад ме поједе за вечеру. Испод очију је имала сенке налик на кловновске сузе које су одавале неку животну тугу.

– Хм, неправилних... – промрсила је и окренула се од тезге.

Некако ми је лакнуло кад се удаљила. Тек пре него што ће бешумно замаћи у магацин, приметио сам да носи рукавице. Нека чистуница, помислио сам. Не жели да се упрља коштаним прахом и буђи.

Чекајући свој примерак проучавао сам пршљенове који су свуда око мене штрчали из повијених вратова студената обузетих састављањем делова костура. Пет слабинских пршљенова, седам вратних, око туце грудних... Преслишавао сам се, осећајући све већу сигурност.

Жена се вратила с кутијом. Кутија је била величине пиљарског сандука, дрвена и умрљана нечистоћом и трулежи. Металне копче којима је била затворена прекривала је непријатна зелена патина. Нисам се више чудио што носи рукавице.

– Овај је само делимично употребљив – објавила је гурнувши кутију преко тезге.

– Оклевао сам држећи руке изнад кутије као да јој испитујем топлоту.

– Хоћете или нећете? – упитала је.

Плашећи се да је не врати у магацин спустио сам једну руку на кутију, а другом потписао реверс.

– Стари модел? – нашалио сам се. Ни трага од осмеха.

Напустио сам тезгу са кутијом у рукама. Била је лакша него што јој је величина обећавала, као да се дрво осушило од старости. А можда ћу унутра, уместо костију, наћи само гомилице прашине? Металне копче ми беху хладне под прстима.

После мало трагања пронашао сам празно место на поду крај једног мршавка коме су лактови и колена вирили кроз подеротине на одећи као грбе морске змије из воде. Цимнуо сам копче неколико пута пре него што су попустиле. Шарке поклопца су зашкрипале тако јако да се око мене подигло неколико застакљених погледа. Одмах потом вратили су се послу.

Унутра сам нашао уобичајене дрвене преграде за кости, лаке као перо, с тим што нису биле пресвучене пластиком као обично већ металом боје бакра и глинасте структуре олова. Свака кост лежала је у свом металном удубљењу. Не проверавајући ништа у белешкама самоуверено сам почео да састављам стопало спајајући пету и корен. Али, ускоро је постало очигледно да има превише костију. Свака је, осим тога, изгледала помало необично – или је имала избочину тамо где не треба, или отвор под правим углом у односу на уобичајени. Све кости могле су се склопити само тако да образују чудовишни седмопрсти уд нешто већи од стопала одраслог мушкарца са прстима подједнаке дужине. На глежњевима су се јасно виделе некакве кврге. Зачеци крила? Пераја?

Зграбио сам уџбеник аутономије и почео да га прелистававм, али никако нисам успевао да објасним ово стопало. Загребао сам једну кост ножем и уверио се да је права. Од кога ли створа потиче? С нејасним осећањем кривице, као да сам сам својим незнањем родио ово чудовиште, обрео сам се око себе да видим није ли ко приметио. Али све живе лобање биле су нагнуте над мртвим и ниједна није обраћала пажњу на мене.

Приступио сам склапању руке која се дичила не са седам већ са шест прстију. Два прста на супротним крајевима шаке били су очигледно палчеви окренути на супротне стране, а сви остали имали су двоструке зглобове као да је обе стране шаке требало да служе као дланови. Зглоб шаке је са једне стране имао дупљу, а са друге испупчење као да је једна шака била замишљена да се углави на другу. Сада сам покушао да телом закрилим својој накарадни костур не желећи да се сусретнем с исколаченим очима других студената.

Пошто сам мало петљао са листном кости и кључњачом, са стрепњом сам повадио плочасте кости лобање. Тих сам се костију највише плашио. Већ је било узнемирујуће што су разбацане јер су иначе у оваквим комплетима обично биле склопљене у целину. Али када сам их саставио, узнемириле су ме још више. Дале су се склопити само на један начин, али је облик био толико невероватан да сам натерао себе да га трипут саставим. Постојале су: само једна вилица, мада абнормално широка, и две ушне дупље – то је било сигурно. Али сама лобања је очигледно била двострука, налик на две главе стиснуте једна уз другу, или две трешње израсле на једној петељци. Свака можданa хемисфера имала је, дакле, сопствену лобању. Носна шупљина и две очне дупље налазиле су се тамо где треба, али је у средини огромног чела стајала, попут одливне рупе у белини празне каде, трећа очна дупља.

**За мене је то костур нечега неоствареног, фосил будућности – рекла је службеница куцнувши по кутији.**

Затворио сам уџбеник анатомије немоћан пред овом наказом. Погрбивши се како бих је сакрио од погледа других студената дуго сам буљио у три ока и две лобање које су позади биле испупчене као два стопљена месеца. Не, закључио сам, овакво створење је немогуће. Била је то превара, неслана шала срачуната да ме збуни, поколеба у познавању анатомије. Само, нећу ја томе насести. Љутито сам раставио лажну лобању, поређао кости у њихова метална удубљења, затворио кутију и вратио је на тезгу.

– Вама је ово можда смешно – ре-

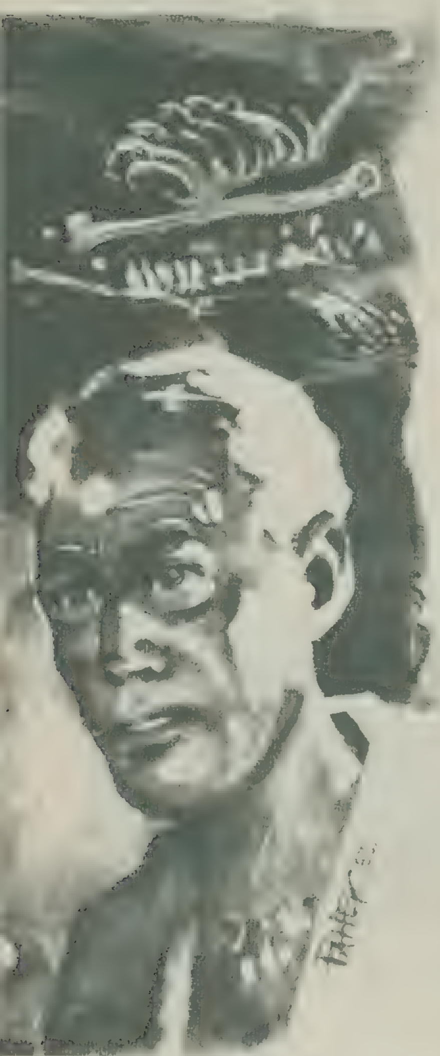

као сам – али ја треба да полажем испит.

– Смешно? – упитала је службеница.

– Па да, ова превара. – Треснуо сам шаком по кутији дижући облак прашине. Жена је само подругљиво извила обрву. – Тај костур је немогућ – додао сам бесно. – неко га је направио.

– Озбиљно? – упитала је она, положивши на кутију своју руку у рукавици.

– Ко год да је, није био много паметан. Не би насео нико ко ишта зна о анатомији.

– Стварно? – упитала је она поново скидајући рукавицу с једне руке. Осетио сам жељу да се извичем на њу и брже-боље изгубим пре него што стигне да открије ту шаку. Али био сам као опчињен кретањем тканине и помаљањем ружичасте коже.

– И мени је испрва било тешко да поверујем – рекла је раширивши преда мном огољену шаку с дланом нагоре. Лакнуло ми је када сам видео да има само пет прстију. Али, корен шаке био јој је са стране запаљен и отекао као да се на том месту пробија други палац.

Ожиљак, помислио сам панично, обичан ожиљак.

Тада је окренула шаку и показала ми још један длан. Прсте је савила нагоре, а онда на супротну страну спустивши их у облику малог кавеза на тезгу.

Устукнуо сам. У свести су ми звечали костури, а имена костију пролетала њоме као лишће на ветру.

Рушило се све моје брижљиво накупљено знање. Гледао сам устрану неспособан да подигнем очи, страхујући да ћу јој на челу, под огромном косом која је висила у перчинима, угледати меснати отвор.

– Колико вас има? – прошиштао сам.

– Колико знам, ја сам прва... ако не рачунамо овог ту пријатеља – рекла је куцнувши по кутији.

Привидеше ми се настањене планете и обриси свемирских бродова.

– Одакле сте?

– Ја? Из Боиза.

– Боиза у Ајдаху?

– Да будем тачна одрасла сам на једној фарми репе одмах код Боиза.

– Мислите, ви сте... – Један кажипрст уперио сам у њу, а други упро у своје груди.

– Људско биће? Па дабоме? – Насмејала се кратко, као кад мехурови избијају из воде. Студенти за околним столовима на тренутак су са костура подигли своје мутне очи. Жена је спустила глас. – Исто сам толико људско биће колико и ви – рекла је.

– Али шта вам је с рукама и лицем?

– До пре неколико месеци имала сам најобичније људске руке. – Хитро је навукла рукавицу и додирнула натекле образе. – Лице ми је било коштуњаво; ципеле ме нису жуљиле.

– Шта се онда догодило?

– Саставила сам ове кости. – Поново је куцнула кутију и изнутра је допро шупаљ звук као кад клизи шљунак.

– Постајете... једна од њих?

– Изгледа.

Оборила је своје кловновски тужне и некако сувише размакнуте очи. Чело јој је, чак и под шумом косе, изгледало прешироко.

– Зар вас није страх? – упитао сам.

– Не више – одговорила је. – Не откако је глава почела да ми се отвара.

Тргао сам се сетивши се огромне лобање беле као порцелан и три ока. Бојажљиво сам дотакао кутију. – Шта је то у ствари?

– Још не знам... Али већ слутим, почињем да га видим живо, како лети.

– Лети?

– Можда плива. Још не видим јасно. Засад је то за мене још костур нечега неоствареног, фосил будућности...

Покушао сам да је замислим са крилима а глежњевима, главом надувеном као двоструки месец и сјајним трећим оком. – А какво ћете створење постати кад се промените?

– Чекајмо и видећемо.

– Ми? – изустио сам узмакавши.

– И ви сте саставили кости, зар не?

Загледао сам се у своје дланове, а онда окренуо шаке да погледам надланице где сам осећао пецкање на зглобовима.

# УКРШТЕНЕ РЕЧИ

| аутор ВеМак | ФРАНЦ. ГЛУМИЦА ("ЈЕДАН ЖИВОТ") | ДЛАКАВОСТ | РАСТАПАТИ У ТЕЧНОСТИ | СОВЈЕТСКИ ДИПЛОМАТ ВАЛЕРИЈАН | ПРОБА, ОГЛЕД | ПЛАНИНСКА БИЉКА | ДРЖАВА У ЕВРОПИ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ОТВОР У ЗИДУ ЗГРАДЕ (мн.) | П | Р | О | З | О | Р | И |
| ШИРОК АСФАЛТИРАН ПУТ | А | У | Т | О | П | У | Т |
| СТАРО ДОБА, ДАВНИНА | С | Т | А | Р | У | Ч | А |
| УТВРЂЕЊЕ У СТАРОМ РИМУ | | А | Л | | С | | Л |
| КУХИЊСКИ ПРИБОР | | В | А | | ЗНАК ЗА ЛИТИЈУМ / ВИСИЈА, УЗВИСИНА | Л | И |
| ФРАНЦУСКИ СЛИКАР АНДРЕ | | О | Т | ПРИПОВЕТКА Н. ГОГОЉА | | | Ј |
| ГРЧКО СЛОВО | | С | Й | МУШКО ИМЕ / ИТАЛИЈ. КОМПОЗИТОР | | | А |
| ЗНАК ЗА ЕГИПАТ | Е | Т | КОПЉЕ СТАРИХ ГЕРМАНА / СИЛАЗИТИ У СКОКУ | | | | БИЛО КАКАВ |
| "ТОНА" | Т | ТРОЦИФРЕН БРОЈ / ФИЛМСКА ДИВА | | | | ПРОКЛЕТСТВО | И |
| КОРАК У СТРАНУ ИЛИ НАПРЕД | И | С | К | О | Р | А | К |
| ЗАПРЕПАШЋЕНОСТ | СИТНО ЗРНАСТО ТЕСТО | | | | | | А |
| ЕКСЕР, ЗАКИВКА | З | | | | | | К |
| АРТИЉЕРИЈСКИ МЕТАК | Г | Р | А | Н | А | Т | А |
| ЗНАК ЗА РАДИЈУС | Р | БУГАРСКИ АРХИТЕКТ ЉУБЕН / ДЛАКЕ | | | | | В |
| ЗАГРЕБАЧКИ ГЛУМАЦ БУКВИЋ | А | | | | "МЕГА" / СУДСКИ ПОСТУПАК | Н | "ДИНАР" |
| ЗНАК ЗА НАТРИЈУМ | Н | А | ПЕСНИК МЕКУЛИ / ОСТАВА ЗА ЖИТО | | | | А |
| СЛИЧАН УЉУ | У | | | | | ДЕО ОТПЛАТЕ КРЕДИТА | КАНАЛ ЗА НАВОДЊАВАЊЕ У АЗИЈИ |
| ТЕХНИКА СЛИКАЊА | Т | | | | | Р | |
| НУЛА | О | ПРАЖИВОТИЊА / ЗНАК ЗА ЛЕСКОВАН | | | | А | |
| РЕЋИ ЛАЖ, НЕИСТИНУ | С | Л | А | Г | А | Т | И |
| ПОЗНАТИ ПРОТИВОТРОВ | Т | Е | Т | А | Ц | [illegible] | С |

**РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА**

**ВОДОРАВНО:** слепило, ределин, етикета, дом, син, ивер, ци, нарезак, алкар, Исланд, мш, Икар, отезат, немашан, О, Атила, ЛО, о, и, исправа, тма, Нут, наннада, отпад, 1, срамота, отапало, тихано, пир, цар.

**АСТРОНОМИ НИСУ СИГУРНИ ДА ЛИ ВАСИОНА НАЛИКУЈЕ МАГИЧНОМ БАЛОНУ КОЈИ СЕ ПОВЕЋАВА У БЕСКРАЈ ИЛИ ПРЕ ПОДСЕЋА НА НЕИЗМЕРЕНУ МЕДУЗУ КОЈА ПУЛСИРА.**

Знамо да је васиона све што постоји и слутимо да је она много више него што смо у стању да замислимо. Исто тако, знамо да она постаје све већа јер се непрекидно шири. У току неколико секунди потребних да прочитамо ову реченицу, она ће се повећати за нових сто билиона кубних светлосних година – а то је простор већи од оног што га запрема наша галаксија Млечни пут. (Као што знамо, светлосна година је пут који светлост пређе за годину дана – преко девет билиона километара.)

лико им је међусобна удаљеност већа.

Али шта је узрок ширењу васионе? И како астрономи уопште могу да одговоре на такво питање?

Прво што треба да ураде јесте да израчунају брзине кретања галаксија и њихов садашњи положај. Затим да утврде где су се те исте галаксије налазиле пре више милијарди година, под условом да су се се њихове брзине закономерно мењале. На овај начин, астрономи су установили да су пре отприлике двадесет милијарди година све галаксије морале да буду на једном месту – сабијене у једну џиновску куглу.

### Сагорео доказни материјал

Већина астронома верује да се та хипотетичка кугла распрсла у такозваној „великој експлозији" која је унаоколо разбацала свеколику материју. Постепено се кондензујући у растуће грудве, материја је коначно изнедрила галаксије које се и дан-данас разилазе под утицајем си-

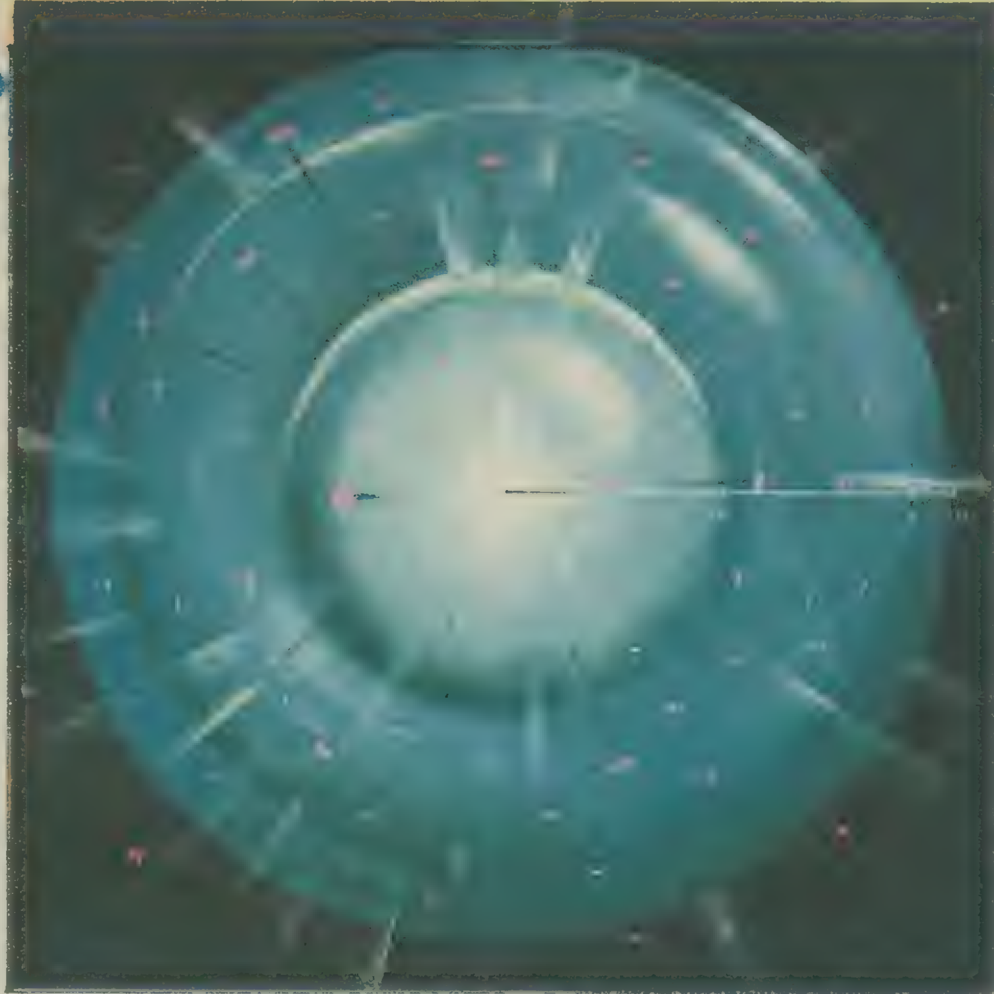

*Графички приказ видљиве васионе: најјачи оптички телескопи досежу до пет, старији радио-телескопи до десет милијарди светлосних година, а нови и даље.*

ВЕЧНИ РИТАМ ВАСИОНЕ

# КО ТО УСПОРАВА ЗВЕЗДЕ

Док се васиона шири, све галаксије „беже" од нас и једне од других фантастичним брзинама које достижу и преко 50 хиљада километара у секунди. Брзина удаљавања је утолико већа уколико се галаксија налази на већем растојању. Васиону можемо да упоредимо са балоном прекривеним тачкама (галаксијама). Како се балон шири, тачке се све више размичу једна од друге, утолико брже уколе те првобитне детонације.

А шта је било пре него што је васиона рођена у експлозији? Шта је изазвало детонацију? Каква је сила држала сву материју васионе на окупу? И одакле та материја потиче?

Научници засад немају одговоре за ова питања космологије (космологија је наука која проучава законе који владају васионом). На основу свог садашњег знања о положају и кретању галаксија они могу да проучавају прошлост унатраг једино до „велике експлозије". Због тога нико нема представу о стању пре „велике експлозије", нити о условима који су до ње довели. Страховита детонација „космичког јајета" – како научници називају то почетно стање – разорила је сав доказни материјал који би астрономе могао да доведе макар и до најмањих трагова о стању пре постанка света.

Али, шта је са будућношћу васионе? Да ли ће она наставити да се вечно шири? Или, можда, постоји нека граница? Може ли нека сила да заустави васиону?

Гравитација је сила која је то у стању да уради, под условом да у васиони постоји довољно велика количина материје. У том случају би гравитација, пошто би се васиона зауставу почетну тачку – догађај који су астрономи домишљато назвали „велика имплозија" (имплозија је нагло сабијање, супротно наглом ширењу код експлозије). Тако би се створили услови за нову „велику експлозију" – и нову васиону. Овакав модел свемира који се наизменично шири великим експлозијама и сабија великим имплозијама астрономи су назвали

пулсирајућа (или осцилирајућа) васиона.

### Кашичица од милијарду тона

Ако васиона није довољно масивна да се поново сабије, онда ће наставити да се вечно шири. Она ће све више расти и постајати све ређа и све хладнија како се звезде буду разилазиле и постепено нестајале. Кроз отприлике сто милијарди година, све звезде наше галаксије ће згаснути и небо

скривене масе, да у њој има више материје него што се раније сматрало.

Ти нови подаци делимично проистичу из проучавања кретања звезда у оближњим галаксијама. Научници знају да планете ближе Сунцу завршавају своју потпуну орбиту за краће време него планете удаљеније од наше звезде. На сличан начин, звезде ближе средишту галаксије требало би да обилазе око њега за краће време него звезде које су удаљеније.

маса из прстена несталих, невидљивих звезда – смештена иза руба наше галаксије – могла би да послужи као објашњење замашне снаге овог привлачења.

У згаслој звезди материја је толико сабијена да кашичица материјала има масу од више милијарди тона! Према томе, гравитација тако масивних звезда својом привлачном силом успоравала би млађе, светлије звезде – а укупна маса галаксија била би

Физичари из Лос Анђелеса и Москве недавно су открили да неутрини нису честице без масе, како се доскора сматрало, него да поседују веома малу масу. Ако је доиста тако, неутрини би могли да обезбеде довољно масе за заустављање васионе. Али како би тако мале честице могле да прекину ширење васионе?

Неутрини могу да буду најлакше, али су уједно и најмногобројније честице у свемиру. Сваке секунде кроз сваког од нас прођу

Мада са малом појединачном масом, они би захваљујући својој бројној премоћи могли да представљају већину материје у васиони!

Да ли је васиона много масивнија него што су астрономи икада мислили, па ће бити поново рођена у другој великој експлозији... а затим у трећој? Или васиона није довољно масивна да би почела да се сабија, па ће наставити да се шири – заувек?

Ако васиона пулсира, налик на неизмерну меду-

*Вечно ширење или вечно пулсирање: приказ теорије о осцилирајућој васиони*

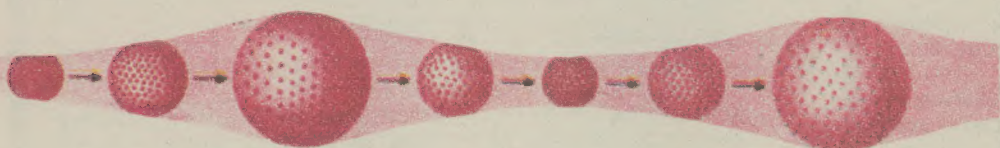

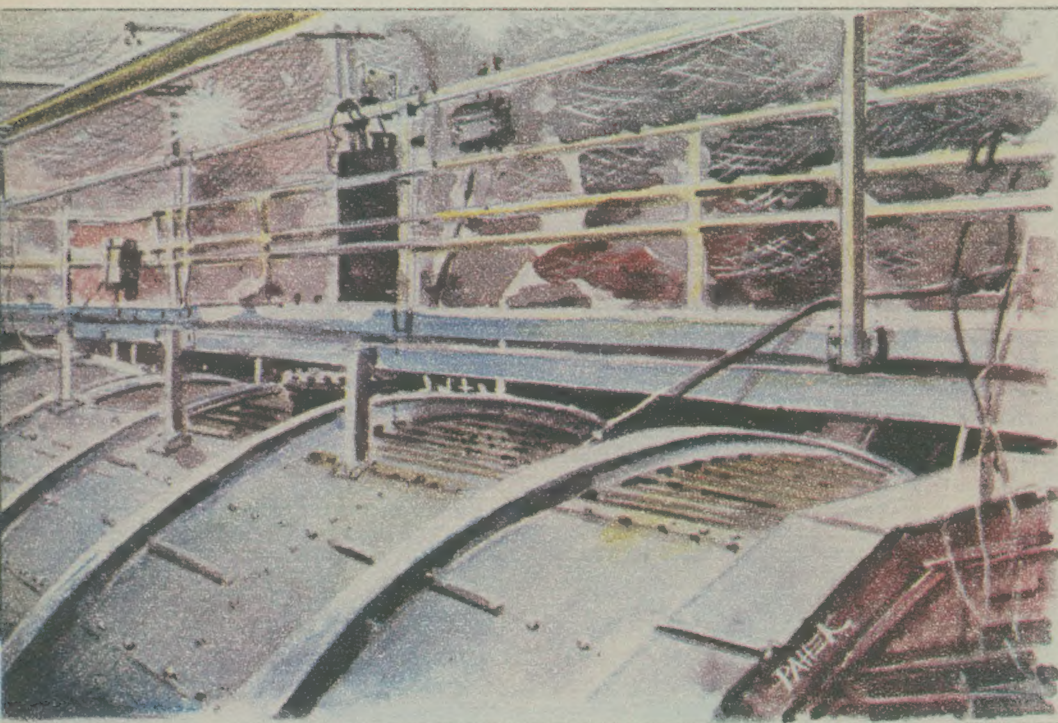

*Потрага за скривеним масама: специјални „телескоп" за откривање космичких неутрина, смештен 1500 метара дубоко под земљом*

над Земљом ће постати црно као смола – ако наше планете тада уопште буде.

Судбина васионе, како изгледа, зависи од њене масе. Астрономи су донедавно сматрали да ће се васиона доиста вечно ширити. Видљиве звезде и галаксије, наиме, садрже свега десет одсто масе потребне за супротстављање сили велике експлозије, за прекид ширења. Али, сада изгледа све вероватније да у васиони постоје

Испоставило се, међутим, да у случају оближњих галаксија није тако, односно да нешто успорава њихове централне звезде. Доктор Барт Бок са Универзитета Аризона сматра да око ових галаксија, а можда и око наше, круже скупине милијарди или чак билиона догорелих звезда. Наш Млечни пут, уосталом, испољава прилично снажан гравитациони утицај на оближње, мање галаксије. Допунска

много већа него што изгледа.

### Неутрини одлучују

Али чак и уз помоћ тих звезда које не видимо, васиона можда није довољно масивна да се врати у своје првобитно стање. Присталице теорије о пулсирајућој васиони открили су недавно нову шансу да пронађу потребну масу. Реч је о неутринима – по свој прилици најлакшим честицама у свемиру.

билиони тих честица. Неутрини се формирају за време експлозија, када се атоми и субатомске честице распадају. Највећи број неутрина у васиони могао би да потиче још из времена првобитне велике експлозије.

Могуће је да неутрина данас има више него укупно свих осталих честица које сачињавају обичну материју (као што су протони и електрони), можда чак милијарду пута више.

зу, сигурно је да нико од нас неће бити ту да посматра како се гасе последње звезде у нашој галаксији. Нико од нас неће имати прилику да буде сведок космичког праска који ће бескрајну васиону поново сабити у „космичко јаје". Али ми смо данас овде – и зато постављамо питања и тражимо одговоре.

***Есад Јакуповић***

ПОМОЗИМО ЗООЛОШКОМ ВРТУ

## ПРВИ ПРИЛОЗИ ЗАЈЕДНИЦА ОБРАЗОВАЊА

Када је пре годину дана „Политикин забавник" покренуо акцију „Помозимо ЗОО врту", очекивало се да ће се најмасовније одазвати Београђани. Међутим, укључило се само двадесетак школа, већи број појединаца и веома мало радних организација.

Ових дана стигли су и први прилози општинских заједница образовања Београда. **СИЗ СО Савски венац** укључио се у акцију прилогом од 10.000,00 динара а **СИЗ СО Нови Београд** са 5.000,00. Надамо се да ће то бити подстрек и за остале београдске општине.

**Прилози школа:**

**Ученици I/2 Основне школе из Великог Шиљеговца** уплатили су 520,00 динара а **ученици IV разреда Основне школе „Бранко Радичевић"** из Никинаца 225,90 динара.

**Појединачни прилози:**

**Игор Аврамовић** из Лазаревца за жирафу је послао 100,00 динара, **Драган Бабовић**, Лазаревац 100,00, **Соња Ђурић**, Голубинци 200,00, **Чедомир Риђак-Ђурић**, Нови Сад 500,00, **Јадранка Мулић**, Чуруг 500,00, **Станислава Софренић**, Бијељина 100,00, **Гордана Лазић**, Славонски Брод 100,00, **Ирена и Игор Ишек**, Дубровник 100,00, **Весна и Биљана Карић**, Обреновац 200,00, **Никола Капицић**, Дубровник 100,00 и **Срђан Цвијетић**, Дубровник 100,00 динара.

Прилози се уплаћују на адресу: БЕОГРАДСКИ ЗООЛОШКИ ВРТ, жиро рачун: 60806-603-8334.

БЕОГРАД
11001
МАКЕДОНСКА 29

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

## ДОБРА ВАМ РЕКА!

У Жељи да спојимо корисно са угодним, прошлог љета смо за вријеме школских празника моји синови (један стар 17 а други 14 година), брат (30) и ја (48) пропутовали бициклима дио наше земље, Грчке и Италије. Наша марш-рута ишла је од Скопља преко Солуна, Атине, за Бриндизи, Бари, Пескару, Анкону, Задар, Карлобаг, Госпић, Плитвице, Карловац и коначно, Загреб. Укупно смо превалили око 2050 km. Ове године спремамо се на пловидбу „Маестралом 18" по Сави, па вас молимо да нам помогнете ријешити слиједеће проблеме: одакле можемо да кренемо, да ли постоје посебни прописи за такво кориштење ријеке нарочито на оном дијелу гдје плове бродови,

како осигурати дозволу за пецање када ћемо сваке ноћи спавати на другом мјесту, постоје ли неке опасности на које треба обратити пажњу и које би биле?

**ЗЛАТКО ПЕРУТКА,**
**ЈНА 7**
**Сесвете**

***Сазнали смо да нема никаквих сметњи да се на Саву отиснете у Загребу. Узгред, ваш град се као што вероватно знате налази на 690. километру од ушћа Саве у Дунав. Што се тиче прописа, не постоје неки посебни који би регулисали пловидбу чамцем на весла. Међутим, треба да знате да сте дужни да се уклоните броду у пловидби тј. да се крећете ван пловног пута. Свој „Маестрал" морате уредно да региструјете у надлежној капетанији пристаништа (а то значи у Загребу или Гардову, ако из њега кренете, које се налази на 585. km) и да возач има уверење о положеном испиту за управљање чамцем.***

***Дозволу за спортски риболов од Загреба до 212. km на Сави, добићете у Савезу спортских риболоваца у Загребу, Сиску, Босанској Градишки, Славонском Броду, Босанском Шамцу и Брчком. За риболов на Сави између 212. и 62. km „надлежни" су савези спортских риболоваца у Сремској Митровици и Шапцу. Дозволу можете добити у Удружењу спортских риболоваца „Кечига" (Сремска Митровица) и УСР „Шаран" (Шабац). Од 62. до такозваног нултог километра дозволу ће вам издати ССР „Београд", Страхињића Бана 66а.***

***Првих 15 километара пловидбе, то значи од Загреба до Гардова, нема ничег на шта би посебно требало обратити пажњу. Али, од Гардова, Сава је пловна и ту већ треба повести рачуна о другим пловним објектима и о водограђевинама које би требало да су прописно обележене. На делу Саве од 583. km (ушћа Купе) до 506. km (ушћа Уне) река има пуно неправилних и оштрих кривина, па брод често не може да се уочи док не изиђе из ње. Од Славонског Брода до Београда састави су већи па и то треба имати у виду, тим пре што је на целом сектору (још од Гардова) дозвољена даноноћна пловидба.***

***Посебно вас упозоравамо на сектор Босанског Шамца (310 – 298. km) и ушћа Босне где су речне струје врло брзе а има и доста водограђевина. Исто важи и за сектор Раче (177 – 168. km) на којем се налази ушће Дрине. На овом сектору се на левој обали налази табла (176. km) са обавештењима о временском регулисању проласка бродова односно њиховој сатници (по два сата, наизменично, плови се узводно односно низводно).***

***На крају наводимо имена места (већих) крај којих ћете на вашем путу проћи а то су: Гардово (585. km), Сисак (4 km у ушћу Купе, 583. km), Јасеновац (509. km), Босанска Градишка (460. km), Брод на Сави (366. km), Босански Шамац (306. km), Брчко (225. km), Рача (177. km), Сремска Митровица (137. km), Шабац (103. km), Београд (нулти km).***

## КАКО ДА ПОСТАНУ ПРАВЕ?

Јављам вам се јер ме страшно муче ноге: имају облик слова Х. Постоји ли нека, било каква могућности да се оне исправе? Имам 13 година, па се бојим да сада већ није касно.

**ЈОКА,**
**Ваљево**

***„Х" ноге су деформација која се често јавља и код девојака и код младића а за њено уклањање потребно је много упорности, поготову ако се ради о већ формираном скелету и мускулатурн. Пошто имаш 13 година не треба да будеш обесхрабрена, напротив: систематским вежбањем твоје ноге ће се „исправити", колико, то зависи од степена деформитета али и од упорности. Ако је деформитет јачи, саветујемо да се посаветујеш са лекаром јер постоје специјални апарати који одржавају положај ногу најближи нормалном. Иначе вежбе са којима можеш одмах да почнеш треба да ти ојачају мишиће са унутрашње стране ногу и истежу их са спољне стране. Једна од вежби којом се то постиже је следећа: лези на леђа, опружи потпуно ноге и настој да стопала приближиш једно другом. Ако између колена ставиш неко мало јастуче, завежљај или нешто слично, ефекат ове вежбеће бити још већи. Тим више ако вежбаш што чешће односно кад год ти се укаже прилика.***

## КОКОШИЈЕ ГРУДИ

Деветнаест ми је година и још од осмогодишње школе имам такозване кокошије груди које нису баш драстично изражене али ипак довољно уочљиве да ми буде незгодно да се скинем на плажи. Мада ми овај недостатак у здравственом погледу не представља неку сметњу, ипак бих волео да га уклоним. Да ли је то уопште могуће у мојим годинама? Какве би вежбе требало да радим, колико дуго, да ли можда постоји неки приручник о свему томе?

**ВОЈНИК П. С.**
**Ниш**

***Кокошије односно испупчене груди су деформација код које је грудни кош спљоштен са стране а грудна кост доњим делом подигнута напред и навише. Зависно од степена у којем је испољен, овај недостатак може да омета рад унутрашњих органа а да при том много не нарушава естетски изглед. Најчешћи узрок кокошијих груди је рахитис али оне могу исто тако да се јаве као последица урођене деформације. Ако нису сувише изражене могу да се отклоне или бар смање у извесној мери: у сваком случају важно је ојачати мускулатуру, посебно мишића грудног коша и трбуха уз помоћ одговарајућих вежби. Једна од најбољих вежби је пливање и зато треба искористити сваку могућност за бављење овом активношћу. Оно што свакако треба имати у виду јесте да вежбе треба да буду усклађене са одговарајућим начином дисања што може да ти покаже физиотерапеут или професор физичног васпитања. Од књига ти препоручујемо „Корективну гимнастику" од Љ. Котуровића и Д. Јеричевића коју је 1976. издала „Спортска књига".***

## ШТА, КУДА, КАКО?

Где могу да наручим књигу „Пут до занимања" и по којој цени? Надам се да ћеш на ово питање одговорити јер оно, верујем, интересује и многе моје вршњаке.

**ГОРАН,**
**Лозовик**

***Књигу „Пут до занимања" тражили смо у неколико београдских књижара али нисмо успели да је нађемо па ти зато предлажем да се обратиш директно издавачу, „Просветном прегледу" који се налази у Чика Љубиној улици 20 у Београду. Постоји могућност и да узмеш неко друго издање, рецимо „Шта, куда и како после основне школе" или „Како одабрати прави позив". Обе књиге издао је БИГЗ. Цена прве је 100 а друге 30 динара и, осим у књижарама, могу да се нађу на киосцима који продају штампу и одељењима школског прибора робних кућа „Београд".***

## СЛИЧНО СУНЂЕРУ

Због чега школска креда брзо и лако упија мастило?

**ВЛАДАН РАДЕНКОВИЋ,**
**Пожаревац**

***Одговор на твоје питање је прилично компликован и захтева одговарајуће предзнање, па ћемо га зато сасвим поједноставити. Кре-***

**Данијела Петровић, 16222 Предејане, 7. јула 20** – има 13 година, сакупља Цицине кутке, салвете и значке.

**Ђоко Аџипроданов, 92400 Струмица, Жртава фашизма 5** – има 17 година, воли атлетику и рок музику, сакупља значке.

**Биљана Ракић, 35000 Светозарево, Сарина међа Ф2 ул. 3 ст. 28** – има 15 година, воли музику, спорт и моторе.

**Силвија Вираг и Душанка Шкребић, 24413 Палић, Дубровачка 41/б**– имају по 12 година, воле спорт и музику.

**Саша Дебељак, 54109 Вишњевац, Јосипа Козарца 10/а** – сакупља значке и салвете, навија за „Црвену звезду".

**Вања Вујовић, 71323 Илијаш, ОШ „27. јули"** – ученица VII разреда, воли музику, сакупља лутkице из Цициног кутка.

***да се понаша слично сунђеру. Наиме, кречњак од кога се прави је пун веома ситних шупљина које се, ако се на њих распе вода, мастило или било која друга ретка течност, брзо испуњавају.***

## ПРОХУЈАЛО СА БАКАМА

*Желеле бисмо да нам одговориш зашто су се престале носити балске хаљине и да ли се још негдје могу купити?*

**ЗАНА И САНДРА,**
*Сарајево*

***Балских хаљина више нема јер нема ни – балова. Оне припадају временима наших бака. Уосталом, замислите себе утегнуте у балске хаљине док играте рок! Не би ишло, зар не?***



## НИЈЕ КАО ОНА

*Док ти пишем ово писмо сједим у својој соби и плачем. Вјероватно погађаш да је то због љубави. Имем 13 година а мој брат 18 и иде у четврти разред средње школе. Проблем је у томе што сам се заљубила у његовог друга а то не смем да му признам. Он мисли да сам ја још млада за љубав и сигурно би све рекао оцу и мајци, не зато да би ме издао, већ зато што мисли да сам ја још дјевојчица а не дјевојка. Међутим, једино преко њега могу да ступим у контакт са младићем који ми се толико свиђа. Шта да радим?*

**ЧИТАТЕЉКА**
*из Сарајева*

*Заљубљена сам у друга мог брата који је старији 5 година од мене. Проблем је у томе што ми брат не дозвољава да се виђам с њим.*

**М. С.**
*Сарајево*

***Није никаква реткост да се девојке заљубљују у другове своје браће а то може да се објасни на неколико начина. Пре свега у питању су младићи који с њиховом браћом имају пуно заједничког а како оне обично воле, поштују и цене особине браће природно је да ће ценити и особине њихових другова. А ако су ти другови још и згодни, љубав је на помолу. Кад ствар доспе до ове фазе онда ту обично искрсава и један проблем, тј. појављује се брат. За старију браћу млађе сестре су увек девојчице. Такав став им је готово неопходан јер помоћу њега чувају ауторитет старијег, што, зна се, може да донесе бројне повластице. С друге стране, има ту и мало љубоморе, а и забринутости за сестру: наиме, кад је она у питању нико није довољно добар па чак ни најбољи друг. Зато треба да се поверите браћи. Уверени смо да када им испричате све о својим надањима и жељама и замолите их за помоћ, неће остати равнодушни.***

## КАКО ЈЕ ЈЕФТИНИЈЕ?

*Молио бих те да одговориш на моје питање. Имам сестру која живи у Шведској и писао сам јој да ми пошаље тренерку и јакну за пролеће. Интересује ме да ли ће ме царина на ове ствари коштати више него да их, рецимо, купим код нас? Имам још једно питање, а то је – од чега су настале птице?*

**ЗОРАН ДРЕНОВАЦ,**
*Ниш*

***Царина на ствари које ће ти послати сестра неће бити већа од суме коју би иначе код нас дао за њих. Међутим, по прописима који тренутно важе, не можеш да увезеш робу чија је вредност већа од 1500 динара, а јакна и тренерка у истом пакету свакако би је премашили. Према томе, или нека ти их сестра пошаље одвојено, или нека их не шаље уопште. Царина коју би на сваку ову појединачну ствар платио износила би од 48 до 50 одсто, а ако си млађи од 16 година чак и нешто мање, што зависи од оптерећења пореза на промет.***

***Као и сисари, и птице су се развиле из гмизаваца.***

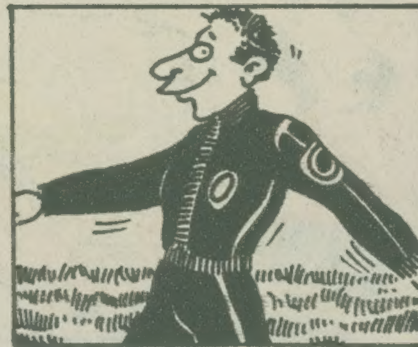

## ЛИПИХИП НА ТОРБИ

*Школску торбу (од платна је) улепила сам лилихипом па ме интересује како могу да је очистим?*

**ЉУПКА ДЕЛЕВА,**
**Социјалистичке Зоре 11/2**
*Скопље*

***Опери торбу у млакој води којој ћеш додати мало детерџента и после тога је испери.***

## ЗИД СА МЕСЕЦА

*Да ли је истина да се Велики кинески зид види са Месеца? Молим те и да ми одговориш шта значи моје име.*

**ЈАСМИНА ЦВЕТКОВСКА,**
*Куманово*

***Да се Кинески зид види са удаљености од 380.000 километара то су изјавили амерички астронаути који су се 1969. године спустили на Месец. Наравно кроз скраму облака који окружују Земљу, он се***

***види само као бела линија која кривуда југозападним делом азијског континента.***

***Име Јасмина настало је од назива цвета јасмин и персијског је порекла.***

## ТАМАРА

*Молим те објасни ми порекло мог имена.*

**ТАМАРА,**
*Градачац*

***Твоје име преузели смо из руског а долази од хебрејске речи тамар што значи палма.***

**ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК**

Директор НО „ПОЛИТИКА"
**Драган Марковић**

**Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године**

Главни и одговорни уредник
**Раде Шошкић**

Одговорни уредник
**Вера Смиљанић**

Ликовно-графички уредник
**Александар Мартиновић**

**Издавачки савет:**

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

**Редакција:**
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

**Секретаријат:**
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

**Цена једног примерка 20 динара.**

**ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:**
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

**ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:**
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

**ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:**

| | | |
|---|---|---|
| САД | $ | 65.— |
| СР НЕМАЧКА | DM | 115.— |
| ШВАЈЦАРСКА | Šfr. | 107.— |
| ФРАНЦУСКА | Ffr. | 267.— |
| ШВЕДСКА | Škr. | 271.— |

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

ЕВО, МИКО! ТО ТИ ЈЕ ПОКЛОН ЗА РОЂЕН-ДАН!
ОХ... ПА, ХВАЛА, УЈКА МИКИ!

АУТОМОБИЛЧИЋ СА ПЕДАЛАМА? ПА ТО ЈЕ ИГРАЧКА ЗА БЕБИЦЕ!
ШТА ЋУ... УЈКА МИКИ МИСЛИ ДА САМ ЈОШ МАЛИ!

ОВО ЈЕ ДИВНА ПРИЛИКА ДА ИСПРОБАМ МОЈ НОВИ МЛАЗНИ ПОГОН!
АЛАТ

АЛИ, ТИ **ОВО** НЕ МОЖЕШ ДА ВОЗИШ УЛИЦОМ!
НИСАМ ВАЉДА ЛУД! ПРОБАЋУ ПУТЕМ ПРЕМА ВЕЛИКОМ САЛАШУ!

ВАЖИ! 'АЈДЕ ПРВО ДА РУЧАМО!
ДОБРО, А ОНДА ЋЕМО ДА СРЕДИМО КОЧНИЦЕ!

КАСНИЈЕ...
НЕЋЕШ ВАЉДА **ТО** ДА ВОЗИШ, МИКИ?
ШТО ДА НЕ? ВОЖЊА ПЕДАЛАМА ЋЕ МЕ МАЛО РАЗДРМАТИ!

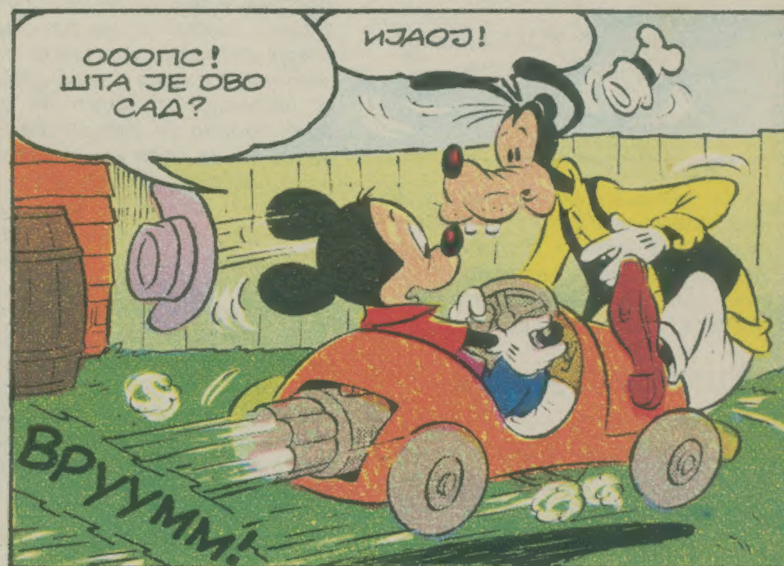
ОООПС! ШТА ЈЕ ОВО САД?
ИЈАОЈ!
ВРУУММ!

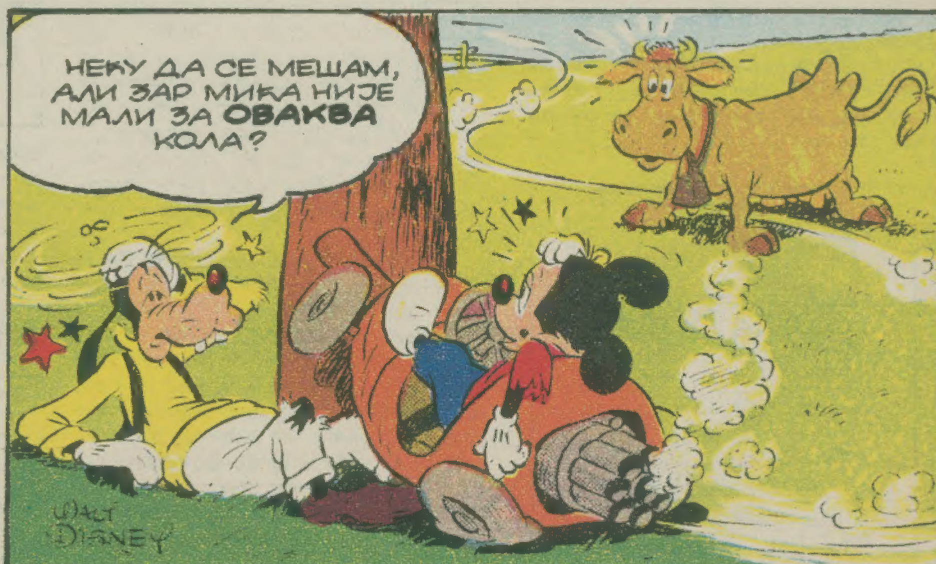
НЕЋУ ДА СЕ МЕШАМ, АЛИ ЗАР МИЋА НИЈЕ МАЛИ ЗА **ОВАКВА** КОЛА?
WALT DISNEY